

בעניין:

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות המדינה

המחלקה הפלילית

רחוב צאלח א-דין 31, ירושלים

טלפון: 073-3924600, פקס: 03-5163093

המאשימה;

- נגד -

1. בנימין נתניהו

באמצעות עוה"ד בעז בן צור, ישראל וולנרמן,

דקלה סירקיס, כרמל בן צור ואסנת גולדשמידט-שרייר

מרח' הארבעה 28, תל אביב

טל': 03-7155000; פקס': 03-7155001

וכן באמצעות עוה"ד עמית חדד, נועה מילשטיין

אביחי יהוסף ויאיר לשם

מרח' ויצמן 2 (בית אמות), תל אביב

טל': 03-5333313; פקס': 03-5333314

2. שאול אלוביץ'

באמצעות ב"כ עוה"ד ז'ק חן ויהל דאר

מרח' ויצמן 2, תל אביב 6423902

טל': 03-6932077; פקס': 03-6932082

3. איריס אלוביץ'

באמצעות ב"כ עוה"ד מיכל רוזן-עוזר ונעה פירר

מרח' ויצמן 2, תל אביב 6423902

טל': 03-6932077; פקס': 03-6932082

4. ארנון (נוני) מוזס

באמצעות ב"כ עוה"ד נוית נגב, איריס ניב-סבאג,

יאנה פוגל-סלוצניק ואריאל אילוז

מרח' ויצמן 2, תל-אביב מיקוד 6423902

טל: 03-6099914 פקס': 03-6099915

הנאשמים;

תשובה לאישום מטעם הנאשם 1

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 8.1.2021, מתכבד הנאשם 1, מר בנימין נתניהו (להלן גם: **נתניהו** או **ראש הממשלה**) להגיש מענה מטעמו לאישומים בהם הוא מואשם בכתב האישום.

מבוא

1. כתב האישום שבפנינו לוקה מיסודו. כתב האישום, בחלקים עיקריים שבו, מתיימר באורח ראשוני – ובדיעבד – להפליל התנהגויות שלא היה ואין בין ובין הדין הפלילי דבר.
2. כך, למשל, באישום הראשון מבקשת המאשימה – כחידוש חסר תקדים – לייסד אישום לפיו "היענות חריגה" נטענת לבקשות סיקור מטעם איש פוליטי מהווה "מתת" מושחתת, "שוחדית". זאת על דרך האינדוקציה וההיסק המתפרש, שהרי גם המאשימה אינה טוענת לקיומה של הסכמה בעניין – לא בכתב ולא בעל פה. למיטב הבדיקה, כזאת טרם נודע בשיטות משפט עד עתה, ובצדק.
3. כך, למשל, באישום הראשון ממשיכה ומבקשת המאשימה לייצר – שוב לראשונה – זיקת ניגוד עניינים של בין איש ציבור לבין גוף תקשורת שמסקרו. זיקה כזאת לא הוכרה במשפט הישראלי. היא לא מצויה בשאלוני ניגוד העניינים. היא לא נהגת בפרקטיקה – לא לפני החקירה שהובילה להגשת כתב האישום ולא לאחריה. אפילו המאשימה מגלה בהתנהלותה, שהיא סבורה שזיקה כזו אינה קיימת, בכך שהיא אינה נמנעת מ"זיקת סיקור" עם התאגידים "ידיעות אחרונות" ו-"וואלה" גם במשך השנתיים האחרונות, במהלכן עניין הגשת כתב אישום נגד תאגידים אלה רבץ להכרעתה.
4. כך, למשל, באישום השני מבקשת המאשימה לייצר חובה חדשה, ששיטתנו המשפטית אינה מכירה בה, לנהוג באופן מידי ובדרך מסוימת ומדויקת כאשר אדם נחשף למעשה עבירה (נטען ומוכחש) – חובה הנשללת מפורשות בהוראת חוק ספציפית שיוחדה לנושא זה בחוק העונשין, התשל"ז-1977.
5. כך, למשל, באישום השלישי טוענת המאשימה לראשונה כי קבלת מתנות מחברים עולה כדי עבירה של הפרת אמונים, תוך שהיא חורגת מהמסגרת הנורמטיבית הספציפית שקובעת הסדרים בנושא זה – חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979.
6. עקרון החוקיות הוא עקרון יסודי בדין הפלילי. על פי עקרון זה, בין היתר, "אין עונשין אלא אם מזהירים". גילומו של עקרון יסודי זה מצוי הן בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הן בסעיפים מפורשים ראשוניים ויסודיים של חוק העונשין (סעיף 1 וסעיף 3). הפללה בלתי ראויה בדיעבד מהווה הפרה וחצייה רבתי של עקרון יסודי זה. זאת אין להתיר.
7. מהלך זה של כתב האישום, החותר תחת עיקרון החוקיות, קשור בטבורו לפגמים הקשים והחמורים עליהם הצבענו עד עתה במסגרת הטענות המקדמיות, ובכללן הטענות להגנה מן הצדק. כפי שהחקירה הייתה פגומה ולוקה מיסודה, כפי שההליך נועד לחפש אדם ולא עבירה, כך גם תוכנו של כתב האישום לוקה בבסיסו. הדברים כמובן מצטרפים זה לזה ומחזקים – זה מפה וזה מפה – את הצורך לבטל את כתב האישום (מלכתחילה, ולמצער בסוף ההליך) ולהורות על זיכוי מלא.

אישום ראשון – תיק 4000

8. ראש הממשלה כופר בכל המיוחס לו באישום זה, למעט העובדות שבהן יודה במפורש, כמפורט להלן.
9. האמור בתשובה אינו מהווה מענה מלא לגבי הנטען בכתב האישום, אלא יש בו כדי להתייחס לעיקרי הדברים. משכך, אין לראות בתשובה זו את עמדתו המלאה והמפורטת של ראש הממשלה, אשר תוצג במהלך המשפט.
10. ראש הממשלה לא עבר עבירה פלילית כלשהי.

פתח דבר

11. כפי שיתברר בהליך זה, טענות המאשימה והתזה שייסדה אינן מתיישבות, כלל ועיקר, עם מושכלות יסוד של התנהלות תקשורתית מקובלת בין פוליטיקאים, קל וחומר פוליטיקאים בכירים, לבין התקשורת. המאשימה מתיימרת לצעוד – ובגסות – עמוק לתוך המתחם הרגיש שבין אישי ציבור לבין התקשורת. מהלך זה מנותק מהדין ומהשגרה, והוא טומן בחובו סכנה ברורה להפללת התנהגויות שגרתיות.
12. נראה במסמך זה, בתמצית, כי לאנשי תקשורת ישנה עמדה פוליטית המשפיעה על הסיקור. באופן כללי ניתן לומר כי בישראל, התקשורת מוטה זה שנים כלפי הצד השמאלי של המפה הפוליטית. עמדתו של ראש הממשלה היא, כי דרך עיקרית ליצירת איזון היא הקמתם וביסוסם של כלי תקשורת ימניים, שינהלו ויכוח שוטף עם כלי התקשורת השמאליים. בעניין זה קיים ראש הממשלה אינטראקציה עם בעלי כלי תקשורת שונים, כעניין שבמדיניות. כך נוהגים גם פוליטיקאים אחרים.
13. בהתאם, גם דובריו של ראש הממשלה פנו לדרגים הבכירים בכלי התקשורת, כמקובל. פניות אלו לא היו "דרישות", כפי שמכנה זאת המאשימה. להיפך; דובר, על פי רוב, בפניות סטנדרטיות – לרבות "הודעות לעיתונות", תגובות, דיוק פרסומים וכן הלאה. כל זאת, ביחס לחלק מינורי מהסיקור הכולל של ראש הממשלה ב"וואלה" בתקופה הרלוונטית – סיקור הנמדד באלפי פרסומים, שבמנעד שבין "שלילי" ל"חיובי" הוא נוטה, במובהק, לשלילי.
14. הניסיון להפליל התנהגות מסוג זה הוא בעל השלכה על חופש הביטוי, חופש העיתונות ועקרונות דמוקרטיים בסיסיים. מכל מקום, די בניסיון להביא להפללתה של התנהלות מקובלת זו – לראשונה – בעניינו של ראש הממשלה, כדי להביא למסקנה כי לא ניתן לייחס לראש הממשלה "הבנה" כי היענות (ככל שהייתה) לפניות סיקור – מהווה "מתת". "הבנה" כזו חייבת להיות ברורה ומובהקת, והיא לא תיתכן בהתחשב בכך שעד לחקירותיו של ראש הממשלה יחסי סיקור מעולם לא נחשבו "מתת" ומעולם לא טופלו במישור המשפט הפלילי בכלל, או דרך עבירת השוחד בפרט.
15. זאת ועוד; כדי למלא אחר הרכיבים הנדרשים לביסוס עבירת שוחד, קיבצה המאשימה פעולות רגולטוריות שנעשו בעניינה של קבוצת "בזק", שהיתה בתקופה הרלוונטית לאישום בבעלותו של אלוביץ', בניסיון ליצור את הרושם כאילו הן היו קשורות באיזושהי דרך ואופן לסיקור התקשורת. אלא שכל הפעולות הנזכרות בכתב האישום הסתכמו במתן חתימה טכנית בעיקרה, חתימה שבאה לאחר אישורים שניתנו בסופה של בדיקה מעמיקה שנערכה על ידי שורה של גורמים מקצועיים.
16. ודוקו: מעורבותו של ראש הממשלה, וטיב ההליך שהתנהל, נבחנו כבר בשנת 2016 על ידי משרד המשפטים. מבקר המדינה בחן את אותן החלטות רגולטוריות הנזכרות בכתב האישום כ"תמורה שנתן ראש הממשלה בעד היענות חריגה מצד אלוביץ'". מבקר המדינה מצא כי לא נפל פגם בהחלטות המקצועיות שהתקבלו במשרד התקשורת – ועל כן, דינן להיוותר על כן. עוד קבע מבקר המדינה, כי ההחלטות הרגולטוריות היו החלטות ראויות וסבירות, פרי המלצת הגורמים המקצועיים; וכן כי הליך קבלתן נעשה ללא מעורבות ראש הממשלה, למעט חתימתו מקום בו היא נדרשה.
17. מכאן נדרש לפירוט הדברים בהרחבה.¹

¹ כפי שיפורט להלן, חלק לא מבוטל של העניינים המפורטים בכתב האישום אינו בידיעתו של ראש הממשלה, והוא אף לא נחקר עליהם. לכן, האמור בתגובה זו נסמך בחלקו על בחינת חומרי החקירה.

מענה לחלק הכללי לכתב האישום

18. ראש הממשלה כופר באמור בחלק הכללי לכתב האישום, למעט העובדות שבהן יודה במפורש כמפורט להלן.
19. אשר לסעיף הראשון לאישום – אכן, אזרחי ישראל בחרו בראש הממשלה, שוב ושוב, לייצגם בכנסת, כשר וכראש הממשלה. עם זאת, אף שהגדרת "עובד ציבור" ככלל חלה גם על נבחר ציבור, הרי שאין גזירה שווה בין עובד **מקצועי** ממונה, לבין מי שהציבור בחרו על מנת **שייצגו**. החלת כללי ניגוד עניינים על נבחר ציבור אינה פשוטה, וככל שהיא אפשרית – מן הראוי שתיעשה באורח שלא ייפגום ביכולתם של נבחר ציבור לייצג את הציבור אשר בחר בהם, בראש ובראשונה באמצעות הליכי חקיקה.
20. אשר לסעיפים 2-6 – עיתון "ידיעות אחרונות" ואתר Ynet אכן מצויים בשליטת ארנון מוזס, ואתר "וואלה" אכן מצוי בשליטת שאול אלוביץ' (בשרשור). לראש הממשלה אין ידיעה על מצבן הכלכלי של החברות בקבוצת "בזק". כמו כן, לראש הממשלה אין ידיעה בדבר תפקידה של גב' איריס אלוביץ'. יחד עם זאת, החזקה זאת אינה מקימה בהכרח מידת "שליטה" שווה של שניים אלה ביחס לנכס שבבעלותם. כמקובל בכלי תקשורת בעולם, מידת השפעתם של מו"לים על התכנים המפורסמים בכלי התקשורת משתנה ממקרה למקרה, כתלות בגורמים שונים ובהם רצונו הבסיסי של בעל השליטה להיות מעורב בקו המערכתי, גודל המערכת, זהות העיתונאים העובדים בה וכן הלאה.
21. מכל מקום מן הראוי להבהיר, כי לאורך שנים ארוכות, לרבות בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, "זכה" ראש הממשלה לסיקור שלילי מתאגידי התקשורת האמורים.
22. לעניין שיעורי החשיפה הנטענים – ראש הממשלה אינו יודע את שיעור החשיפה המדויק של כל אחד מהאתרים, ומכל מקום, שיעור החשיפה אינו המדד לקביעת חשיבותו של כלי התקשורת ולמידת השפעתו על סדר היום הציבורי, כפי שנלמד גם מחומרי החקירה ומהעדויות השונות.
23. אשר לסעיף 7, ולמר שלמה פילבר – מינויו של פילבר למנכ"ל משרד התקשורת אושר על ידי ממשלת ישראל. בהקשר זה, ובניגוד לנטען בכתב האישום, יובהר כי פילבר הוא עורך דין, בעל תואר ראשון במשפטים ותואר שני במנהל עסקים, ששימש בשורה של תפקידים ציבוריים ומקצועיים. פילבר הוא בעל רקע מקצועי רלוונטי, והיה בעל כישורים וניסיון עדיפים על גורמים ששימשו כמנכ"ל משרד התקשורת בעבר, ובמיוחד בכל הקשור לרפורמות של פתיחת שוק התקשורת ולתחרות שביקש ראש הממשלה לקדם.
24. אשר לסעיף 8, ולמר ניר חפץ – חפץ שימש כמנהל מטה ההסברה של הליכוד בבחירות 2015, וכן שימש בתקופות שונות כיועץ תקשורת של בני משפחתו ושל מר נתניהו.
25. אשר לסעיף 9 ולמר אילן ישועה – ישועה שימש כמנכ"ל "וואלה" במהלך התקופה הרלוונטית לאישום. כעולה מכתב האישום עצמו, והדברים נלמדים מחומר הראיות, ככלל לראש הממשלה לא היה קשר עם אילן ישועה.
26. אשר לסעיף 10 ולמר זאב רובינשטיין – למיטב ידיעתו של ראש הממשלה, רובינשטיין היה מיווד עם בני הזוג אלוביץ'. באשר לטענה בדבר קרבתו של רובינשטיין לראש הממשלה ולרעייתו, הרי שבין רובינשטיין לבני הזוג נתניהו היו קשרי ידידות. יחד עם זאת, והדברים ניכרים מחומר הראיות ונעמוד עליהם גם בהמשך, רובינשטיין עמד בעיקר בקשר עם גב' נתניהו, לרבות באותן פניות נטענות בענייני סיקור.
27. ראש הממשלה אינו כופר באמור בסעיף 11 לכתב האישום ביחס לארי הרז.
28. לסעיפים 12-13 תובא התייחסות במסגרת האישום השלישי.

29. ראש הממשלה אינו רואה צורך להתייחס ל"תמצית האישומים", שכן מדובר בתיאור חלקי שנמסר בהרחבה בהמשך כתב האישום. לפיכך האמור להלן מתייחס לנטען באישום גופו. לנוחות הדיון, התייחסות לסוגיית הרקע הרגולטורי תובא במסגרת הדיון שיעסוק בנושאי הרגולציה.
30. נפתח בנושא הטענות בעניין הסיקור.

ביחס לאמור בסעיפים 17-21 לאישום הראשון – ארוחת הערב בחודש דצמבר 2012

31. כתב האישום פותח את תיאור המעשה בארוחת ערב שהתקיימה בחודש דצמבר 2012. זוהי נקודת זמן רנדומלית על ציר הזמן, שהרי נסח כתב האישום חיפש "עוגן" כלשהו להיתלות בו. רנדומליות אמרנו, מפני שכתב האישום לא טוען לקיומה של "עסקה" שהתגבשה בין הצדדים במועד זה, אלא לקיומה של "הבנה" שהפציעה בליבו של כל אחד מן המעורבים, שבעקבותיה נוצרה בין הצדדים מערכת יחסים של "תן וקח" שעל בסיסה פעלו הצדדים.
32. נקדים ונבהיר אפוא את העובדות הבאות: נושא הרגולציה לא נדון במהלך ארוחת הערב (לעניין פעולותיו הרגולטוריות של ראש הממשלה נתייחס בהמשך הדברים). מה שדובר, בין היתר, בארוחת ערב זו, היה טענות מצד ראש הממשלה שלפיהן אופן הסיקור שלו בכלי תקשורת בכלל, וב"וואלה" בפרט, היה מוטא לרעה, בלתי הוגן ובלתי הגון. מנגד, אלוביץ', שהציג עצמו כאיש ימין, הזמין את בני הזוג נתניהו לפנות לכלי התקשורת, לרבות "וואלה", בעניין זה.
33. עובדות פשוטות אלה מבארות כי ארוחת ערב אגבית זו לא הייתה תחילתו של מהלך פלילי מכל סוג שהוא, אלא שיח לגיטימי – ומקובל – בין מושא סיקור לבין בעל כלי תקשורת. שיח שגרתי ושכיח זה, שסופו בא לידי ביטוי באותן פניות נטענות המופיעות בנספח א' לכתב האישום (פניות המבטאות בעיקרן שגרה של עבודה דוברתית, כפי שיפורט להלן), הפך אצל המאשימה לכה המגבש את תחילתה של עבירת השוחד. כך, הגם שאף לפי שיטתה של המאשימה, בשום שלב במסגרת ארוחת ערב זו לא נוהל בין הצדדים שיח הכורך בין נושאי סיקור לבין פעולות רגולטוריות – "תן לי ואתן לך".
34. הניסיון "להרים" מארוחת ערב זו, על התכנים השגרתיים שנדונו בה, "עסקת שוחד" – מבטא אי-הבנה בסיסית של התנהלות תקשורתית בין פוליטיקאים, קל וחומר פוליטיקאים בכירים, לבין כלי תקשורת וגורמים בכירים בהם, באופן המבקש להביא להפללת התנהגויות שגרטיות, על כל המשמטמטע מכך.

ביחס לאמור בסעיפים 22-40 לאישום הראשון – הסיקור המקובל והסיקור שהיה

35. על מנת להשיב לטענה הנשמעת בסעיפים אלה יש להקדים רקע קצר.

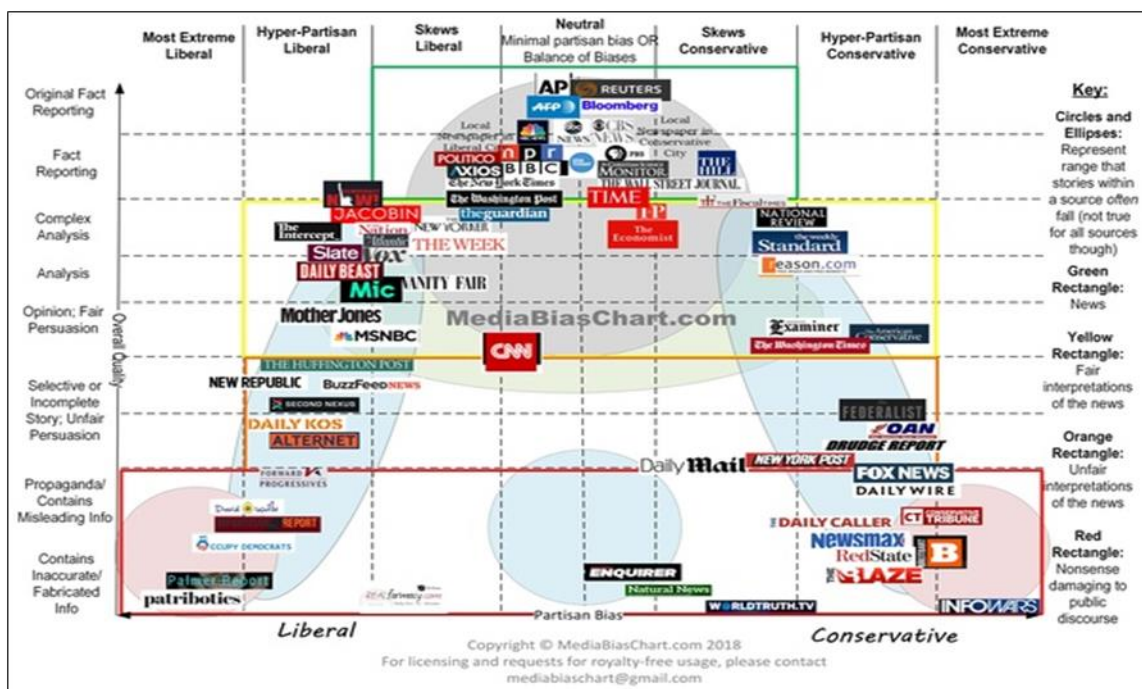
א. התקשורת המודרנית והשיוך הפוליטי

36. הסברה המרכזית בכתב האישום היא זו: כלי תקשורת הם אובייקטיביים וחסרי פניות. ובכן, טעות יסודית נפלה בעמדה זו. המציאות התקשורתית מוכיחה כי סיקור תקשורתי – הן כרוניקה (ידיעות המתארות התרחשויות יום-יומיות), הן ובעיקר טורי פרשנות ודעה – הוא פרי תפיסת עולם (פוליטית, חברתית, כלכלית וכן הלאה) ומושפע ממנה. מה משמעות חלוקה תקשורתית-פוליטית זו? משמעותה היא, כי לעיתים ידיעות שיופיעו בכלי תקשורת אחד, לא יופיעו באחר; לעיתים יוצנעו או יובלטו ידיעות בהתאם לאותה תפיסת עולם שורשית; ולעיתים ה"מסגור" (framing) של אותה ידיעה יהיה שונה.
37. ואכן, התפיסה הפוליטית משפיעה על הסיקור עצמו, ובגלוי. כך למשל זכור היטב, כי במהלך ימי ההתנתקות

אמר העיתונאי אמנון אברמוביץ' כי התקשורת צריכה "לשמור על אריאל שרון כמו על אתרוג". גם בעל השליטה בעיתון "הארץ", עמוס שוקן, סבר כי יש לתמוך בראש הממשלה שרון ככל האפשר, כל עוד הוא מקדם את ההתנתקות. עורך עיתון "הארץ" בזמנו, דייוויד לנדאו, אף הודה כי עיתונו העלים עין מענייניו המשפטיים של שרון כדי לקדם את ההתנתקות. וזוהי דוגמה בלבד.

38. ואמנם, בישראל, מרבית כלי התקשורת נגועים בהטיה כלפי הצד השמאלי של המפה הפוליטית, כך, על אף תוצאות הבחירות העקביות. נתונים אמפיריים מבססים זאת היטב.² תובנה זו היתה נהירה גם לראש הממשלה. כפי שהעיד חפץ, ראש הממשלה סבר כי כ-70% מהציבור היהודי בישראל הוא ימני ורוצה לצרוך תקשורת ימנית, בעוד ש-90% מהתקשורת הישראלית היא שמאלנית".

39. לצד כלי התקשורת המזוהים עם השמאל – שאלה הם רוב כלי התקשורת בישראל – ישנם גם כלי תקשורת המזוהים עם הימין. דומה שתהיה זו כמעט ידיעה שיפוטית לומר, כי למול חלק מכלי התקשורת בישראל המשקפים תפיסת עולם פוליטית הנוטה שמאלה (למשל עיתון "הארץ"), אחרים מזוהים עם הימין (למשל "ישראל היום"). בדומה ידוע כי גם בעולם ניתן לסווג את כלי התקשורת, בהתאם לתפיסת העולם הפוליטית השלטת בו, על הציר שבין "ליברליזם" ל"שמרנות", המקביל במידה מסוימת לחלוקה המקובלת בישראל בין ימין לבין שמאל (ולדוגמה – CNN בקצה האחד, הליברלי, ו-FOX News בקצה השני, השמרני):

40. נוכח מציאות מובהקת זו, עמדתו העקבית של ראש הממשלה היתה ועודנה, כי דרך עיקרית לאזן וליצור שוק דעות הוגן ומגוון היא על ידי יצירת כלי תקשורת ימניים שינהלו ויכוח שוטף עם כלי התקשורת השמאליים. כך נוהג שוק התקשורת והדעות בכל הדמוקרטיות המובילות. המצב הרצוי, לפיכך – וזו היתה גישת ראש

² ראו למשל: <https://www.the7eye.org.il/12884>. על פי מחקר אמפירי המובא שם, מאת אבי ד"ר גור אשר פיתח ויישם נוסחה מתמטית, היודעת לחלץ את מידת ההטיה של כלי תקשורת, תוכנית מסוימת או אף מנחה ספציפית - מחקר הנשען על מיון אלפי מאמרי דעה בעיתונות המודפסת ועשרות אלפי כותבים ומראיינים שהופיעו בתקשורת האלקטרונית (38,887 אישים, 124,879 דקות שידור ו-8,324 מאמרי דעות) – "ידיעות אחרונות" היה כלי התקשורת המוטה ביותר לטובת השמאל, עם הטיה משוקללת בשיעור של 78.8% (כלומר, נטייה של 78.8% מקו ה"אמצע" הפוליטי ששירטט גור). אחריו ברשימה: רשת ב' של קול ישראל, שהיתה מוטה בשיעור משוקלל של 74.5%, ואחריו, בסדר יורד, ערוץ 2 עם 70% הטיה, הערוץ הראשון עם 55%, גלי צה"ל עם 43.5% ו"מעריב", שאף הוא היה מוטה לטובת השמאל במידה של 34%.

הממשלה – הוא כי כלי תקשורת שונים ישקפו תפיסות עולם שונות ומגוונות. כמובן, אין צורך לומר כי לא ניתן להכריח איש לצרוך תכנים מסוימים, ולכן, מאליו מובן כי אם התכנים המפורסמים בכלי התקשורת לא יימצאו קהל המעוניין בהם – לא תהא לכלי התקשורת זכות קיום.

41. תפיסה זו של ראש הממשלה נובעת מגישתו הכללית, והמוכרת, בדבר חשיבות השוק החופשי. ראש הממשלה האמין שפתיחת שוק התקשורת לתחרות מלאה עם שורה של גורמים פרטיים שיקימו גופי תקשורת תשפר – כדרכו של שוק חופשי – את הגיוון והפלורליזם המתבקשים, ותמנע את המצב המתמשך שבו כלי התקשורת משקפים דרך כלל עמדת חלק מסוים מהציבור, כאשר רובו של הציבור אינו זוכה לייצוג תקשורתי נאות.

42. עוד האמין ראש הממשלה, והוא מאמין גם היום, כי זכותו לפעול לשיפור הסיקור שלו עצמו כמי שמייצג באורח הבולט ביותר את האגף הימני בציבוריות הישראלית. "זכות" זו היא מנת חלקם של אנשי ציבור כמו גם שגרה נוהגת מימים ימימה.

43. הדרך הטבעית והנכונה להסתכל על ניסיון כזה היא לראות בו חלק ממאמץ רעיוני ואידיאולוגי של פוליטיקאי להביא את השקפותיו לידיעת הציבור, ולגוון את אופן הסיקור בתקשורת הישראלית. ברור הוא כי אין זה הגיוני לנסות לאפיין ניסיון כזה כחלק מ"מתת", וקל וחומר אין יסוד לטעון כי ניסיון כזה יגבש אצל ראש הממשלה "הבנה" כי הוא מצוי ביחסי "תן וקח" עם בעל השליטה של כלי התקשורת.

44. וזאת יש להבין; התקשורת – אינה באמת אובייקטיבית. במאמר שפורסם בעיתון "הארץ" תחת הכותרת "תקשורת אובייקטיבית? אין דבר כזה", הסביר את הדברים היטב אורי כץ:

אף אחד לא באמת מעוניין בתקשורת אובייקטיבית. רוב צרכני התקשורת מעוניינים יותר בתקשורת אשר תאשר את דעותיהם הקדומות לגבי העולם (בנושאים שלגביהם קיימות אצלם דעות קדומות כאלו). ימניים מעדיפים עיתונים ימניים, שמאלנים מעדיפים עיתונים בעלי הטיה שמאלית, כל אחד בטוח שהתקשורת שהוא צורך באופן אישי היא אובייקטיבית, ולכן כולם יספרו לכם שהם מעוניינים בתקשורת אובייקטיבית, אבל כולם מוטים. [...]

אנשי תקשורת בישראל ובמדינות אחרות לא אוהבים לחשוב בכיוון הזה, מכיוון שהם לא מאמינים שהם מוטים אידיאולוגית. הם חושבים שהאידיאולוגיה שלהם נכונה באופן אובייקטיבי, ומי שמתנגד אליה הוא או מושחת או טיפש. כמובן, יש ביניהם כאלו שהם יותר או פחות הוגנים, יותר או פחות מוטים, אבל באופן כללי הם בני אדם כמו כולנו. בורות, רעיונות ודעות קדומות כובלים אותם ומעוורים אותם כמו שהם כובלים ומעוורים כל אחד אחר.

אז מהו הפתרון? כיצד יכול אדם לדעת את האמת, לפחות בנוגע לנושאים שלגביהם אין לו דעות קדומות? התשובה היא פשוטה: תחרות. כל עוד יש הרבה כלי תקשורת, שמופעלים על ידי הרבה אנשים עם הרבה דעות, וכל עוד אין חסמי כניסה, שוק הדעות והרעיונות לא יהיה חסום. **זה בסדר גמור שיש עיתון אחד שתומך בהתנחלויות ועיתון אחר שמתנגד להתנחלויות, עיתון אחד שיתמוך במתווה הגז ועיתון אחר שיתנגד למתווה הגז, עיתון אחד שיתמוך בראש הממשלה ועיתון אחר שלא.** [...] **הבעיה המרכזית תמיד הייתה ותמיד תהיה היעדר גיוון ותחרות חופשית בשוק הרעיונות והדעות.**

45. פרופ' ירון אזרחי, פרופ' במחלקה למדע המדינה וממייסדי "העין השביעית", הסביר את הדברים היטב:

במובנו הפשטני, קריטריון האובייקטיביות אינו ישים לעבודה העיתונאית כשם שאינו ישים אפילו לעבודה המדעית. הוא מניח שהעיתונאי יכול לתפקד כמראה המשקפת באופן פסיבי, כמעט אוטומטי, את העולם החיצוני. אך העין האנושית, ולו גם זו הקבועה בראשו של עיתונאי אחראי בעל מזג קר ואנליטי, אינה מראה. [...] תפיסה פשטנית של תיאור "אובייקטיבי" של המציאות מתעלמת מההליכי הסלקציה והמסגור הכרוכים בכל פרספקטיבה אנושית אינדיבידואלית על העולם.

מושג "האובייקטיביות" מעוגן מבחינה היסטורית בהנחת קיומה של זווית ראייה אלוהית שממנה אפשר לראות את כל העולם ללא סלקציה וללא אינטרס או אוריינטציה חלקיים. בניגוד לכך, הראייה של כל אדם היא בהכרח סלקטיבית, חלקית ומבטאת את האוריינטציה שלו. קל וחומר כשמדובר בראיית התנהגויות ואירועים אנושיים. התיאור של חומרים כאלה מתווך על-ידי הנחות תרבותיות ופרשניות ששום עיתונאי אינו יכול להימלט מהן. [...]

46. ומכיוון אחר, נתבונן דברים באמצעות פסק הדין הידוע בעניין כרמלה בוחבוט (ע"פ 6353/94 **בוחבוט נ' מדינת ישראל**, פ"ד מט(3) 647 (1995)). בפרשה מוכרת זו נדון ערעורה של מי שהורשעה, על פי הודאתה, בהריגתו של בעלה, לאחר מסכת התעללויות ארוכה שהופעלה על ידי הבעל כלפיה משך 24 שנות נישואיהם. כך נפתח פסק הדין של כב' השופט בד בבד בפרשה זו :

הגב' כרמלה בוחבוט (להלן – המערערת) הורשעה ביום 12.9.1994 על-ידי בית המשפט המחוזי בנצרת, על-פי הודאתה, בהריגת בעלה יהודה בוחבוט (להלן – המנוח), עבירה לפי סעיף 298 לחוק העונשין, תשל"ז-1977, ובעבירות בנשק שלא כדין, לפי סעיף 144(א) רישא לחוק העונשין.

המערערת גרמה ביום 18.2.94 למותו של המנוח על-ידי שנטלה רובה צבאי מסוג גלילון, שנמצא ברשותו של בנה החייל, וירתה מתוכו את כל הכדורים שהיו במחסנית הרובה, היינו 31 כדורים, לעבר המנוח. לפחות 24 קליעים פגעו במנוח, בכל חלקי גופו, לרבות הלב, הריאות, הקיבה והמעיים, ומותו של המנוח נגרם בשל כך.

47. ובאותה פרשה, ובאותו פסק דין, פותחת כב' השופטת דורנר את פסק דינה כך :

כרמלה בוחבוט הייתה אישה מוכה. עשרים וארבע שנים התעלל בה בעלה. ביישוב הקטן שבו היא מתגוררת היה זה סוד גלוי. הורי בעלה, אחיו, אחיותיה והסביבה, כולם ידעו על כך ושתקו. היא הסתובבה כצל, נושאת על פניה ועל גופה סימני חבלה ואינה מעלה חיוך. בניה בגרו באווירה של מכות שהוכתה אמם, וגם כשבגרו לא התערבו. בנובמבר 1993 היא אושפזה בבית-חולים לאחר שבעלה הכה בראשה בקבוק. אובחנו סימני חבלה חמורים, ועל פני הדברים ברור היה כי הוכתה. לסגל בית החולים היא הסבירה כי הכתה את עצמה, ולמרבה הפלא ההסבר התקבל.

בתאריך 18.2.94 הוגדשה הסאה. הבעל הכה אותה מכות קשות במעמד שלושת בניה. היא נסוגה לחדר השינה וביקשה נפשה למות. בחדר היה רובה גלילון שבנה החייל הביא עמו. היא טענה אותו במחסנית ודרכה את הנשק. לשמע קול הדריכה התקרב הבעל לפתח חדר השינה. אזי היא כיוונה את הנשק לעברו וירתה ירי אוטומטי עד שהמחסנית התרוקנה. כך הוא נהרג.

48. גם בתי משפט אפוא, לא רק עיתונאים, "ממסגרים" לעיתים את הדיון על פי תפיסתם. זו זכותם. זו גם זכותו של עיתונאי, קל וחומר בעל שליטה – כפי שעוד יוסבר להלן.

49. תובנות אלו צריך שילוו אותנו לאורכו ולרוחבו של הליך זה. עלינו לזכור אותן בכל פעם שהמאשימה תבקש לעסוק ב"קנה מידה תקשורתי מקובל", או תטען ל"חריגות" של סיקור, מונחים שהיא עצמה טבעה בהליך זה. בניגוד לסברתה, שיש בה ממד אורוליאני כמעט, וכפי שבכוונת ראש הממשלה לבאר היטב בהליך זה – כך נוהגת התקשורת בעידן המודרני, ובכך – וזה הדגש לענייננו – אין כל פגם.

ב. סיקור "חיובי": שאיפה גורפת – ולגיטימית – של אנשי ציבור

50. בסעיף 17 לכתב האישום נטען, כי אופן הסיקור בכלי התקשורת היה נושא חשוב מאד בעיניו של ראש הממשלה, במיוחד במהלך תקופת בחירות. כך גם נטען בסעיפים 16 ו-28 לכתב האישום.

51. אכן, ככל פוליטיקאי ואיש ציבור, גם ראש הממשלה שואף להיטיב את הסיקור שלו בכלי התקשורת. זהו אינטרס לגיטימי וברור שלו. כל פוליטיקאי – הניזון מדעת קהל – בא בדברים עם התקשורת ומבקש שזו תסקרו באורח חיובי, שהרי התקשורת היא האמצעי שדרכו ניתן לתקשר עם הציבור.
52. למעשה, שאיפה זו אינה נחלת אנשי ציבור ופוליטיקאים בלבד. מתברר, כי גם נציגי המאשימה נוהגים להיפגש תדיר עם עיתונאים, והכל במטרה להטיב את הסיקור התקשורתי שלהם.
53. כך, למשל, נפגש פרקליט המדינה לשעבר, שי ניצן, 32 פעמים עם עיתונאים בשנים 2017-2019, לרבות עיתונאי "וואלה" ו"ידיעות אחרונות" – כלי תקשורת הקשורים קשר ברור להליך זה. על פי דיווח עיתונאי, גם היועץ המשפטי לממשלה, אביחי מנדלבליט, נפגש 71 פעמים עם עיתונאים בתקופה שבין פברואר 2016 לבין סוף פברואר 2019. כמובן שנתונים אלה כוללים פגישות בלבד. הם אינם מבטאים את הפעמים אינספור שבהן התקיימו שיחות רקע, "תדרוכים", "פניות", "דרישות" וכיוצא באלה המאפיינים את יחסי המאשימה עם אמצעי התקשורת. למעשה, ככל שיהיה בכך צורך, אנו נראה בהליך זה כי גם לאחר הגשת כתב אישום זה, בהליך המבקש לחדש את החידוש המשפטי בדבר "היענות חריגה", המשיכו גורמים שונים במאשימה להיפגש, לתדרך ולפעול להטבת הסיקור שלהם.
54. לכן, לא ברור מה המציאה הגדולה שמצא נסח כתב האישום, למשל בסעיף 17, עת סבר כי "אופן הסיקור בכלי התקשורת היה נושא חשוב עד מאד בעיניו של הנאשם נתניהו". פסקה דומה ניתן היה לכתוב כמעט על כל פוליטיקאי ואיש ציבור בישראל, ובכלל. דווקא בשל כך שמדובר בשגרה – יש להיזהר זהירות מופלגת מניסיון להפליה.
55. להמחשת הדברים נביא מדברים שאמר בימים האחרונים חיים רמון, פוליטיקאי עתיר ניסיון שכיהן כחבר כנסת, שר בממשלות ישראל ויושב ראש ההסתדרות, ואף שימש כמשנה לראש הממשלה. וכך אמר רמון:
- אם נתניהו חכם, או פרקליטיו, שיעלה לדוכן העדים את כל הפוליטיקאים שכיהנו בעשר שנים האחרונות, לרבות הדובר אליכם, ושהם יחקרו אותי כמה פעמים פניתי ודרשתי לתקן, לדבר, לשנות ידיעות בכל העיתונים, לא בעיתון אחד [...] שהוא יעלה הרבה פוליטיקאים, ואת העיתונאים, על מנת לבוא ולבדוק האם הדרך שבה הוא התנהג [...] היא אופיינית להרבה מאוד פוליטיקאים, חברי כנסת ועיתונאים.
- אני כבר שנים אומר שהטענה הזו לשוחד היא מופרכת [...] האשמה של פוליטיקאי בשוחד כשהשוחד הוא, איך עכשיו – "היענות חריגה"? ו"ניסיון לשנות או להשפיע על פרסומים הקשורים אליו"? הוא דבר מופרך, שיורד ומנתץ את שורש היחסים בין פוליטיקאים, עיתונאים ומו"לים.
56. העיתונאי הוותיק שי גולדן, שהחל את דרכו כעיתונאי באתר "וואלה" (כן, אותו "וואלה" שעליו כתב האישום בפרשה זו), עבד בהמשך ב"ידיעות אחרונות", שימש עורך מוסף התרבות של "מעריב", כיהן כסמנכ"ל תוכן וערוצים ב"ענני תקשורת", ערך את המוסף הפוליטי של עיתון "הארץ" וכן את מוסף "הארץ" ובהמשך שימש סגן עורך עיתון "מעריב" – כתב דברים דומים:
- אם היה לי שקל על כל פנייה שקיבלתי במהלך הקריירה שלי, מפוליטיקאים ומרואיינים, ומושאי כתבה, ומושאי תחקיר, ואינטרסנטים ויחצ"נים, ודוברים – שכל תכליתן להתערב בתוכן הידיעה שצפויה להתפרסם, או פורסמה – הייתי אדם אמיד מאד. אולי כמו אלוביץ'.
- יותר מזה, אם היה לי שקל על כמות הפעמים שניהלתי משא ומתן של "תן וקח" עם מושאי כתבה/ראיון/תחקיר, תמורת שינוי הידיעה, עידונה, אילו שאלות יישאלו, כמה ובאיזה נוסח – או כל דבר אחר – הייתי רוכש את וואלה! בעצמי.
- תיק וואלה! הוא יריקה בפניו של כל מי שעוסק בעיתונות וכל מי שמכיר את הדיאלוג בין עיתונאים למושאי

עבודתם העיתונאית מאחורי הקלעים. [...] אם תיק וואלה! פלילי – ואני לא צוחק – אז הרבה מאד פוליטיקאים, ואנשי עסקים, וקציני צבא (על הדלפה תמורת סיקור אוהד שמעתם? זה לא שוחד! לא ממש) ואנשי בידור וספורטאים צריכים לשבת בכלא. ועוד מאות עיתונאים, שמצידם, גם הם, לא אחת, משתמשים בשיטות שמזכירות סחיטה באיומים, כאשר מדובר בבלעדיות בראיון או פירסום, צריכים להיות מוזמנים לחקירה. אבל איש לא מוזמן לחקירה, כי ככה המשחק עובד. משני הצדדים. ולהפוך אותו לפלילי, הוא לא רק תקדים משפטי מוזר מאד, אלא גם כרסום אמיתי בעבודת העיתונות ובחירות הדיאלוג בין עיתונאים ועורכים למושא הסיקור שלהם. [...]

57. עורך Ynet, ערן טיפנבורן, תיאר מציאות דומה :

הפרקטיקה הקבועה היא שגורם מסוקר כמעט תמיד בא בטענות, למה הכתב כותב עליו ככה, או למה הוא לא מקשיב לי [...] אני עורך ראשי, מרים לי טלפון סער (משפט לא ברור), הוא אומר תעשה לי טובה, הכתב שלך לא בסדר מולי או הכתב שלך מזניח אותי, או הכתב שלך, נתתי לו משהו והוא לא עושה עם זה שום דבר, **אתה יודע זה כל יום, כל הזמן, בוודאי בתקופות של לפני בחירות, כל הזמן [...]**

בסביבות עמוד ענן [...] הייתה מתיחות מאוד גדולה בין דובר צה"ל לבין רוח"מ [צ"ל רון – הח"מ] בן ישי והוא דרש שבאיזה סיטואציה שבו רוח"מ [צ"ל רון – הח"מ] לא יהיה [...]

בבחירות המוניציפאליות האחרונות הייתה מתיחות מול אחד המועמדים עם עיריית רמת גן, והוא דרש שהכתב שמסקר את הסיפור הזה לא [...] הוא פנה וביקש שכתב אחר יכסה [...]

בתקופה שערכתי את Ynet היו מספר פעמים בודדות שראש הממשלה פנה אלי לגבי פרסומים שונים, בעיקר שליליים. [...] אני חייב לציין שזה נוהל מקובל בקרב פוליטיקאים רבים, וישנם פוליטיקאים שעושים בנוהל הזה שימוש רב וארוך מאשר מר נתניהו. [...]

58. אולי לשם כך הוסיף כתב האישום כי פניותיו של ראש הממשלה "אף נגעו לסיקור של יריביו הפוליטיים של נתניהו" (סעיף 23 לכתב האישום). התיבה "ואף" ("ואף נגעו") נועדה, כך נראה, לשוות רושם רב לדברים, כאילו פניה של פוליטיקאי העוסקת בסיקור יריב פוליטי מרעידה את אמות הסיפים. אלא שאין בכך כלום; כל פוליטיקאי (ואיש ציבור) חפץ בקבלת סיקור תקשורתי אוהד ובהתאם, נוהג לפעול באופן אקטיבי, לרבות באמצעות יועצים ודוברים, על מנת להיטיב את הסיקור התקשורתי בעניינו, ובפרט: לקדם ידיעות חיוביות בעניינו; למזער ידיעות שליליות בעניינו; ולעיתים לקדם ידיעות שליליות נגד מתחריו. וכך כולם – ימין ושמאל.

59. לפיכך, ראש הממשלה כופר בטענה הנזכרת בסעיף 22 לכתב האישום, כי דובר במערכת יחסים של "תן וקח", שכן התנהלותו התקשורתית מול אלוביץ' היתה שגרתית ביחס לכלי תקשורת מסוגו של "וואלה". ראש הממשלה לא פעל לטובת האינטרסים של אלוביץ' אלא נהג על פי המלצת הגורמים המקצועיים, ומעורבותו היתה טכנית בעיקרה (כפי שיפורט להלן). ראש הממשלה כופר בנטען בסעיף 23 לכתב האישום ובטענה כי הקשר שהתנהל היה חריג, כמפורט בהמשך.

ג. פניות בנושאי תקשורת – לדרגים הבכירים בכלי התקשורת

60. עמדתו הברורה של ראש הממשלה היתה, ועודנה, כי שיח מול כלי התקשורת יש לערוך מול הגורם הבכיר בכלי התקשורת – בעל השליטה, או מול דרגים בכירים ביותר בו. ואמנם, השיח שניהל ראש הממשלה עם בעלי השליטה לא היה נחלת "וואלה" בלבד. השיח מול אלוביץ' היה דומה לזה שהתקיים מול גורמים בכירים בכלי תקשורת אחרים, הן כאלה המתנגדים לדרכו, הן כאלה האוהדים אותו.

61. עמדתו זו של ראש הממשלה נלמדת לא רק מעדותו, אלא גם משורת מקורות עצמאיים.

62. חפץ – עד המדינה – העיד מפורשות (ולאחר שהתקשר בהסכם עד המדינה), כי עמדת ראש הממשלה היתה – תמיד – "לדבר עם הבעלים או האנשים הבכירים ביותר", בכל כלי התקשורת. חפץ העיד כי מדובר בדפוס פעולה "טיפוסי מאוד להתנהלותו [של ראש הממשלה – הח"מ] מול התקשורת". כך העיד חפץ, כי תמיד ראש הממשלה "דורש ממני לדבר עם הבעלים או האנשים הבכירים ביותר בכלי התקשורת. פעמים רבות כאשר אני למשל פונה לעורך ראשי של כלי תקשורת, וחוזר אליו עם תשובה, הוא נוהג לנזוף בי מדוע אני לא מדבר עם הבעלים".
63. למשל, ולפי עדותו של חפץ: ב"מעריב" – עם הבעלים אלי עזור; ב"חדשות 2" – עם המנכ"ל אבי וייס או העורך הראשי גיא סודרי; ב"קשת" – עם המנכ"ל אבי ניר; ב"רשת" – עם המנכ"ל אבי צבי; ב"ישראל היום" – עם העורך הראשי עמוס רגב; ב"ערוץ 20" – עם המנכ"ל אבי בר, וכן הלאה.
64. אנשי "ידיעות אחרונות" העידו אף הם על המקובלות בתחום זה. עורך Ynet, ערן טיפנבורן, מסר כי פגש לאורך השנים יותר מעשר פעמים את ראש הממשלה. "אלה שיחות מקצועיות שמתנהלות בין ראש ממשלה לעורך של כלי תקשורת מרכזי. נוהל שגרתי מרכזי נקודה, נוהל שגרתי ולגיטימי". טיפנבורן מתאר כי כעורך ראשי נהג לשמור על קשר "עם כל שחקן מרכזי בפוליטיקה", לרבות אהוד אולמרט, ציפי לבני, גלעד ארדן, ישראל כץ, מירי רכב, נפתלי בנט, יאיר לפיד, יצחק הרצוג, אביגדור ליברמן ואחרים.
65. גם ד"ר רן ברץ, יועצו של ראש הממשלה, פובליציסט ומרצה לפילוסופיה, העיד כי משרד ראש הממשלה התנהל גם "מול עורכים, מנכ"לים ובעלים במקרה של אלוביץ' או שוקן וגם מוזס [...]". "בגדול כשאתה בא מול משרד רוח"מ אתה עובד מול עורכים ראשיים או מנכ"לים", הסביר ד"ר ברץ. שי חייק, דובר פוליטי של ראש הממשלה מטעם הליכוד, מסר דברים דומים. הוא תיאר כיצד ראש הממשלה הנחה אותו לפנות לעמוס רגב, לאבי וייס ולמפקד גלי צה"ל בנושאים שונים. כשנשאל על פניות ראש הממשלה לאלוביץ' השיב חייק בפשטות: "אני לא רואה משהו יוצא דופן, הוא יכול לעשות את זה למו"לים אחרים".
66. ואמנם, בעלי שליטה בכלי תקשורת רבים מעורבים בקביעת מדיניות הסיקור של כלי התקשורת שבעלותם. כפי שהעיד גם אילן ישועה, מנכ"ל "וואלה", התבוננות על מבנה הבעלות של המדיה בישראל ובעולם מעלה כי כלי התקשורת מצויים על פי רוב בבעלות אנשים אמידים, שאינם רוכשים את גופי תקשורת בשל הרווח הטמון בהם. לפיכך, השפעה של בעלי כלי תקשורת על התכנים המופיעים בו היא תופעה שכיחה. חומרי החקירה מלמדים כי תובנות אלו היו נהירות גם לעיתונאים שנחקרו בהליך זה ממש. ואכן, טול מבעלי השליטה את יכולת השליטה, ותימצא בעולם שבו, שעה שההיתכנות הכלכלית מוטלת בספק, על פי רוב אין הצדקה להוסיף ולממן כלי תקשורת.
67. על הדברים עמד גם העיתונאי גולדן בראיון רדיופוני שהעניק לאחרונה:
- יש משחק של "תן וקח", של איומים, של סחיטה, של פוליטיקה פנימית שבה הדוברים מנסים להכניס ידיעות והעורכים מנסים להגן על אינטרסים. זה המשחק. [...]
- אם יש כלי תקשורת אחד בישראל, שאין עליו לחץ פוליטי, עסקי או אחר שיורד מהבעלים למטה אל העורך והמנכ"ל [...] אם יש גוף תקשורת אחד בישראל – אחד, אני אומר לכם, אחד – אני עבדתי בכמה וכמה – שאין בו לחץ מלמעלה שיורד, אם בצורה של הבנה של רוח המפקד, אם בצורה של הוראה ישירה, אם בצורה של הטיה עדינה שבה שולחים "איש ביניים" כזה, מין עורך שיגיד "לא בעייני לא נכון לראיין היום את [...] כשבצמח זה הנחתה מלמעלה.**
- יש 300 דרכים להנחות, להתערבויות בוטות ולדרך שבה אנשים מנסים להיכנס לתוכן שאנחנו צורכים בטלוויזיה, באינטרנט, ברדיו, איפה שזה לא יהיה. מי שאומר שזה לא נכון וזה לא קורה כמעט בכל אייטם – הוא שקרן פתולוגי והוא לא במקצוע הזה. [...]**
- זה בעיניי מקובל למשל [...] שאנשי ידיעות אחרונות לא יסקרו את המשפט של נוני כפי שמסקרים אותו

אנשי הארץ או אנשי מקור ראשון. הגיוני בעיני, למה? [...] אתה עובד אצל איש שמשלם לך. אתה עובד אצל איש שמשלם לך משכורת. זו פרנסתך. עכשיו, אתה רוצה להגיד "אני עכשיו נכנס ראש בבעלים שלי, או בבוס שלי, או מה שהוא מבקש ממני או אומר לי ואני יודע שחשוב לי – אני מצפצף עליו"? מאה אחוז, אז אל תתפלל אם האיש בעוד שלושה חודשים ימצא מישהו אחר שיעשה את העבודה במקומך.

[...] **אם למשל הכתב המדיני של "הארץ", או הפרשן הפוליטי של עיתון "הארץ", יוסי ורט, שהוא אדם שאני מעריך אותו, מחבב אותו ואפילו מחשיב אותו להיות חבר יתחיל עכשיו לכתוב באופן ברור וגלוי נגד המחאה, ויסיביר למה נתניהו הוא ראש ממשלה נפלא שעשה את הדברים בצורה נהדרת ושרק על הארבעה חודשים האחרונים שבהם הוא הביא לנו ארבעה הסכמי שלום, חיסל את ראש הגרעין האירני והביא את מבצע החיסונים הכי טוב שקרה בעולם כרגע, רק על זה הוא צריך לשבת עכשיו בבלפור עוד ארבע שנים – אם יוסי ורט היה מעלה את המשפט הזה, שאפשר לומר עליו הרבה דברים אבל הוא לגיטימי להופיע בתקשורת [...] אז אני לא חושב שיוסי ורט ימשיך להיות הרבה זמן הכתב הפוליטי של "הארץ", אם הוא יתחיל להחזיק בקו המערכתי הזה. [...] זה המשחק וזה בסדר, ואף אחד לא מצפה מיוסי ורט עכשיו שיגיד "סליחה, אני עכשיו כותב כמו הפרשן הפוליטי של 'מקור ראשון', ואני עובד ב'הארץ'". לא, זה לא יקרה, וזה בסדר. זה המשחק. די להעמיד פנים.**

68. ועוד "עדות" מכלי ראשון, המראה כי כך מתרחשים הדברים הלכה למעשה. וכך כתב העיתונאי ואיש התקשורת הוותיק ארי שביט, עוד בשנת 2011:

[...] כאשר דוד בן גוריון היה ראש הממשלה, טדי קולק ניהל בעבורו את קול ישראל. כאשר לוי אשכול היה ראש הממשלה, העיתונות לא דיווחה על כך שהוא נוטה למות. רוב כלי התקשורת בישראל שירתו את גולדה מאיר, עד שהובילה את המדינה לאסון. כל כלי התקשורת סגדו ליצחק רבין והסתירו מהציבור את כשלי אוסלו. כאשר אהוד ברק היה אהוד וכאשר אריאל שרון היה אהוד – הם אותרגו.

לאהוד אולמרט בראשית כהונתו היתה שליטה טובה למדי על שניים וחצי עיתונים ושניים וחצי ערוצי טלוויזיה. לשמעון פרס העיתונות תמיד סלחה על הכל. רק אל מול ראשי ממשלה ימניים, שניהלו מדיניות ימנית, התקשורת היתה באמת נשכנית. [...]

מניסיוני אני יכול להעיד. פעם כתבתי בעיתון ליברלי, שעורכו היה מקורב לראש הממשלה.³ באותה תקופה כל עורכי העיתונים בישראל היו מקורבים לראש הממשלה. הם דאגו לכך שלא תיכתב שום מלה רעה על ראש הממשלה. אני, כדרכי, לא הייתי ממושמע. חשבתי שראש הממשלה טועה, וכתבתי שראש הממשלה טועה.

כעבור זמן קצר העורך הליברלי זימן אותי אליו והבהיר לי, שאין מקום בעיתונות לעיתונאי כמוני. אלמלא השתנה כיוון הרוח, לא הייתי יכול לכתוב את המאמר הזה, ואתם לא הייתם יכולים לקרוא אותו. עיתונאים אחרים, שמזלם לא שפר עליהם, איבדו את מקום עבודתם. [...]

69. והנה, מתברר כי טרם הגשת כתב אישום המאשימה לא טרחה לבצע בחינה השוואתית, איכותנית ואמפירית, ביחס לשאלה כיצד פועלת התקשורת בשגרה מול פוליטיקאים בכירים. מכאן היא נקלעה לשגגה שלפיה ישנו "קנה מידה תקשורתי מקובל", כלשונה בכתב החשדות (טענה ממנה נסוגה עם הגשת כתב האישום) – שאינו בנמצא. תחת זאת, התקשורת היא מגוונת וכוללת כלי תקשורת בעלי מאפיינים שונים, המאפשרים נגישות שונה לפוליטיקאים – בהתאם לתפיסות היסוד השולטות בהם.

70. אחד הכשלים הטמון בכתב האישום הוא אפוא הנחת היסוד והנחת המבוקש המשתמעות ממנו, כי כתביו ועורכיו של כלי תקשורת אמורים להיות מנותקים כליל מעמדתו של בעל השליטה בכלי התקשורת (קרי, מי שהוא הבעלים המחזיק בנכס שנקרא "כלי תקשורת"), ומרצונו להעניק צביון מסוים לכלי התקשורת שבעלותו. במקרים רבים אין יסוד להנחה זו. המציאות התקשורתית סותרת הנחת יסוד זו. הדין המצוי סותר הנחת יסוד זו.

71. הדין הישראלי מכיר בזכותו של בעלים של כלי תקשורת לכוון את עיתונו לנתיבים הרצויים ולמנוע פרסומים

³ הרמיזה היתה לעורך עיתון "הארץ" לשעבר, דיוויד לנדאו, ולראש הממשלה לשעבר אולמרט.

נוגדים, בהתאם לעמדותיו הפוליטיות, וזאת כחלק מזכותו לקניין. בפסיקה מפורשת אף נקבע, כי עיתונאי אינו רשאי לסרב לדרישות הבעלים, וכי אין בכך כדי לפגוע בחופש הדיבור של העיתונאי.

72. קולעים במיוחד לענייננו, הדברים שנקבעו בבית הדין הארצי לעבודה בדב"ע 223-3/נג **פלסטיין פוסט בע"מ נ' יחיאל**, פד"ע כ"ז, 436, 451 (1994). באותו עניין שורה של עיתונאים התפטרו מעבודתם בעיתון "ג'רוזלם פוסט" לאחר חילופי הבעלות בעיתון, וטענתם נגעה להתערבות המו"ל או המנכ"ל בנושא הכתבות שהתפרסמו בעיתון ובתוכן. וכך נקבע:

רשאי זכאי בעלים של עיתון, גוף ציבורי או חברה פרטית, לכוון את עיתונו לנתיבים הרצויים לו, ולמנוע פרסומים נוגדים. רשאי בעלים של עיתון לקבוע את הקו הפוליטי, הכלכלי והתרבותי של עיתונו, ואינו חייב לפרסם בעיתונו דעות נוגדות. רשאי בעלים של עיתון, ישירות או באמצעות מי שמונה לכך, להטיל על עיתונאי המועסק אצלו, לכתוב כתבה על נושא הנראה לו חשוב, והוא יכול להנחותו בקווים כלליים של הרצוי. אין עיתונאי בתחום בו הוא כותב, רשאי לסרב לכתוב אותה כתבה. [...]

עיתון, יהא נפוץ כאשר יהא, אינו חייב ליתן "ביטוי מתאים של השקפות שונות הרווחות בציבור" כשם שרשות השידור חייבת לעשות מכח חוק. רצוי וראוי כיש יעשה כן, אך זכותו גם שלא לעשות כן. ציבור הקוראים שמכספם הוא ניזון, יחליט אם להמשיך ולקנות אותו עיתון, שהוא חד צדדים בדיווחיו והשקפותיו. [...]

אין בסירוב העיתון לפרסם מאמר זה או אחר של עובד פגיעה בחופש הדיבור של העיתונאי. עיתונאי שעורכו סרב לפרסם את פרי עטו, רשאי למצוא לו במה אחרת, או להקימה, וכל עוד הכתוב, אף אם הוא מהווה "ביטוי חריג", אינו פוגע בשלום הציבור, הסדר הציבורי או אושיות הדמוקרטיה. [...]

בענייננו – יש ליתן את הדעת לזכות הקניין, המעוגנת בחוק יסוד; כבוד האדם וחירותו. מקום בו חופש הביטוי נשמר, אך לא דוקא בכלי תקשורת פרטי זה או אחר, וכל אדם, לרבות העיתונאי, יכול לכתוב כמעט כעולה על רוחו במגוון של פרסומים, יש ליתן משקל נכבד לזכות הקניין, ולענייננו – **לזכותו של בעלים (פרטי) של כלי תקשורת להחליט איזה חומר להדפיס ואיזה לדחות, בין כתבות "מוזמנות", ובין כאלה המוגשות לו על ידי העיתונאים המועסקים בעיתון.**

73. בבג"ץ 6218/93 **ד"ר כהן, עו"ד נ' לשכת עורכי הדין**, פ"ד מט(2) 567, 529 (1995) נדונה עתירה של עותר שביקש לפרסם בביטאון של לשכת עורכי הדין מאמר ביקורתי על תפקוד הלשכה וראשיה וסורב על ידי הוועד המרכזי. באותו עניין, שופטי הרוב דחו את העתירה, בקובעם כי אין לחייב את הוועד המרכזי לפרסם את המאמר הנדון, באופן שמאלץ אותו להעניק לביטאון אופי שונה מזה שבכוונת לשכת עורכי הדין לשוות לו (הגם שמדובר בכלי תקשורת ציבורי):

הוועד המרכזי של לשכת עורכי הדין רשאי להחליט על פירסום ביטאון מטעמו, בעל מתכונת אינפורמטיבית גרידא כמתואר לעיל. וכל זמן שלא ייעשה שימוש לרעה בכלי תקשורת זה, היינו לא יתפרסמו בו דברי תעמולה וביקורת מגמתיים וחד-צדדיים, **הרי אינה קיימת לדעת עילה מספקת, במסגרת השמירה על עקרון "חופש הביטוי", במובנו הדו-סיטרי שהוסבר לעיל, לאילוץ הלשכה להעניק לביטאון האמור אופי שונה מזה שבכוונת לשוות לו.**

74. יוטעם, כי גם הנשיא מ' שמגר, שהיה בדעת מיעוט, סבר כי אמנם יש לחייב את הביטאון שהוא כלי תקשורת ציבורי לפרסם את המאמר (בניגוד לדעת שופטי הרוב), אך הבהיר שהדברים היו שונים אילו היה מדובר בכלי תקשורת פרטי. הנשיא שמגר הבהיר לעניין זה, כי **בכלי תקשורת פרטי לבעלים נתונה זכות קניין, ונקודת המוצא היא שהוא רשאי לעשות בו כרצונו** (כמו במקרה של "וואלה") (ראו בעמ' 547-548):

אמצעי תקשורת ציבורי כפוף בצורה רחבה יותר, מן הבחינה היחסית, לחובה לתת גישה לביטויים מגוונים מאשר אמצעי תקשורת פרטי. **לבעלים הפרטיים של אמצעי התקשורת עומדת זכות קניין (סעיף 3 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו). נקודת המוצא היא כי אדם רשאי לעשות ברכושו כרצונו.** זו מהותה של הבעלות: לעשות בנכס "כל דבר וכל עסקה בהגבלות לפי דין או לפי הסכם" (סעיף 2 לחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969; סעיף 2 לחוק המיטלטלין, תשל"א-1971). שונים הם פני הדברים מקום בו הנכס הוא ציבורי.

75. זהו הדין המצוי, וכאמור הוא מתיר במפורש לבעלים של אמצעי תקשורת להתערב בתכנים המסוקרים בכלי התקשורת שבבעלותו – קל וחומר שעה שמדובר בכלי תקשורת פרטי. ככל שיש רצון לשנות דין מצוי זה, הדרך לעשות זאת היא בחקיקה או ברגולציה שתמנע כל התערבות של בעלים של כלי תקשורת באופן הסיקור ובעבודתם של עורכי כלי התקשורת ועיתונאיו, על המחירים הכרוכים בכך. יוצא מאלה, כי כתב האישום מבטא, הלכה למעשה, עמדה פוליטית-ערכית של מנסחיו, המבקשים כי – במיוחד לעניינו של ראש ממשלה – ישונה הדין המצוי (והרצוי). לא כך פועלת שיטתנו המשפטית.
76. סקרנו בתמצית את הדברים, וכעת מן הראוי לציין את הדבר הבא: שר תקשורת רשאי וחייב שתהיה לו עמדה בעניין כלי התקשורת ובעניין גופי התקשורת השונים. בשיטת המשטר הפוליטית הישראלית, שר התקשורת הוא כמעט לעולם פוליטיקאי, האוחז גם באינטרסים פוליטיים. משמעות הדבר היא כי שר תקשורת מקבל, באופן תדיר וכחלק מתפקידו, החלטות הנוגעות לכלי התקשורת השונים, וכפוליטיקאי – גם הוא מבקש להיות מסוקר על ידי כלי התקשורת, ומטבע הדברים ומטבע האדם – באופן "חיובי". מן העבר השני, גופים הכפופים לרגולציה אינם ששים להתעמת עם הרגולטור המפקח עליהם, וכלי תקשורת אינם יוצאים מן הכלל בהיבט זה.
77. כפי שהוסבר בספרות הרלוונטית, אין זה יוצא דופן כי הגורם המפוקח אינו מאמין במקצועיות הגוף המפקח ובכנות כוונותיו של הרגולטור. כך למשל, בחלק מהמקרים, המפוקח מעריך כי פעולות הרגולטור מכוונות לרכוש את אהדת הציבור, בלי להביא בחשבון את ההשפעה הכוללת של החלטותיו על כלל בעלי הדבר, ואינו סומך על הרגולציה שתהיה עקבית וצפויה. לכן, שאיפה "להימנע מעימות" עם גורם מאסדר, לרבות שר תקשורת, היא אינהרנטית לפעילות של גופים מפוקחים ובכללם כלי התקשורת, ובהתאם זהו שיקול שכלי תקשורת – ללא תלות בשאלת אופן סיקור שוק התקשורת מצדו – שוקל. כאמור, כך הדין וכך הנוהג ביחס לגורמים מפוקחים ולגרמים מאסדרים גם בהקשרים אחרים.
78. דברים בנושא זה אמר, למשל, ח"כ לשעבר מיקי רוזנטל, מי ששימש בעבר ראש מערכת החדשות וסגן עורך "ידיעות אחרונות", אולי כלי התקשורת הגדול בישראל. רוזנטל עמד על תופעה שעליה העיד גם ראש הממשלה בחקירותיו: השיפור הפתאומי שחל בסיקורו של פוליטיקאי המתמנה לתפקיד שר התקשורת. ואלה דבריו: "שרי התקשורת לדורותיהם, חוץ מאלה שהפנו עורף לידיעות אחרונות, הם כולם היו עם מנת המשכל של איינשטיין ועם היכולות המופלאות של ברק אובמה – לפחות. רובם היו אנשים די בינוניים, אבל בידיעות אחרונות הם צוירו בקווים של גאוני הדור".
79. במובן זה, אתר "וואלה" אינו שונה מכלי תקשורת אחרים, העושים לעצמם "חשבון פנימי" ביחס לאופן שבו הם מסקרים גורמים רגולטוריים. דברים דומים מתרחשים גם ביחס למפרסמים גדולים.
80. כך, מוכר וידוע, כי גופי תקשורת נוהגים לעיתים לסקר בעדינות – ומעבר לכך – גופים שיש להם אינטרס כלכלי לנהל עמם מערכת יחסים חיובית. למעשה, גם ל"וואלה" היו אינטרסים כספיים – למשל, ניסיונותיהם להוביל לכך שה"ליכוד" יפרסם באתר.
81. נצא מהליך זה, ונפתח סוגריים לטובת סיפור קצר על העיתון "מעריב", בתקופת שליטתו של בעל השליטה נוחי דנקנר והעורך הראשי, אחד – עד המדינה ניר חפץ. עיקרי הדברים פורסמו בתקשורת, בכתבה שכותרתה "לשרת ולרצות". נוחי דנקנר היה איש עסקים בולט, יו"ר אי.די.בי אשר השתלטה על "מעריב". כך נראו הימים האחרונים של עיתון "מעריב" בעריכתו של חפץ:

הבדיחה במסדרונות מספרת על ספר שייכתב על תקופת דנקנר ב"מעריב" וייקרא "נוחי דנקנר פלוס". ומדוע? "בעקבות ידיעות שהתפרסמו מעת לעת ב'עסקים' על חברת השקעות, בנייה או בנק, היית הולך

לגוגל לעשות נוחי דנקנר פלוס הגורם ההוא, והיית מבין באיזה קונטקסט התפרסמה". [...]

אחד הביטויים הבולטים להיענות עורכי "מעריב" לאינטרסים זרים היתה הצנעת המחאה החברתית, שחרתה על דגלה התנגדות ל"טייקונים", שנוחי דנקנר נמנה עימם [...] חפץ פסל לאיל [נדב איל – הח"מ] טור שעסק בתנובה ובמנכ"לית זהבית כהן, שהתמודדו עם מחאת צרכנים עזה [...] טוריו של איל [...] נדחקו יותר ויותר אל אחורי המוסף. בהמשך [...] פוטר [...]

ערב הבחירות לראשות העבודה הורה חפץ להכין כתבת תחקיר על ח"כ יחימוביץ', שתקפה בשיטתיות את הריכוזיות בעסקיו של דנקנר. [...] בעקבות תגובתה, שעירבה את שמו של הטייקון, החליט חפץ לגנוז את הכתבה, שנועדה להתפרסם ב"מוספשבית", דקות לפני שאושרה לדפוס. [...]

מנגד, היו "הרשימות הלבנות" – מונח רווח בבית "מעריב" – אנשים שמצווה לפרגן להם: שר החינוך גדעון סער, שלמד משפטים עם חפץ; שר האוצר יובל שטייניץ, מנכ"ל משרד ראש הממשלה אייל גבאי ומזכיר הממשלה צבי האוזר. שני האחרונים קולגות של חפץ מתקופת עבודתו במשרד ראש הממשלה. כן היתה הקפדה על בחירת תמונות סלקטיביות של שרה נתניהו. רקפת רוסק-עמינח זכתה בעקבות מינויה למנכ"לית בנק לאומי לכתבת תדמית זוהרת במיוחד ב"מוספשבית" של "מעריב". גנדן, חברת האחזקות הפרטית של דנקנר, חייבת ללאומי כחצי מיליארד שקל.

על הרשימות השחורות והלבנות, שעליהן דיברו בבית "מעריב", אומר עורך בעיתון: "מדובר ברשימות וירטואליות, אין באמת כאלה, אבל רוח המפקד שרתה עלינו. אנשים הבינו מהר מה מצופה מהם, את מי הם אמורים לסקר לחיוב או לשלילה, ואיך צריך לכתוב על נושאים שאי.די.בי קשורה אליהם". [...]

82. ובקיצור, די לפסאודו-רומנטיקה הכאילו נאיבית של המאשימה. גם אם יש לו לאדם דעה על היבטים אתיים העולים מהתנהלות זו, אין מקומם של אלה בהליך פלילי.

ד. נגישות לכלי התקשורת והיחס בין תפיסת העולם הפוליטית של פוליטיקאים ובעלי שליטה

83. מובן הוא, כי פוליטיקאים שונים נהנים מגישה ברמות משתנות לכלי תקשורת שונים. דברים אלה הם פועל יוצא גם, ולעיתים בעיקר, של "הקו המערכתי" הכללי של כלי התקשורת (שבראשו ניצב בעל השליטה), אשר יכול להתיישב טוב יותר – או פחות – עם תפיסת העולם של אותם פוליטיקאים.

84. כל אדם זכאי לדעתו הפוליטית, שהרי במדינה דמוקרטית יכול כל אדם לאחוז בכל דעה. אולם, משעה שעניין לנו בסוגיות של סיקור וב"קנה מידה תקשורתי מקובל", "חריגות" וכל כיוצא באלה – יש לנתון זה השלכה על ראיית הדברים.

85. בענייננו, מערכת "וואלה" הורכבה מאנשי שמאל. שיעורם של תומכי השמאל במערכת זו היה הרבה מעל ומעבר לחלקם היחסי באוכלוסייה. לא רק שמאל – איבה לראש הממשלה ממש. את ראש הממשלה נתניהו היו מכנים במערכת "קים", על שם קים ג'ונג-און, המנהיג הדיקטטור של צפון קוריאה. הגב' שרה נתניהו כונתה "ריי סול" – על שם ריי סול ג'ו, הגברת הראשונה של קוריאה הצפונית.

86. העדויות מלמדות, כי אילן ישועה (מנכ"ל האתר) גילה עמדתו כי ראש הממשלה "מחריב את המפעל הציוני", ועל כן הוא – ישועה – "סולד ממנו". בכירים אחרים כמו אבי אלקלעי (העורך הראשי) העידו על עצמם כי הם שמאלנים. אותו אלקלעי כינה את ראש הממשלה ורעייתו "כלבים מתועבים", ועל ראש הממשלה אמר: "איש שגונב את המדינה". אודי הירש (משנה לאבי אלקלעי, ומי שהפך עורך ראשי בשנת 2016), כינה בכתובים את ראש הממשלה "רוקח המזימות הכושל מקיסריה" ומי ש"הפריט את ישראל כלכלית ופורר אותה חברתית". והדוגמאות עוד רבות.

87. נתעכב קמעא על עניין זה. הלוא תהא זו תפיסה תלושה ומנותקת מהמציאות לטעון שפניות שנועדו להפחית, במידת מה, עמדה עוינת זו נתפסות כחריגות וכסטייה מנורמה כלשהי.

88. לעומת זאת, שאול ואיריס אלוביץ' הציגו עצמם בפני ראש הממשלה כמי שנמנים על המחנה הלאומי **המזדהה עם הימין**. ד"ר ברץ העיד כי הוצג לו, על ידי בני הזוג אלוביץ', שהם מעוניינים להפוך את "וואלה" לימני יותר. אילן ישועה מסר שבני הזוג אלוביץ' אמרו כי האתר אינו מאוזן, כי הוא "שמאלני" וכי יש לאזן אותו.
89. עמדה בסיסית זו – הנוטה לימין – עולה בקנה אחד עם תפיסת עולמו של ראש הממשלה, ועל כן מובנת הסברה כי פניות מסוימת בנושאי סיקור הקשורות בו ייענו, ככל שיענו, בכלי תקשורת זה, לעומת כלי תקשורת אחרים שהשקפת עולמם מנוגדת ב-180 מעלות לעמדתו הפוליטית (לדוגמה, עיתון "הארץ" או ערוצי טלוויזיה מסוימים). זו היתה הבנתו של ראש הממשלה עצמו, אשר ראה הזדמנות ליצור סיקור מאוזן יותר דרך גוף תקשורתי, אשר בעליו מחזיק בדעות ימניות. "וואלה", מבחינת ראש הממשלה, נמנה אפוא עם כלי תקשורת שבעליהם מחזיק בתפיסת עולם ימנית – ולפיכך "קבוצת השוויון" של אתר "וואלה" לא היתה, מבחינתו, התקשורת בכללותה (שכן זו אינה עשויה, כמובן, מקשה אחת) – אלא כלי תקשורת שבראשם עומד בעל שליטה שעמדותיו דומות לאלו שלו.
90. אלא, שכפי שהעיד ד"ר ברץ, נמסר לו על ידי בני הזוג אלוביץ' כי בניגוד לעמדתם – "ב'וואלה' יש הרבה אנשים שמושכים לקו שמאלני". עמדה פוליטית זו הדריכה את אנשי "וואלה", והתערבה – כדרך של עמדות פוליטיות – עם שיקולים "עיתונאיים" "אובייקטיביים", כביכול. על רקע זה מלמדים חומרי החקירה, ובבירור, כי אנשי "וואלה" נהגו שלא לבצע, או לבצע תוך שינויים, בקשות שהופנו אליהם מישועה – שמא מטעמים של נטיות פוליטיות שמא מטעמים אחרים. הדברים היו נתקלים, לא אחת, בסירוב ומסמוס.
91. מסתבר עוד, כי לא רק שעורכי כתבי "וואלה" לא נענו מעת לעת להנחיות. היתה זו מדיניות ממש, שההוגה שלה היה מר ישועה. ישועה כינה זו מדיניות של "מקל וגזר": "לשכנע את שאול שלצד ידיעות מיטיבות לתת גם ידיעות לא מיטיבות", או "ידיעות רעות כטקטיקה".
92. יוצא, אפוא, כי כאשר פניות נעשו לאלוביץ', לא היה מדובר בפניות חריגות; הן נועדו להביא לכך שבעל שליטה באתר, אם ירצה בכך, יפעל במידת מה לשנות את הקו המערכתי שהציג הטייה ברורה לשמאל הפוליטי, משל הסיקור "הטבעי" של אנשי "וואלה" הוא ה"נורמה" או "הקו הישר", ואילו ניסיון לאזנו ולגוונו הוא ה"מתת" או ה"אלכסון".
93. נוכח האמור, ראש הממשלה כופר בתיאור הדברים המובא בסעיפים 22-24 לכתב האישום, בשים לב ליכולתו של בעל שליטה לפעול בנכס ששבבעלותו. ראש הממשלה פנה לאלוביץ' במישרין פעמים בודדות, ובאופן שאינו שונה מפניות שנערכו לגורמים בכירים אחרים בכלי תקשורת נוספים. לעניין פניות בני המשפחה – ראש הממשלה לא היה מודע למרבית פניות אלו, מעבר לידיעה כללית ביותר על קיומו של קשר בין גב' אלוביץ' לבין גב' נתניהו. גם מחומרי החקירה עולה כי פניות רבות נעשו ללא מעורבותו. בנסיבות אלו ראש הממשלה אף לא היה מודע לחלק ניכר מתוצאות פניות שכאלו.
94. אשר לנטען בסעיף 25 לכתב האישום – ראש הממשלה לא היה מודע לקשר שהתנהל בין אלוביץ' לישועה.

ה. הערה (הכרחית) על ההבדל בין "דרישה" ל"פנייה"

95. כתב האישום מבקש לקבע נרטיב ולספר סיפור. הוא מכנה **פניות** שונות שהופנו לאנשי "וואלה" – פניות שדומות להן מופנות, תדיר, לכלי תקשורת אחרים – בשם "**דרישות**". בחירה טרמינולוגית זו מנסה להניח את המבוקש ולקצר את הדרך. היא מבקשת, מתוך עצמה – *ipso facto* – לבסס תחושה של "אשמה". אך זוהי בחירה מטעה, שאינה מתיישבת עם העובדות. אכן, נעשו פניות ל"וואלה". נעשו פניות ל"וואלה" כשם שנעשו פניות לכלי תקשורת רבים בישראל, גדולים וכקטנים. לעיתים הפניות נשאו פרי, ולעיתים לא.

96. חומרי החקירה מלמדים שגם כאשר עלתה הטענה כי בוצעה פנייה ישירה מראש הממשלה לאלוביץ' (במקרים בודדים בלבד, לשיטת המאשימה עצמה), דובר לעיתים ב"בקשה", ובמקום מסוים אף ב"תחנונים". כמובן, זוהי עסקת שוחד תמוהה מאוד, אם בה נדרש ה"משוחד" "להתחנן" בפני ה"משחד".
97. נמחיש, למשל, את ההבחנה בין "דרישה" לבין "פניה", בהפניה לפריט 84 לנספח א' לכתב האישום. כך מתואר האירוע בכתב האישום: "אירוע מיום 14.2.15: דרישה לפרסום מכתבי תמיכה של עובדי מעון ראש הממשלה". ובכן, להלן **הדרישה** – כך כתב חפץ לישועה:
- אני שולח לך שני מכתבים שחתומים עליהם עובדים לשעבר בבלפור. נשמח אם המערכת תשקול לעשות מזה הסיפור גדול, כמובן **לפי שיקולי העריכה העיתונאיים שלכם**.
98. והמחשה נוספת: בעניין פריט 196, מבקש חפץ לישועה – כדרכם של דוברים, לשלב קובץ וידיאו בכתבה שהועלה ("תוכל לשים וידיאו?"). על כך עונה ישועה: "שלחתי לאבי [אלקלעי – הח"מ], זו החלטה שלו".
99. והנה עוד "דרישה". פריט 99 לנספח קובע: "אירוע מיום 9.3.15: דרישה להסיר פרסום סקר המצביע על יתרון למחנה הציוני". הכתבה שפורסמה הוכתרה בכותרת – "אופטימיות זהירה במחנה הציוני: יתרון גדול בסקרים הפנימיים". כמובן, לא היה זה מפליא כי בסקר פנים מפלגתי זכתה המפלגה המזמינה ליתרון גדול. והנה, לא דרישה, ולא הסרה. חפץ כותב לישועה, כי לא נהוג לפרסם "סקרים של מפלגות", שכן "ברור שזה ספין".
100. דוגמאות נוספות ישנן למכביר. למשל, פריט 207 – העוסק בעניין מני נפתלי. חפץ פונה בעניין זה ואומר: "אנחנו חושבים שראוי שכל כלי התקשורת יטפלו בנושא וישאלו את המשטרה מה קורה עם זה". ואכן, לפי סימוניו של חפץ, פנייה זו הופצה בתפוצה רחבה. פריט 314 נוגע לנאום ראש הממשלה בעניין ממשל אובמה. חפץ מבקש: "**אפשר כמו במאקן** [אתר חדשות מבית 'קשת' – הח"מ] לתת תמליל של כל דברי ראש הממשלה?". לכך קורא כתב האישום "דרישה לעריכת פרסום".
101. נמצאנו למדים: כתב האישום מתאר **פניות**. הבחירה הסמנטית בתיבה החזרתית "דרישות" אינה מקרית, והיא נועדה להוביל את הקורא למסקנה המבוקשת על ידי המאשימה. אלא שהדרך אינה הקדמת מסקנה לניתוח. המהלך הנכון מחייב בחינה עניינית של חומר הראיות, שרק היא תלמד על טיב הקשר שהתקיים בין דוברי ראש הממשלה לבין אנשי "וואלה".
102. נוכח האמור עד כה, ראש הממשלה כופר בנטען בסעיף 26 לכתב האישום בשל כך שאין מדובר בתיאור מלא ומדויק. כאמור, לא דובר ב"דרישות" כי אם בפניות. בנוסף, מטרתן של הפניות היתה לא רק להיטיב את סיקורו (עניין לגיטימי בעליל), אלא גם לקדם סיקור מאוזן הנותן ביטוי גם לצד הימני של המפה הפוליטית. ראש הממשלה כופר בנטען בסעיף 27 לכתב האישום. מדובר בסעיף המפנה בעיקרו לנספח א' לכתב האישום, אשר יידון ביתר פירוט להלן.

ו. המקרה של "וואלה": חשיבותו – זניחה; וגישתו – שלילית

103. כך או כך, בעיני ראש הממשלה, חשיבותו של אתר "וואלה" היתה **זניחה** למדי. ראש הממשלה עצמו עמד בהודעותיו על כך שראה באתר "אתר קיקיוני" ו"חסר חשיבות". על הסיבה לפנייתו לאלוביץ' מעיד ראש הממשלה – "משום שהוא היה פשוט הוא היה בראש אתר, שהוא אמנם קיקיוני אבל בכל זאת בראש אתר שהוא ימני". הפוליטיקאי הוותיק גלעד ארדן סבר שזהו "יותר אתר סקס" ("דרך אגב באופן אישי אני רואה ב-Walla יותר אתר סקס מאשר אתר חדשות כאילו אני לא לא... הוא לא באמת אתר כזה שמשפיע על פוליטיקאים ביומיום שלו"). אבירם אלעד (עורך "וואלה") העיד על קוראיו שהם התעניינו יותר בביקורת על

תכנית הטלוויזיה "אופירה וברקוביץ" מאשר בידיעות על "תיק 4000". חפץ – עד המדינה – העיד, כי אתר "וואלה" לא עניין כלל את ראש הממשלה בימים שאינם ימי בחירות, שאז לדבריו "החשיבות שלו היא אפס אפס". ד"ר ברץ מסר, כי האתר לא עמד במוקד ההתעניינות שלו, וחשיבותו נמוכה:

"בהתחלה טלוויזיה, אחר כך עיתונות מודפסת, רדיו ואז אינטרנט".

104. אשר לתוכן שפורסם ב"וואלה" – עיון באתר "וואלה" בתקופה הרלוונטית לכתב האישום מגלה מצב ברור: "וואלה" לא היה אתר אוהד לראש הממשלה כלל וכלל. נקודה זו היא חשובה, שהרי כתב האישום מניח – בייחסו עבירה פלילית הדורשת מודעות פלילית – כי ראש הממשלה היה מודע לכך שניתנת לו טובת הנאה, וכי זו ניתנת לו "בעד פעולה הקשורה בתפקידו".

105. **כותרות "וואלה" בתקופת ה"שוחד"**, כביכול, היו לא אחת קשות, תוקפניות ולעומתיות. מעט מזער: **"רוברט גייטס: ביבי שחצן. אסור לו להתקרב לבית הלבן"** – נפגעי מהביקורת שלו כלפי מדיניות ארצות הברית, שלא לציין את השחצנות והיומרות המוגזמות של... כתב גייטס. אמרתי שאסור לתת לביבי להיות שוב בשטח הבית הלבן, הוסיף; **"לנתניהו יש הרבה מה ללמוד מרוחאני"** – נוסח תגובתו של נתניהו, הבהמית והרדודה, מסמל עד כמה נתניהו לא מצליח להבין (או שמא מסרב להתעניין) במעמדה הדיפלומטי של ישראל בעולם בכלל, ובמשא ומתן עם הפלסטינים בפרט; **"נתניהו, לרב עובדיה היית אומר ללבוש ג'ינס? – איזו בורות והתנשאות הפגין ראש הממשלה, כשהציע לאיראנים 'חופש' בסגנון פרסומת של קוקה קולה. [...]** נתניהו משחק איתנו משחקי מחשבה מסובבים. [...] הוא מגביל את זכויות הפרט שלנו, מרסק את הדמוקרטיה, שעיקרה שימור עקרונות החופש, והוא מטיף, לאחרים, באוזנינו, איך אמורים להיות חופשיים"; **"אובמה בשיחות סגורות: נתניהו פחדן, מוביל להרס עצמי"** – לדבריו, אובמה סבור כי בכל הודעה על התנחלות חדשה, נתניהו מוביל את ארצו בנתיב שמוביל לבידוד כמעט מוחלט; **"התחזית ל-2013: נתניהו – כאב קבוע בטוסיק"** – יש סבירות של 85% שמזג האוויר מחר יהיה זהה להיום ושראש ממשלת ישראל יהיה כאב קבוע בטוסיק של העולם [...]; **"דרור מורה: נתניהו הוא סכנה קיומית לישראל"** – אני חושב שראש הממשלה הנוכחי, בנימין נתניהו, מהווה איום גדול לקיומה של מדינת ישראל [...] נתניהו אומר שהוא מעוניין בפתרון שתי מדינות, אבל אני לא חושב שאפילו הבן שלו מאמין לזה"; **"תחפור, ביבי, תחפור"** – פיאסקו הנגיד הוא עוד דוגמה לתוצאות העגומות של זלזולו של ראש הממשלה בעבודת מטה מסודרת [...] בנושא הגרעין האיראני, נתניהו טוען שנעשית עבודת מטה רצינית ויסודית, שכמותה טרם ראינו במחוזותינו. לפי המקצועיות שניכרת בסביבתו בבחירת הדמות הכלכלית החשובה במדינה, המסקנה ברורה: אזרחי ישראל, תכינו את המקלטים. ומהר".

106. זהו אתר "וואלה", וזוהי ה"היענות החריגה".

107. ונתעכב על הדברים עוד.

108. לעניין סעיף 28 לכתב האישום – את **תקופת הבחירות** רואה כתב האישום כתקופה בעלת חשיבות מיוחדת לראש הממשלה (וראו גם סעיף 17 לכתב האישום). על כן יש מקום לבחון כיצד סוקר ראש הממשלה באותה תקופה "חשובה מאוד", לכאורה, היא כאמור תקופת הבחירות. במקום המתאים לכך בהליך, אנו נפרק את הסיקור ב"וואלה" לבנה אחר לבנה, ובאופן סדור אם יהיה צורך לעשות כן.

109. בשלב זה נסתפק בכך, שמגזין התקשורת **"העין השביעית"** – הידוע בגישתו הליברלית – ערך בדיקה השוואתית של הכותרות הראשיות שנתן האתר לחמישה אירועים מרכזיים בתקופת הבחירות בשנת 2015 לעומת אתרי החדשות המרכזיים בישראל.

110. מתברר כי בחמשת האירועים המרכזיים בתקופת הבחירות שנבדקו – פיטורי השרים לבני ולפיד; מסיבת העיתונאים של הליכוד נגד ארגון V15; פרסום דו"ח מבקר המדינה על הוצאות מעון ראש הממשלה; נאום נתניהו בקונגרס האמריקני; ועצרת הימין בכיכר רבין יומיים לפני פתיחת הקלפיות – אתר "וואלה" היה לכל היותר מאוזן, שלא לומר – ביקורתי כלפי ראש הממשלה.
111. ביחס לפיטורי לבני ולפיד צוין כי הסיקור היה מאוזן, אך הצילום של ראש הממשלה שנבחר לא היה מחמיא; בעניין תנועת V15 נקבע כי האתר היה ביקורתי לראש הממשלה; בעצרת הימין הסיקור היה מאוזן; באשר לפרסום דו"ח המבקר הודגש כי הכותרות שנבחרו היו לא נוחות, התמונות בלתי מחמיאות והסיקור נטה לצד הביקורתי; ומסקירת כותרות סביב נאום ראש הממשלה בקונגרס עולה כי נבחרו כותרות ארסיות (כגון **"נתניהו כולו דיבורים – ואפס מעשים"**).
112. הנה כי כן, בדיקה איכותנית של גוף ביקורת תקשורת שאינו מזוהה, לשון המעטה, עם ראש הממשלה, העלתה כי הסיקור של ראש הממשלה באותה תקופה בעלת חשיבות מיוחדת (כך כתב האישום) של בחירות 2015 נע בין "מאוזן" לבין "ביקורתי", לרבות שימוש בתצלומים לא מחמיאים. זוהי פסגת ה"תמורה" או "המתת" שקיבל ראש הממשלה אליבא דכתב האישום. זוהי אותה "מתת" שהיתה אמורה לגבש אצל ראש הממשלה את ההבנה כי היא ניתנת לו בעד פעולה הקשורה בתפקידו.
113. יצוין כי בדיקות דומות שערכו אחרים הגיעו לממצאים דומים: אתר "וואלה", גם בתקופת הבחירות של שנת 2015, כלל לא היה אוהד לנתניהו. באתר "מידה" (מגזין יומי חדשותי המזוהה עם הימין) סיכמו זאת כך – **"סקירה שביצענו ב'מידה' אחר הסיקור החדשותי השוטף, מאמרי הפרשנויות וטורי הדעה שהתפרסמו בתקופת הבחירות האחרונות מעלה כי הסיקור שהעניק 'וואלה' לנתניהו רחוק מאוד מלהיות אוהד"**.
114. גם בדיקה שנערכה בעיתון "גלובס" העלתה, כי הכתבות ומאמרי הדעה ב"וואלה" "מטילים בספק את הטענות לסיקור אוהד של ראש הממשלה". כתב העיתון סקר קרוב ל-4,000 כתבות ודעות ב"וואלה" שאזכרו את השם "נתניהו" בין 2015 ל-2016. נמצא כי **רוב מאמרי הדעה – היו נגד ראש הממשלה**.
115. בניגוד לנטען בסעיף 28 לכתב האישום, "וואלה" אינו אתר משמעותי הקובע סדר יום תקשורתי – וכך הוא גם נתפס על ידי ראש הממשלה. סעיף זה מפנה גם הוא לנספח א' לכתב האישום, ולפיכך לעניין פניות ספציפיות נרחיב את הדיון בחלק המתייחס לנספח זה.
116. לעניין סעיפים 29-30 לכתב האישום – ראש הממשלה כופר בנטען בסעיפים אלה. אשר לפניות מצד בני המשפחה – נפנה לאמור בסעיפים 133-137 להלן.
117. אשר לסעיף 31 לכתב האישום – מדובר בראיה ברורה לאופן שבו עמד ראש הממשלה עצמו על טיב הסיקור ב"וואלה", ומזמן אמת, הרי שזו בנמצא. מתברר, כי בזמן אמת הוכנה לבקשת ראש הממשלה – הן עבור "וואלה", הן עבור כלי תקשורת אחרים – בחינה של הסיקור בתקופה שבין סוף שנת 2014 ועד לחודש אוגוסט 2015. סקירה זו העלתה, ביחס ל"וואלה", כי מרבית הפרסומים – שליליים (64%), יתרונם ניטרליים (23%) ורק מיעוטם חיוביים (13.5%).
118. והנה, מסמך זה נזכר בכתב האישום בסעיף 31. המדהים הוא, שמה שמצא בו נסח כתב האישום הוא ראיה ל"מעורבות ישירה" של ראש הממשלה בקשר עם אלוביץ' "בנושאי הסיקור". מה שהודגש פחות הוא דווקא העיקר: מסקירה זו עלה כי – להבנת ראש הממשלה – "וואלה" סיקר אותו באופן ביקורתי ופוגעני. כך נוהג, לגישת המאשימה, "משוחד": הוא סבור שהסיקור (ה"מתת") – עוין; הוא מעלה זאת על הכתב; הוא פונה ל"משחד" ולכלי תקשורת אחרים, ומצביע על עוינות הסיקור.

119. ללמדך על האופן שבו נתפס אתר "וואלה" כלפי חוץ, מעניין להביט בדברים דרך עיניו של אחד, יאיר נתניהו – בנו של ראש הממשלה. מתברר, כי יאיר נתניהו החזיק בעמדה מגובשת, ולפיה אתר "וואלה" הוא אתר עוין לימין, ובמובהק. יאיר התכתב על הדברים עם חפץ בשנת 2016, עמוק בתוך "תקופת השוחד" הנטענת (והמוכחשת). במועד אחד, למשל, שלח יאיר לעיונו של חפץ תמונה של ידיעות שהתפרסמו ב"וואלה" בעניין חקירת חשד לכך ששריפות שפרצו בעיר חיפה פרצו כתוצאה מהצתות לאומניות.
120. יאיר הביע תסכול רב וברור מאופן הסיקור ב"וואלה", והעמיד את חפץ על כך ש"וואלה" מצויים ב"בועה שמאלנית של הברנז'ה", ואינם ערים למה ש"עם ישראל חושב על האתר עוכר ישראל שלהם".
121. חפץ ויאיר הוסיפו והתכתבו על האופן שבו סוקרה "הרמת כוסית" במפלגתו של ח"כ לפיד. יאיר השווה בפני חפץ בין הסיקור האוהד – במופגן – לאירוע של לפיד, לעומת הסיקור העוין – הברור – לנאום נתניהו בקונגרס – נאום שהיה נקודת ציון משמעותית במסגרת תקופת הבחירות. "על נאום בקונגרס הם ירקו", כתב יאיר לחפץ.
122. **הנה כי כן, בפעמים הבודדות בהן פנה ראש הממשלה, פניותיו לא היו אלא ניסיון לאזן במידת מה את ההטיה הקשה של אתר "וואלה". הכתמתן של פניות אלו כחלק מיחסי שוחד, והניסיון לטעון כי פניות אלה יצרו אצל ראש הממשלה "הבנה" ויסוד נפשי שמגבשים את עבירת השוחד – בלתי מתקבלים על הדעת, ועלולים ליצור את הרושם כי עמדתם והטייתם של עורכי "וואלה" וכתביה הם ה"סטנדרט", ואילו פניותיו של ראש הממשלה חורגות מ"קו אמצע" זה.**
123. במבט כולל – ולא במבט הצר המאפיין את כתב האישום – אתר "וואלה", על אלפי הפרסומים שפורסמו בו בתקופה הרלוונטית ביחס לראש הממשלה, לא העניק סיקור אוהד לראש הממשלה – ופניותיו של ראש הממשלה בנושא הזה לא היו חריגות.
124. אשר לסעיפים 32-36 – דיון בנושא זה יערך במסגרת החלק הנוגע לנספח א' לכתב האישום. ראש הממשלה כופר בטענה כי בוצע "מעקב אחר מידת ההיענות", כמו גם בטענה כי "חלק ניכר" מהפניות מצד גב' נתניהו ובנו יאיר הועברו אליו טרם העברתן לאלוביץ' ולישועה. כאמור לעיל, לראש הממשלה אין ידיעה על שיח שהתקיים בין אלוביץ' לבין ישועה.
125. אשר לסעיפים 37-38 – כפי שיפורט להלן, התיאור בסעיפים אלה מטעה ומסולף. ראש הממשלה לא קיבל "עדכונים שוטפים" כנטען, והיענות לפניות, אם היתה, לא היתה חריגה. ראש הממשלה לא קשר בין פניות בענייני סיקור או היענות לפניות כאמור, ככל שהיתה, לבין פעולות רגולטוריות.
126. אשר לסעיף 39 – שיח כללי בנושא זה נוהל על ידי ראש הממשלה ואלוביץ'. לראש הממשלה לא היתה ידיעה על מעורבות של גב' נתניהו בנושא זה.
127. אשר לסעיף 40 – ראש הממשלה כופר בסעיף זה. הקשר בין ראש הממשלה לאלוביץ' נחלש מטעמים אחרים. ראש הממשלה אינו יודע דבר על הנחיות מצד ישועה לעובדי האתר.

ביחס לנספח א' לאישום הראשון – אירועי סיקור בנאליים

128. בפתח הדברים נציין זאת: **עיון בחקירותיו של ראש הממשלה מעלה, כי המרבית המוחצת של אותן "דרישות" (שלמעשה לא היו דרישות כלל) – לרבות אותן פניות שכביכול הוא היה מודע להן – כלל לא התבררו עם נתניהו בחקירותיו.** כך, חוקרי המשטרה לא שאלו את ראש הממשלה עליהן, וממילא לא נתנו לו את הזכות המינימאלית, המתחייבת מכוח הדין, להתייחס לדברים. על עניין משמעותי זה נעמוד בבקשה

129. ולגוף הדברים. ראש ממשלה הוא ראש וראשון המסוקרים בכל מדינה, ודאי במדינה כמו ישראל הניצבת תדיר בפני אתגרים ביטחוניים, מדיניים וכלכליים. היקף הסיקור, שאין שני לו, של ראש ממשלה, נוגע הן לתפקידו הציבורי, הן לחייו האישיים. בתקופה הרלוונטית סוקר ראש הממשלה באתר "וואלה" – ובכל כלי התקשורת – אלפי פעמים.
130. כך היו הדברים ביחס לכל ראשי הממשלה מאז ומתמיד. כפועל יוצא ובאופן טבעי, האינטראקציה בין ראש ממשלה לבין כלי התקשורת אינה שגרתית. לא ניתן להשוות אותה לאף אישיות אחרת, תהא הבולטות הציבורית שלה אשר תהא. נוכח מעמדו, אף אין דומה לראש ממשלה מבחינת יכולתו לבוא בדברים עם כלי תקשורת בשאלה מה וכיצד לפרסם על אודותיו.
131. בין היתר, ראש הממשלה פועל באמצעות דוברים. מטרתו של דובר היא להביא לידיעת התקשורת נושאים שונים הקשורים בגורם המדובר, וכן להיטיב את הסיקור של הגורם שאותו הוא מדבר. לשם כך עושה הדובר פעולות רבות: הוא משוחח עם עיתונאים וגורמים אחרים – כתבים, עורכים ובעלי שליטה (מו"לים). הוא מדבר על ליבם. הוא "מאיים" ("אם לא תפרסם כך או אחרת – לא תקבל ממני מידע נוסף"). הוא מבצע "עסקאות" ("אם לא תפרסם כתבה זו – אתן לך מידע בלעדי בהמשך"). הוא לוחץ ("הגורם שאותו אני מדבר חרד מהאייטס הזה, ואני מבקש ממך להוריד אותו"). הוא מנסה לשפר ("שים תמונה מחמיאה יותר של המנכ"ל"). הוא מנסה למזער נזקים ("תוריד את ההתייחסות להסתבכות הוותיקה של המנכ"ל, זה מיותר").
132. כל דובר – וסגנונו. חלק מן הדוברים פונים בנימוס, בשםם ולא בשם מושא הסיקור. חלק מן הדוברים נוקטים לשון חריפה. לעיתים הדוברים, או אנשי יחסי הציבור, מיטיבים עם עיתונאים מסוימים כדי לשרת את הגורם המדובר. חלק מהדוברים פונים לכתבים זוטרים. אחרים עומדים בקשר עם הגורמים הבכירים. לעיתים דוברים פונים על דעת עצמם, מתוך מחשבה שהם משרתים את טובת הלקוח. ובמקרים מסוימים – הדוברים פונים כדי לשרת את עצמם.
133. נקודת המוצא של הליך פלילי צריך שתהא, כי לפנינו הנאשם – והוא בלבד. ראש הממשלה ניצב בהליך זה, ולא בני משפחתו או דובריו. בהיעדר ראיות ברורות, לא ניתן יהיה לייחס לראש הממשלה פעולות שביצעו אחרים, לעיתים ללא ידיעתו, וכמובן שלא יהיה ניתן להרחיק לכת ולייחס לראש הממשלה ידיעה על הנעשה בתוככי "וואלה", למשל על שיח פנימי בין אלוביץ' לישועה או בין ישועה לאנשי האתר.
134. במובן זה בנתה המאשימה מבנה רב קומות: היא מבקשת לקשור את ראש הממשלה, ברמת הידיעה, לפעולות של בני משפחתו; לפעולות של דובריו; ולעיתים – קשה להאמין, אך כך זה – לדברים שנעשו בתוככי אתר "וואלה עצמו". זהו מבנה רעוע, וסופו להתפרק בהליך זה.
135. ונזכיר, כי המאשימה לקתה בנושא זה עת ניסחה את כתב האישום, ומן הטעם הזה הורה לה בית המשפט הנכבד להגיש כתב אישום מתוקן. התיקון שבוצע היה כולל ורחב היקף, והוא נגע לעשרות סעיפים בכתב האישום. די בהשוואה פשוטה בין שני המסמכים כדי להיווכח, עד כמה ביקשה המאשימה לכרוך ולערבב בין ראש הממשלה לבין אחרים.

⁴ בהתאם נקדים ונציין, כי חלק ניכר מהאמור בהמשך התשובה נסמך על בחינת חומרי החקירה שבתיק, וכל על עיון בכלי הנקרא "גוגל" (כלי שניתן להניח שהיה זמין גם לחוקרים ולנציגי המאשימה), המראה כי פניות רבות פורסמו, לעיתים מילה במילה, בכלי תקשורת אחרים (כפי שיפורט בהמשך).

136. בנסיבותיו של מקרה זה, יש לנהוג זהירות כפולה ומכופלת בניסיון הנפל לטעון למודעות "כללית". כך בעיקר כאשר בפרשה זו התברר כי לא אחת הוצגו, כלפי חוץ, פניות בנושא תקשורת כאילו הן באו מראש הממשלה – על אף שהוא לא היה המקור להן. העיד על כך ניר חפץ מפורשות, באומרו: "לעיתים כאשר רציתי לטשטש את העובדה שמדובר בשרה או אפילו יאיר ייחסתי את הדבר לראש הממשלה באופן אישי או להגדרה יותר מעורפלת שהיא כוללת את כולם [...] לא רציתי שיהיה בצד השני, משהו ששרה ביקשה, כי זה לא מכבד, לא רציתי, לא מכבד אותי לפעמים. יכול להיות למשל מקרה טיפוס. אם אתה עוסק באיזה עניין של שרה [...] היא הייתה במקלט לנשים מוכות בסדר? [...] יש מצב שאני אכתוב, שיכניסו את השש תמונות האלו שהוא ביקש, אבל זה היא ביקשה [...]".
137. בחינה של חומרי החקירה בתיק מעלה, כי פניות רבות ביותר המוזכרות בכתב האישום לא נעשו על ידי ראש הממשלה, לא בידיעתו ולא על דעתו. למעשה, ראש הממשלה אינו ככל "גולש" ב"אינטרנט". ככלל, ידיעות שיש צורך להביא לעיונו – מודפסות לו. ודאי שהסברה כי ראש הממשלה "גלש" כל היום באתר "וואלה", ובעיקר בשולי-השולים של אתר זה, ולעומקו של מדור הרכילות "וואלה סלבס" ולעניין כתבות (בעלות אופי רכילותי ברובן) הקשורות ברעיותו – מנותקת מן המציאות, ובמחילה – גם מהשכל הישר. עוד נותרו לראש הממשלה עיסוק או שניים דחופים יותר.
138. ואכן, חלק מן הפניות שנערכו, והטעמים שהוצגו להן, היו על דעת "הדוברים" בלבד. כך, לעיתים פנו לאתר "וואלה" מי מסביבתו הקרובה של ראש הממשלה, מטעמיהם ומשיקוליהם, מבלי לעדכן; לעיתים היו אלו דוברים – למשל חפץ – שעשו בשמו שימוש כדי "להניע לפעולה", מתוך מחשבה שעצם שרוב שמו של ראש הממשלה יוסיף לדברים נופך של חשיבות. חפץ העיד זאת. גם אנשי "וואלה" העידו לא אחת כי הבינו היטב כי מקור הפניות אינו ברגיל בראש הממשלה.
139. זהו המקום לציין, בקצרה, כי לגורמים בסביבתו של ראש הממשלה ישנו אינטרס ברור, ואנושי, "להתרברב" בשמו של ראש הממשלה. הזכרת הטענה כי "ראש הממשלה" ביקש שדבר מה ייעשה היא לעיתים רבת רושם. היא עשויה לשכנע גורם אחר לבצע כך או אחרת. ועוד; הזכרת שמו של ראש הממשלה מעלה את קרנו של הדובר. כך, למשל, מקום שבו מר חפץ טוען כי הוא פועל מטעם ראש הממשלה, הוא כמו מעיד על עצמו שהוא אדם חשוב, שיש לו השפעה כלשהי על הילוכו של ראש הממשלה, שהוא קרוב לאוזנו וכן הלאה. מוניתין זה היה חשוב לחפץ במיוחד, במסגרת ניסיונותיו לאתר לעצמו אפיקי פרנסה שונים ומשונים, לרבות אצל אלוביץ' עצמו – ובתוך "תקופת השוחד" הנטענת (והמוכחשת). "אינטרס לעצמי", כינה זאת חפץ בחקירותיו.
140. לא ייפלא הדבר, כי חפץ השתמש ביחסיו עם ישועה גם כדי לקדם מי שנדמים ללקוחות אחרים שלו – למשל חברת "ארקיע" ("אילן אפשר לבקש טובה אישית? יש אייטס שהופץ על ידי לקוח שלי לכל התקשורת וזה נכנס בהרבה כלי תקשורת, כולל אמור להתפרסם בוואיינט – ידיעה רגילה – אפשר לפרסם גם אצלכם? [...] הלקוח שלי זה ארקיע [...] אילן תוכל לבקש שיפרסמו האייטס הזה? יצאתי פארש כי הבטחתי ללקוח"). דברים אלה מתיישבים עם מה שמסר ד"ר ברץ בעניין חפץ. ד"ר ברץ ציין כי "גם היה ידוע שיש לו את החברה שלו, העסק שלו, אין לי מושג מה היא עושה – אבל השמועה [היא] שהקרבה שלו לביבי עוזרת לו בחיים [...] ניר הוא עסקן ואני לא טיפוס של עסקנים".
141. על כל פנים, בשעה טובה – כתב האישום תוקן (הגם שהמאשימה הותירה ממד של עמימות אסורה גם בכתב האישום בנוסחו החדש). עתה מונחת רשימה שאותה ערכה המאשימה, הכוללת את כל "אירועי הסיקור" שלגרסתה מגבשים את המתת שהתקבל אצל ראש הממשלה. כמובן – וכזאת יתברר בהליך – הנספח לכתב האישום מתעלם מהתמונה הרחבה והנכונה. הוא אינו מעלה על הכתב – ולא לחינם – את היקף הסיקור הנרחב ביותר של ראש הממשלה על פני שנים באתר "וואלה", אשר כלל אלפי סיקורים. הוא מבצע "קטיף

דובדבנים" (cherry picking), תוך התעלמות מכתבות רבות מספור המכפישות או עוינות לראש הממשלה, בדרכים שונות ומגוונות.

142. כעת נדרש לעיקריו של נספח זה, מתוכו הוא. יובהר, כי ראש הממשלה כופר כפירה כללית באמור בנספח זה. מעבר לכך, נתייחס להלן לפריטים רבים מתוך הנספח.

ז. הנספח לכתב האישום – ניסיון בוטה להפליל פעולות דוברות

143. חלק עיקרי של הנספח לכתב האישום עוסק בשניים: ניר חפץ וזאב רובינשטיין.

144. תפקיד מרכזי של חפץ נגע להתנהלות מול גב' שרה נתניהו. "ניר זה שהיה צריך ליחצ"ן אותה, ניר יש לו את תפקיד היחצ"ן", העיד ד"ר ברץ. חפץ עצמו העיד, כי הוא היה איש אמונה של שרה, וכי פעמים רבות הוא עשה שימוש בשמו של ראש הממשלה, למרות שמקור הפניה היה בגב' שרה נתניהו ולא בראש הממשלה.

145. אשר לרובינשטיין, חומרי החקירה מעלים, כי גם רובינשטיין עמד בעיקר בקשר עם גב' שרה נתניהו. ואכן, מנספח א' לכתב האישום עולה כי הפניות המיוחסות לרובינשטיין קשורות בעיקרן בגב' שרה נתניהו.

146. הטענה הנלמדת מכתב האישום היא כי חפץ ורובינשטיין שימשו כ"מתווכים" העיקריים להעברת פניות בענייני הסיקור. אלא שמשעה של פי חומרי החקירה, ואף על פי נספח א' לכתב האישום, פניות רבות שטופלו על פי הנטען על ידי חפץ ורובינשטיין הגיעו מגב' שרה נתניהו, הרי שיש בכך כדי לפגום באופן יסודי במודעות אשר המאשימה מבקשת לייחס לראש הממשלה. הדברים אמורים הן לגבי מודעות לעצם הפניות בענייני סיקור, הן למודעות לקיומה של "היענות חריגה", והן למודעות "כללית" (קונסטרוקציה משונה החותרת תחת עקרונות היסוד של הדין הפלילי) אשר המאשימה מבקשת לייחס לראש הממשלה בנסיבות העניין.

147. טרם בחינת נבכיו של הנספח לכתב האישום, מן הדין להתעכב על נקודה מרכזית. ציינו קודם לכן, כי התקשורת אינה עשויה מקשה אחת. לעיתים, דובר יבקש להוציא הודעה בתפוצה רחבה, לכל כלי התקשורת. לעיתים הוא יפנה לכלי תקשורת אחד ויעניק לו "בלעדיות", כדי להגביר את החשיפה דרכו. לעיתים הדובר יפנה לכלי תקשורת מסוימים, בעלי גישה אוהדת ללקוח. כמובן, לעיתים הדובר משיב לפנייה של כלי תקשורת מסוים משום שאותו כלי תקשורת – ורק הוא – מבקש להעלות "אייטם" בנושא זה או אחר.

148. הנספח שצורף לכתב האישום כולל שלל מופעים בנושא זה. בין היתר נכללות בו **פניות שהוצאו לכלי תקשורת רבים**. לעיתים לכל כלי התקשורת, ולעיתים לכלי תקשורת בעלי גישה אוהדת לראש הממשלה.

149. כך, עשרות פניות הנזכרות בכתב האישום, סומנו על ידי חפץ ככאלו שהופצו בתפוצה רחבה (כאמור, לעיתים לחלק מכלי התקשורת, ולעיתים לכולם). ראו למשל:

פריט 82; פריט 89; פריט 120; פריט 139; פריט 178; פריט 180; פריט 186; פריט 193; פריט 196; פריט 197; פריט 200; פריט 202; פריט 205; פריט 208; פריט 209; פריט 210 ("זה לכולם", מבהיר חפץ); פריט 213; פריט 217; פריט 218 ("זה לכולם"); פריט 219 ("לשכת רוח"מ שולחת לכולם"); פריט 221 (שלגביו חפץ מציע לישועה לקבל "תדרוך לכתב" מאת עו"ד גיל לימון, עוזרו הבכיר של היועץ המשפטי לממשלה, בעניין ערעור שהגישה הפרקליטות – עובדה שהושמטה משום מה מכתב האישום); פריט 222; פריט 223 ("הופץ לכולם" – וככל הנראה אף נשלח ראשון ל"וואלה", בבחינת בלעדיות); פריט 225; פריט 226 (תביעה של ראש הממשלה נגד יגאל סרנה. התביעה הופצה לכולם – ושוב "וואלה" קיבלו ראשונים. "אחלה סיפור", כותב חפץ); פריט 231; פריט 232; פריט 234 ("דובר העמותה מפיץ לכולם"); פריט 235; פריט 238; פריט 242 ("הופץ לכולם"); פריט 249 ("בקשה מפורשת של סטמבלר"); פריט 264; פריט 270; פריט 273; פריט 274; פריט 277 (הודעה

- מטעם דוברות השרה רגב); פריט 279; פריט 280; פריט 289; פריט 296 ("ייתכן שהפצתי לכולם"); פריט 301; פריט 303 ("הופץ לכולם"); פריט 310.
150. נמקד מבטנו במעט דוגמאות פרטניות אשר ימחישו היטב את העיקרון. פריט 222 לנספח עוסק במני נפתלי. חפץ נשאל, כך למיטב ההבנה, על פרסום זה. הוא השיב כי ייתכן שאותה פנייה, שנשלחה ל"וואלה", נשלחה גם לאתרים נוספים – לאתר NRG, לאתר ערוץ 20 ולאחר 0404. חפץ הבהיר: "בדרך כלל ההפצה לא הייתה רק לוואלה, אלא מהסוגים האחרים שתיארתי לך" – היינו לקבוצת האתרים שנחשבה לכזו המזוהה עם הימין.
151. דוגמה נוספת. ד"ר ברך מסר, כי פריט 299 שהוזכר בנספח – הופץ ברבים ("חבר'ה זה לא כך. זו העבודה של דובר, הוא מתקשר לכל מי שיכול: לישראל היום", ליבשבע, ל-NRG. זו העבודה"), ועוד הוסיף כי "בענייני שרה שקשורים ללשכה היינו מוציאים בתפוצת נאט"ו [...]".
152. ועוד דוגמה. שי חייק העיד, כי בעניין פריט 175 המוזכר בנספח – "רוה"מ אמר לי שלח את זה למערכות, למי שמתעניין באייטס".
153. למעשה, לעיתים פניות שבוצעו ל"וואלה" נענו דווקא על ידי כלי תקשורת אחרים:
- א. כך, פריט 120 עוסק באירוע ציבורי שבו השתתפה גב' נתניהו. חפץ ביקש מישועה לסקר את האירוע. בסופו של דבר התברר, כי "וואלה" הודיעו (למצער בתחילה) כי לא יגיעו לסקר את האירוע, בעוד שדווקא ערוץ 2 דווקא שלח צלם למקום.
- ב. כך, פריט 210 עוסק בהגשת ערעור מטעם גב' נתניהו על פסק דין של בית הדין האזורי לעבודה. חפץ הפיץ את ההודעה לחדשות 2, "וואלה", NRG, "ישראל היום" ו-Ynet. ומה קרה? דווקא "וואלה" התעכבו בהעלאת הכתבה – "אבי [אלקלעי] מעכב כל דבר", מסביר ישועה לחפץ.
154. דוגמה נוספת, רחבה יותר: פריט 111 לנספח עוסק בפניה שעניינה תגובה לביטול הרוטציה בין הרצוג ללבני. פנייה זו, וההיענות לה (הכנסת תגובה) כלולה בנספח לכתב האישום. ובכן, מתברר כך: חפץ נשאל על פנייה זו. השאלה היתה ברורה: "תגיד הבקשה היא ספציפית לאתר וואלה?". גם התשובה היתה ברורה: "לא". הוא נשאל שוב: "ספציפי לאתר וואלה?". התשובה הבאה היתה ברורה עוד יותר: "תקשיב, בטוח שניסינו להפיץ את המסר הזה בכל ערוץ שרק הסכים לפרסם אותו".
155. לא רק חומרי החקירה מלמדים אותנו על התפוצה הרחבה שלה זכו פניות רבות. באמצעות כלי החקירה המשוכלל "גוגל", בחנו מה עלה בגורלן של חלק מן הפניות. ובכן כך, מספר דוגמאות.
156. ביום 17.3.2015 ביקש חפץ לפרסם את דברי נתניהו שלפיהם לאחר הבחירות, יתקשר למרים פרץ ובהמשך לנפתלי בנט. כתב האישום (פריט 113) מכנה זאת – "דרישה". האמת היא, שציטוט זה הוזכר ב"הארץ", ב"דה מרקר", ב"ישראל היום", ב"גלובס", ב"מעריב", בערוץ 7 וב"כיכר השבת".
157. פריט 114 עוסק בסרטון שפורסם ביום 17.3.2015. אלקלעי מעיד כי "בסוף לאחר שזה עלה בכל האתרים זה עלה גם ב'וואלה' [...] כל אתרי החדשות העלו אותה". ואם בכך לא די, הדברים שנאמרו בסרטון זה סוקרו גם ב"גרדיאן", ב"ווישינגטון פוסט", במגזין "Politico", בערוץ הטלוויזיה האמריקני "MSNBC", באתר האינטרנט "Salon" וברשת השידור "אל-ג'זירה" שמשדרת בארצות הברית.
158. וכך זה נמשך: פריט 121 – הודעה לעיתונות – הופץ, לפי חפץ, בתפוצה רחבה, ואכן סוקר גם, למשל, באתר

Ynet ובאתר NRG; פריט 122 – עוד הודעה לעיתונות – פורסם גם ב"מעריב" ובערוץ 2; פריט 125 פורסם גם בערוץ 2, באתר NRG ובערוץ 7; פריט 142 – גם זו הודעה לעיתונות – סוקר גם ב-Mako וב"ישראל היום"; פריט 168 – שוב הודעה לעיתונות – פורסם גם ב"הארץ" וב-NRG; פריט 175 פורסם ב-Ynet, ב"ישראל היום" וב"מעריב"; התגובה שהוזכרה בפריט 75 פורסמה גם ב"גלובס", "מעריב", ערוץ 2, "ישראל היום" ו"בחדרי חרדים". וכך ניתן להמשיך עוד ועוד.

159. טוב מראה עיניים, ולכן נראה כיצד, למשל, באים הדברים לידי ביטוי בחומרי החקירה, התכתבויות חפץ-ישועה. זהו פריט 137 לנספח – הודעה סטנדרטית לעיתונות:

972525558833@s.whatsapp.net ניר חפץ

6/3/2015 8:05:05 PM(UTC+3)

עיריית לוד - הודעה לתקשורת

כותרת: רעיית ראש הממשלה הגב' שרה נתניהו תבקר בבית הספר היסודי ערבי "נווה שלום" בשכונת הרכבת בלוד

טקסט:

מחר, יום חמישי 4 ביוני 2015, ייערך ביקור של רעיית ראש הממשלה, הגברת שרה נתניהו, בבית הספר היסודי ערבי "נווה שלום" בשכונת הרכבת בלוד בנוכחות ראש העיר המארח יאיר רבינו.

הביקור יתחיל ב-11 וחצי בבוקר. כתובת בית הספר - יצחק רבין 8 לוד. לתיאום הגעה יש לפנות לדובר עיריית לוד יורם בן ארוש בטלפון 0537540083.

היוזמה לפנות לרעיית הממשלה ולהזמין אותה להתארח בבית הספר נולדה לאחר ש"נווה שלום" זכה בפרס החינוך הארצי בשנת 2014 עבור תוכניות לימוד של דו קיום בשלום וקידום המורשת הערבית כמנופים להעצמת התלמידים.

מנהל בית הספר, ראיד אזברגה, וצוות המורים והתלמידים של "נווה שלום" יציגו בפני רעיית ראש הממשלה - שכידי עובדת כפיסכולוגית ילדים מומחית במערכת החינוך העירונית בירושלים - את הסביבה הלימודית והחינוכית הייחודית שהצליחו ליצור באחת השכונות המורכבות בלוד.

ראש העיר לוד ע"ד יאיר רבינו ציין כי לוד מקדמת בברכה את רעיית ראש הממשלה הגב' שרה נתניהו וכי ביה"ס "נווה שלום" בו תבקר הוא העדות לעשייה החינוכית האדירה שיש בלוד והביטוי לדו קיום בשלום בעיר המושתת על ערכים של הבנה, סובלנות וכבוד הדדי.

Source file: Ilan's iPhone/Applications/group.net.whatsapp.WhatsApp.shared/ChatStorage.sqlite : 0xAF243E (Table: ZWAMESSAGE, ZWACHATSESSION, Size: 75051008 bytes)

160. זהו פריט 168 – הודעה לעיתונות מטעם משרד יחסי ציבור:

972525558833@s.whatsapp.net ניר חפץ

8/12/2015 6:15:00 PM(UTC+3)

רעיית ראש הממשלה שרה נתניהו הזמינה למעון הרשמי בירושלים את פעילות "נשים עושות שלום" שהפגינו מול ביתה

מזה כארבעה שבועות מתקיים מול בית ראש הממשלה בירושלים מאהל "צום איתן" ביחזמת תנועת "נשים עושות שלום". המאהל מציין שנה למבצע צוק איתן בקריאה לקידום הסכם מדיני. פעילות בתנועה ובהן ד"ר ריחאב עבד אלחלים, לילי וייסברגר, ורדית קפלן ושרי פורמן הוזמנו לפגישה אישית עם רעיית ראש הממשלה הגב' שרה נתניהו בבית ראש הממשלה.

התנועה, בה חברות למעלה מ-13 אלף נשים, מכל הקשת הפוליטית, מקיימת במהלך השבועות האחרונים צום מתמשך שמטרתו לצאת בקריאה לממשלה ולחברי וחברות הכנסת להציב בראש סדר העדיפויות יחמה ליצירת משא ומתן שיוביל להסכם מדיני. במהלך השיחה שנמשכה כשעתיים אמרה הגב' נתניהו כי ראש הממשלה פועל ללא הרף לשלום וביטחון לבני עמנו ושהוא וכל בני משפחתם רוצים יותר מכל דבר אחר שלום, ביטחון, שגשוג ורווחה לכלל אזרחי ישראל.

רעיית ראש הממשלה הציעה לפעילות התנועה ליוזם פעילות מחאה בראש ובראשונה מול בתיהם של ראשי ההנהגה הפלסטינית, ברמאללה, כדי שיפעלו לחידוש המשא ומתן המדיני במקום להתמקד בניסיונות לקדם חרמות על ישראל. "אשמח אם אבו מאזן יבוא לביתנו בירושלים כדי לדבר עם בעלי על הדרכים להבטיח שלום וביטחון לשני העמים", אמרה. "גם בעבר אירחנו אותו כאן בחום רב".

חלק ניכר מהשיחה עסק בתחושותיהן של הגב' נתניהו וחברות התנועה כאימהות לחיילים, ובפרט כשמדובר באימהות לחיילים ביחידות קרביות. היא חלקה את תחושותיה במהלך ביקורי הניחומים אצל משפחות חללי מבצע "צוק איתן" ואת הקושי להכיל את הכאב. עוד ציינה כי ראש הממשלה, כאח שכול בעצמו, מכיר היטב את מחיר המלחמה. "בשנה הבאה ימלאו 40 לפילוח של יוני נתניהו, 10 שנים יותר מאשר שנות "חייו".

השיחה נמשכה למעלה משעתיים ובסיומה אמרה הגב' נתניהו כי יש לפעול לשינוי השיח בחברה הישראלית לשיח של כבוד ובמיוחד באמצעות מערכת החינוך. דיאלוג מעניין התפתח בינה לבין ד"ר עבד אלחלים סביב שילובם של תלמידי חינוך מיוחד במערכת החינוך הרגילה, נושא שקרוב ללבה של רעיית ראש הממשלה העובדת כפיסכולוגית ילדים מומחית בשירות הפסיכולוגי של עיריית ירושלים.

ורדית קפלן, ממשותפות המפגש: "התקיימה בינינו לבין רעיית ראש הממשלה שיחה פתוחה, כנה ונוגעת ללב. התרשמנו שהגברת נתניהו מרבה לפעול לקידום נושאים חברתיים הקרובים ללבה כפיסכולוגית חינוכית. גם אם אין בינינו הסכמה מלאה על הדרך המדינית, כולנו חולקות תקווה משותפת לשלום ואמונה כי ביכולתן של נשים להיות כוח מניע לקידום הידברות בין עמים".

הצילום מאושר לשימוש ללא תשלום ללא קרדיט וללא זכויות יוצרים.

GLPR שלומי לאופר

052-5558563

E6421A20-758F-4066-8606-02E22E8875CD

C859DD91-434D-4EA2-8458-DB6EA29C6A2B

Source file: Ilan's iPhone/Applications/group.net.whatsapp.WhatsApp.shared/ChatStorage.sqlite : 0x1914751 (Table: ZWAMESSAGE, ZWACHATSESSION, Size: 75051008 bytes)

161. כתב האישום אף מבקש להפליל ידיעות בלעדיות או כאלו שנמסרו ל"וואלה" לפרסום ראשון – עניין אשר נחשב למחמיא לכלי התקשורת.
162. פריט 176 עוסק בפניה בעניין פעילות ספורטיבית של ראש הממשלה בכינרת. ההודעה נמסרה ל"וואלה" ב"בלעדיות". חפץ אף ציין בפני ישועה – "ערוץ שתיים מתחננים לצילומים חחח אמרנו להם שזה וואלה צילמו". "מצוין!!!", משיב לו ישועה. התוצאה היא פריט נוסף לכתב האישום.
163. פריט 199 עוסק בהכנסת הכלבה קאיה להסגר. הסיפור הועלה "בוואלה". "כל התקשורת מצלצלים אלי לעשות פולו [פולו אפ' – טרמינולוגיה עיתונאית המתארת סיקור בכלי תקשורת אחד בעקבות ידיעה שהתפרסמה בבלעדיות בכלי תקשורת אחר, סיקור הנחשב מחמיא לכלי התקשורת שהביא את הפרסום לראשונה – הח"מ] – יצא טוב לכולם", אומר חפץ. גם זה פריט בכתב האישום.
164. בצד זאת, כתב האישום מזכיר **רשימה ארוכה של דוברים** אשר באו במגע עם גורמים ב"וואלה" – בעז סטמבלר, שי חייק, רן ברץ ולירן דן (ראו סעיף 35 לכתב האישום). אף הנספח לכתב האישום, המונה את אירועי הסיקור, מזכיר – פעם אחר פעם – דוברים אלה, כמי שהעבירו "דרישות" (למעשה – "פניות") בנושאי סיקור. אלא, שניסיון ליחס פעולה בלתי שגרתית לדוברים אלה נסתר מחומר הראיות.
165. כך למשל, בעניין בעז סטמבלר. סטמבלר מוזכר בנספח לכתב האישום לא פחות מ-15 פעמים (פריטים 171, 174, 187, 188, 190, 191, 216, 247, 249, 268, 305, 309, 310, 311, 312). סטמבלר פנה ל"וואלה", כך הטענה, בנושאים שונים ומגוונים: סיור של ראש הממשלה בצפון; תפקודו של ראש הממשלה בעניין הגרעין האיראני; חתימה על הסכמי גג בבאר שבע; חוק הנוגע לזריקת אבנים; ביקור ראש הממשלה ברוסיה; פגישת ראש הממשלה עם נשיא ארצות הברית אובמה וסיקור הנאום שנשא בעצרת האו"ם; הקמת כוח בין-מדינתי, וכן הלאה וכן הלאה.
166. פניות אלו – כולן בכתב האישום. פניות אלו – כולן, כך גרסת המאשימה, "מתת" – כך ממש. אלא, שעובדי "וואלה" העידו, כי מערכת היחסים עם סטמבלר היתה עניינית ו"נשמרו יחסי העבודה. גם לא היה ניסיון מצידו להשפיע באופן חריג [...] במקרה של בועז היה מדובר על יחסים עיתונאים לגמרי מקצועיים. לא היו תכתיבים [...] הקשר איתו לא חרג מקשר שיש לי עם כל דובר אחר" (מיכל קליין, שהועסקה באתר שנים ארוכות ומונתה לראש מערכת החדשות בשנת 2016).
167. כך למשל, בעניין רן ברץ (פריטים 266, 267, 299, 300, 306, 313), שפנה גם הוא בנושאים שונים ובהם משבר עבודות הרכבת; הגדרת צ'כיה את ירושלים כבירת ישראל; וטיפול בשריפות. ברץ הבהיר לחוקרים, כי ראש הממשלה לא ביקש ממנו להסיר כתבה שפורסמה, "לערוך" אותה או לפנות לגורמים אלה או אחרים. הוא הבהיר להם כי התנהל כדובר לכל דבר ועניין.
168. כך למשל, בעניין שי חייק (פריטים 161, 162, 165, 166, 175, 192, 195, 202, 230, 237). חייק העיד כי ההתנהלות מול "וואלה" "הייתה מקצועית לגמרי, כמו כל אתר אחר. לא ייחסתי להם שום משמעות סגולית שעולה על ערוצי התקשורת האחרים". אלקלעי מסר כי העבודה עם חייק התנהלה "בנוהל תקין".
169. כך למשל, בעניין לירן דן, המוזכר בנספח פעמיים (פריטים 48 ו-65), בעניין דחיית הבחירות לנשיא המדינה וביקור ראש הממשלה ביפן – אירועי שגרה מובהקים הנוגעים לראש ממשלה. עובדי "וואלה" העידו, כי מערכת היחסים איתו "היתה טובה" (אבירם אלעד).
170. מדוע אפוא טורח כתב האישום להוסיף כל פניית דוברות בנאלית ושגרתית? מובן, כי "העמסת" אירועי סיקור

מחודש ינואר 2013 בוצעה בכתב האישום משום שהיא היתה הכרחית מבחינת התזה שאותה מנסה לקדם המאשימה, המבקשת להצביע על עסקת שוחד שהשתכללה בסמוך לחודש דצמבר 2012.

171. מועד זה, שבו נוקבת היום המאשימה, לא היה המועד הראשון שאיתו היא יצאה אל הדרך. "מועד השוחד" (עובדת ליבה מרכזית לכל הדעות) "הוזז" באופן בלתי מוסבר מימי כתב החשדות, שבא לעולם לאחר שכל חומר החקירה היה בפני המאשימה, ועד להגשת כתב האישום.

172. כך, כתב החשדות מתאר "עסקת השוחד" אשר התגבשה לכל המאוחר בשנת 2014. על פי כתב החשדות, רק (לכל המאוחר) בשנת 2014, עת ראש הממשלה נדרש לחתום על היתר שעבוד (אישור החלפת נאמן) בעסקת "בי קום", התגבשה אצלו ההבנה ה"שוחדית" של מערכת היחסים. במהלך השימוע הובהר למאשימה הבהר היטב, כנלמד באופן ברור בעליל מחומר הראיות, שלא ניתן "לנעוץ" את תחילת קיומה של מערכת יחסים "שוחדית" בחתימה טכנית ונעדרת חשיבות רגולטורית (כפי שעוד יובהר בהמשך).

173. לפיכך, בכתב האישום "עסקת השוחד" כבר התגבשה לה בסמוך לארוחת ערב שהתקיימה בחודש דצמבר 2012.

174. שינוי דרמטי זה, הנוגע למועד התגבשות העבירה, מעיד כמו מתוך עצמו על כך שלא היתה ולא נבראה עסקת שוחד. אך במקום להימנע מאישום בשוחד, בחרה המאשימה "להזיז" באופן מלאכותי, שאינו מעוגן בראיות, את "עסקת השוחד" (שלא הייתה ולא נבראה) לחודש דצמבר 2012.

175. אלא מאי? עדים נקראו לחדר החקירות, והעידו. עדים אלה לא היו מאוהדיו של ראש הממשלה נתניהו, אם להשתמש בלשון המעטה. ומה מסרו עדים אלה? ובכן כך, למשל: מיכל קליין, ששימשה כאמור בשלב מסוים ראש מערכת החדשות באתר "וואלה" – התבקשה לתאר תכנים "בעייתיים" שעלו לאתר. קליין מתארת אירוע אֶת בשנת 2013. לאחר מכן, כך היא מעידה, "לא היו אירועים משמעותיים, גם לא סביב הבחירות" (שהיו, כזכור, "אירוע השיא" של תקופת השוחד שלו טוענת המאשימה; וראו למשל סעיף 17 לכתב האישום). קליין מסבירה כי "סביב 2015 אני לא זוכרת אירועים חריגים [...] גם מקריאה באתר לא הובא לידיעתי סיקורים אוהדים". גם אבי אלקלעי לא הצליח לתאר אירועים כלשהם בשנים שקדמו ל-2015.

176. אם נשוב לכתב האישום (המתוקן) ונמנה, ניוכח כי עד לבחירות בשנת 2015 (שהתקיימו ב-17 למרץ) אוזו הנספח לכתב האישום 116 פריטים. מתוך 116 אירועים אלה זוכרת קליין אירוע אחד, בודד, בשנת 2013. לא בכדי ראש הממשלה לא נחקר כלל על אודות למעלה מ-90% מאירועים אלה – שכן הם נוצרו ונכתבו לטובת התזה החדשה של המאשימה, שבאה לעולם עם גיבוש כתב האישום, כאילו "עסקת השוחד" נרקמה בסמוך לחודש דצמבר 2012. ברור אפוא כי מדובר בניפוח מלאכותי.

ח. פניות בעניין תגובות ודיוק הסיקור

177. עיון בנספח לכתב האישום מעלה כי נכללו בו "דרישות" מרובות לפרסם תגובה לידיעה זו או אחרת – כ-20 תגובות במספר:

פריט 57 לנספח: תגובה לתחקיר העוסק בטענות מני נפתלי; פריט 75: תגובה בעניין דו"ח מבקר המדינה על הוצאות המעון וטענות מני נפתלי; פריט 111: תגובה לביטול הרוטציה בין הרצוג ללבני; פריט 125: תגובת הליכוד לדבריה של ענת וקסמן; פריט 126: תגובת הליכוד לדברי אודי פרידן; פריט 127: תגובה לטענות על מיעוט התיקים שהותיר ראש הממשלה לחברי הליכוד לאחר הבחירות; פריט 153: תגובה לכתבה שעסקה בפשרה בין ישראל לרשות הפלסטינית; פריט 157: תגובת הליכוד לדברי יאיר לפיד בעניין הסכם הגרעין; פריט 165: תגובה ביחס לפרסומים ברשתות שבהם הופיעו ראש הממשלה והנשיא במדי אס.אס (!); פריט

185 : תגובת עורך דינה של משפחת נתניהו בעניין תביעה אזרחית ; פריט 195 : תגובת הליכוד לדברי ח"כ ליברמן ; פריט 201 : תגובה בעניין חקירה של בת משפחה ; פריט 204 : תגובה לפסק הדין בתביעה שהגיש מני נפתלי ; פריט 228 : תגובה לגבי עמדת המדינה ביחס לבקשת הפסילה שהגישה שרה נתניהו במסגרת ההליך בבית הדין לעבודה ; פריט 230 : תגובה בעניין ח"כ ליברמן ; פריט 242 : תגובה בעניין דו"ח מבקר המדינה ; פריט 255 : תגובת הליכוד להודעת היועץ המשפטי לממשלה ; פריט 289 : תגובה לעניין מבקר המדינה ; פריט 303 : תגובת עורכי דינה של גב' שרה נתניהו.

178. אלא שמה שלא נהיר למאשימה, במקרה הטוב, הוא שפרסום תגובה – כן, תגובה – הוא חלק מושרש ומוכר מהעבודה התקשורתית. יתרה מכך ; מדובר בחובה ממש. עיתונאי שאינו מצרף תגובה של מושא הפרסום חוטא לתפקידו ומבצע עבירה אתית. גם הפסיקה עמדה על כך לא אחת. הכללת פניות לפרסום תגובה כחלק ממערכת יחסים "שוחדית" – מעידה היטב על הפריכות שבתזת המאשימה.

179. עוד כולל כתב האישום – באופן מפעים למדי – פניות שעניינן דיוק הסיקור העיתונאי, כדי שזה יצטלב, מה לעשות, עם העובדות. כך, פריט 104 משמיע "דרישה לשינוי כותרת ראיון עם הנאשם נתניהו". מתברר, כי חפץ ביקש מישועה לשנות כותרת, שבה נטען כי ראש הממשלה "לחוצ", כדי שזו תאמר "מודאג", בהתאם לעובדות. "נדאג, זה מה שהוא אמר" – מתקן חפץ את ישועה. ובהמשך חפץ ממשיך ומבאר : "מי שם מלכתחילה בכותרת הראשית את השליליות הזאת? נתניהו בלחץ מהסקרים – זה אפילו חדשות 2 לא עושים, בטח לא בראיון בלעדי, ולאינטרנט זה בלעדי". ישועה נאלץ להודות – "יש מידה מסוימת של צדק בדברך".

180. ד"ר ברץ העיד עד כמה דברים אלה הם שגרתיים : "אם אני רואה משהו לא נכון, לדוגמה כהנא ממקור ראשון, אני אומר לו 'אריאל, כתבת כך וכך, חלק מהדברים אתה יודע שאנחנו טוענים אחרת ומנהלים שיחה עובדתית [...] אם הייתי רואה משהו, כותרת לא נכונה או עובדות לא נכונות, מרימים טלפון לכתב או לעורך ומבקשים לתקן".

181. ועדיין, גם זאת מצא את דרכו לכתב האישום.

182. ולא נלאה גם מלמקד את המבט גם לאירוע הנזכר בפריט 139, המזכיר, באופן סתום, "דרישה למניעת העלאת כתבה הנוגעת ליאיר נתניהו". הקורא התם אינו יודע, כי הכתבה נגעה לעניינים מובהקים שבצנעת הפרט. בעניין זה פנה חפץ, פנייה הנזכרת פריט 139. פניה דומה נעשתה גם לערוץ 2, "מעריב" ו"הארץ". לדברי חפץ – פנייה זו נענתה על ידם, שהרי הדבר – מתבקש.

183. ועדיין, גם זאת מצא את דרכו לכתב האישום.

184. לבסוף יש להעיר, כי הנספח לכתב האישום כולל גם פריטים סתומים, ללא ציון פרט כלשהו בעניין טיב הפרסום (פריט 59, פריט 145), ואפילו אירוע המתואר כך : "אירוע מיום 7.5.14 : הסרת פרסום שתוכנו אינו ידוע. הפרסום הוסר במעורבות הנאשם אלוביץ'" (פריט 47). לא רק שמדובר באירועים שאינם קשורים לראש הממשלה – מדובר באירועים שככל שבכלל התרחשו (ודי בעמימות הסובבת אותם כדי ללמד כי המאשימה עצמה אינה יודעת מה נסיבות התרחשותם), לא ניתן לנהל בעניינים הגנה סדורה מחמת העמימות הברורה האופפת אותם.

185. והערה אחרונה : לשיא נוסף מגיעים הדברים עת מעיינים בכתב האישום, ומגלים בו שפע של מקרים שבהם איש – לא ראש הממשלה, לא רעייתו, לא בנו, לא דובר – איש לא פנה ל"וואלה" ולא ביקש דבר ; ובכל זאת, נעשו שינויים באתר "וואלה" בעניין סיקור הנוגע לראש הממשלה, ולעיתים, למרבה הפליאה – גם סיקור שאינו קשור אליו (למשל בסעיף 25 לכתב האישום ; ראו גם בסעיף 36 לכתב האישום). זוהי דוגמה מובהקת

לניפוח המאולץ של כתב האישום, שבמסגרתו מבקשת המאשימה להפוך עצמה לעורכת עליונה.

186. ובכן, ראש הממשלה אינו יודע דבר על שיח פנימי שהתקיים בתוך "וואלה". כמובן שראש הממשלה אינו אחראי, לא אחריות פלילית וגם לא אחריות אחרת, לאירועים המתרחשים הרחק ממנו, שאין לו – ולא יכולה להיות לו – ידיעה על אודותיהם.

187. יודגש, כי הלך רוחו של ראש הממשלה צריך להיבחן מתוך מעשיו ומודעתו שלו עצמו – מה **הוא** ידע או לא ידע – על הסיקור ב"וואלה"; האם **מבחינתו** קיבל סיקור אוהד או זכה להיענות "חריגה"; והאם **הוא** ראה בסיקור הניתן כזה המתקבל בעד פעולה הקשורה בתפקידו, או שמא סיקור הניתן במסגרת יחסים שגריים של ראש הממשלה עם כלי תקשורת, קל וחומר כזה שבעליו אוהז באותה דעה פוליטית בה אוהז ראש הממשלה.

ט. הערות אחרונות

188. לא נרחיב, במסגרת תשובה לאישום, על הקושי הנורמטיבי הטמון בתזה שאותה מבקשת המאשימה לגבש בכתב אישום תקדימי זה. על רקע כל שהצגנו כאן נסתפק בהערות הבאות.

189. סיווג "סיקור חיובי" (או "היענות חריגה") כ"מתת" העשויה להיחשב ל"שוחד" משמעו, כי כל פעולה לטובת אדם יכולה לגבש את עבירת השוחד. נקודת המוצא לדיון חייב שתהיה, כי בהכרח לא כל פעולה יכולה להקים, בהגדרה, עבירת שוחד. אחרת, ישנה סכנה כי אינטראקציה שאינה בעלת נופך פלילי עם איש ציבור תהפוך לאינטראקציה "שוחדית". אם לא כך נאמר (קרי, אם נסבור כי כל פעולה יכולה לגבש את עבירת השוחד) – הרי שהלכה למעשה ייתרנו יסוד זה של העבירה. פרשנות מעין זאת אינה מתאימה למשפט הפלילי ולגישה הפרשנית המצמצמת הנדרשת בו. ממילא, אם כל מתת יכולה להוות שוחד, יש בכך פתח נרחב להפללת יתר של שפע התנהגויות שכיחות ומקובלות במסגרת מערכת היחסים שבין פוליטיקאים לבין עיתונאים ובכלל.

190. במסגרת מערכות יחסים שגרתיות בין כלי תקשורת לבין פוליטיקאים ועובדי ציבור, לעיתים ניתן לפוליטיקאים ועובדי ציבור סיקור חיובי – הן במובן זה שמסוקרים נושאים החשובים לפוליטיקאים או לעובדי הציבור לצורך קיבוע תדמית ציבורית חיובית, הן באופן שבו מוצגים הדברים (framing). לפיכך, גם בהנחה שכתבות חיוביות מספקות "הנאה" לעובד הציבור, המסקנה שלפיה סיקור חיובי (או היענות לפניות לסיקור), כשלעצמו, יכול להקים את היסוד הנדרש לעבירת השוחד – אינה מתקבלת על הדעת, שכן היא מקרבת לסף הפלילי התנהגות רווחת ונורמטיבית.

191. וכבר נקבע בפסיקה, כי "דברי שבח" (ולעניינו, סיקור "אוהד") אינם נחשבים ל"טובת הנאה" לצורך התגבשות העבירה של קבלת דבר במרמה (ע"פ 752/90 **ברזל נ' מדינת ישראל**, פ"ד מו(2) 539 (1992)). הדברים נכונים בתורת קל וחומר לגבי עבירת השוחד. וחשוב בהקשר זה לשים לב לכך, שעבירת השוחד מוגדרת בצורה כה רחבה, עד כדי כך שהיא עלולה להשתרע גם על עניינו של מי ש"מעשהו אינו נגוע במאפיינים המיוחדים המקנים לעבירת השוחד את חומרתה", ובכך לגרום לו לעוול; כמו גם לשחוק את החומרה המיוחדת שלה.

192. על רקע זה נקבע בפסיקה, כי נוכח רוחב יריעתן של הוראות החוק, על בית המשפט להיזהר שלא יילכד ברשת מי שהדין אינו חל עליו. סכנתה של לכידה "עודפת" כזו היא כי יורשע בעבירת שוחד מי שמעשיו אינם שקולים לקלון שבלקחת שוחד. עבירת השוחד, על אף היקף התפרסותה הניכר, אינה "עבירת סל" לכל ההפרות האפשריות של כללי מנהל תקין.

193. כתב האישום ב"פרשת 4000" מופנה לשנעשה ב"וואלה". נטען בו – אם לפשט – כי נעשה, על ידי בעל השליטה, ניסיון "לרצות" את שר התקשורת (עוד ניסיון כזה ואבדנו, שהרי כפי שראינו ונראה – בפועל סיקורו הכולל

של ראש הממשלה היה עוין ולעומתי, ולכל היותר ניתן לטעון כי היה מאוזן). חשוב, אפוא, במסגרת חיבור "לחיים עצמם", להבין כי כך נוהגים כלי תקשורת רבים – מטעמים מובנים.

194. ממילא, בנסיבות מקרה זה, יש להביא בחשבון כי "וואלה" (להבדיל מ"ידיעות אחרונות") אינו שחקן מרכזי בשוק התקשורת הישראלי; וכי הסיקור שניתן היה שלילי עד מאוזן. בנסיבות אלו, הניסיון לכנות תקשורת שגרתית בין ראש ממשלה לבין בעל כלי תקשורת – שאינו משמעותי – "שוחד", הוא מוקשה עוד יותר.

195. לבסוף, למסקנה "מפלילה" עשוי להיות אפקט מצנן ובלתי רצוי על השיטה הדמוקרטית וחופש הביטוי, ובפרט על היכולת של כלי תקשורת להציג עמדה הנובעת מתפיסת עולם יסודית. נדגים זאת בקצרה.

196. חזון נפרץ הוא שפוליטיקאי או עובד הציבור מעביר לעיתונאי מידע שהגיע אליו בעקבות תפקידו הציבורי, ושזמין רק לו, וזאת תמורת "סיקור אוהד". לשם כך עושה הפוליטיקאי או עובד הציבור שימוש במשאב ציבורי – המידע המוחזק בקרב משרדי הממשלה (וראו בהקשר זה החלטת ממשלה מס' 4515: "ממשלת ישראל מכבדת את חופש המידע ומחויבת לקידום השקיפות והדיווחיות במרחב הציבורי [...] ממשלת ישראל מצהירה כי המידע המוחזק בידי הממשלה הינו משאב ציבורי. ולפיכך תפעל לספק לציבור גישה מרבית אליו, ואפשרות לעבדו ולהשביחו [...]").

197. הפוליטיקאי מקבל אפוא – "סיקור אוהד"; ונותן – מידע, שהוא "משאב ציבורי". לכאורה, לפי הגישה המבקשת להפליל אינטראקציה מסוג זה – כתבה חיובית הניתנת בתמורה להדלפת מידע בלעדי, כמוה כשוחד, שהרי "הדלפה" (על דיונים פנימיים במשרד ממשלתי, למשל) שקולה, לכל דבר ועניין, לעשיית פעולה בכוח השלטוני של עובד הציבור.

198. ההשלכה על חופש הביטוי, חופש העיתונות ועקרונות דמוקרטיים בסיסיים – ברורה.

199. למעשה, ניתן לחשוב על שאלה זו גם מהכיוון ההפוך: מה דינו של שר המבצע פעולה מסוימת במסגרת סמכותו בניגוד לשיקול דעתו ובניגוד לעצת גורמי המקצוע, רק כדי לזכות בתקשורת אוהדת? האם שר כזה "מבקש" שוחד? האם הוא "נוטל" שוחד? למה לא, בעצם? לכאורה, ככל שסיקור אוהד יכול בכלל להיחשב לשוחד – הרי שתפיסת עולם קוהרנטית מחייבת לקבוע כי גם התנהגות כזו נופלת במסגרת גדרה של עבירת השוחד (ונוכח כי "המבקש או המתנה שוחד, אף שלא נענה, כמוהו כלוקח שוחד"; סעיף 294(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977). ואולם, גישה זו, המפלילה התנהגות כאמור – כפי שהזהירה הספרות, וכפי שכבר ציין בית המשפט העליון – מותחת את גבולות עבירת השוחד מעבר לנדרש, גם למחוזות שבהם ההגיון הפשוט ותפיסת צדק אינטואיטיבית בסיסית יטעימו כי אין מדובר בעבירת שוחד.

200. ולבסוף, אם אכן סיקור חיובי (או "היענות חריגה") יכול להיות בגדר "שוחד", ממילא מתבקש, לכאורה, שתערך בחינה ביחס לסיקור אוהד בכלי תקשורת של איש או עובד ציבור. קביעה כאמור יוצרת "חזקת אי תקינות" ביחסים שבין פוליטיקאים ואנשי ציבור לבין עיתונאים, מקום שבו מדובר, כפי שראינו, בדפוס התנהגות קונבנציונליים, ולא רק בישראל. מערכות היחסים בין צדדים אלה מתאפיינות ב"תן וקח" הדדי, שאין לו היבטים פליליים, ושלא ראוי לקבוע כי יש לו היבטים כאמור.

201. בחינה פלילית של אינטראקציה מסוג זה – גם אם יש המבקשים לבקרה, והיא אינה נושאת חן בעיניהם – תהווה כניסה לתוך מרקם היחסים העדין שבין עיתונאים לבין פוליטיקאים, והיא עלולה לסכן את יכולתה של העיתונות לבצע את עבודתה תוך שקילת שיקולים ארוכי טווח ביחס למערכות יחסים עם מקורות ואנשי ציבור. זוהי צעידה – מסוכנת – של המשפט אל תוך נבכי פעולתה של התקשורת, שאינם תמיד כה "נאים", "אובייקטיביים" ו"סטריליים" כפי שיתכן שיש מי שהיה רוצה לחשוב.

202. ואחרון בסדר, אך לא בחשיבות: קשה להבין כיצד ניתן לייחס לראש הממשלה "הבנה" כי היענות (ככל שהייתה) לפניות סיקור מהווה "מתת". "הבנה" כזו חייבת להיות ברורה ומובהקת, כדי לגבש את יסוד ה"בעד", והיא לא תיתכן בהתחשב בכך שעד היום יחסי סיקור מעולם לא נחשבו "מתת" ומעולם לא טופלו במישור המשפט הפלילי בכלל, או דרך עבירת השוחד בפרט.

ביחס לאמור בסעיפים 41-45 לכתב האישום – התזה לקיומה של "עסקת שוחד" משוללת יסוד

203. בכתב האישום נטען, כי בסמוך לאחר ארוחת ערב שהתקיימה בחודש דצמבר 2012 ניצתה בליבם של נתניהו ובני הזוג אלוביץ' הבנה על קיומם של אינטרסים הדדיים; ובעקבות הבנה זו נוצרה בין הצדדים מערכת יחסים של "תן וקח".

204. בהתאם, בסמוך לאחר ארוחת הערב שהתקיימה בחודש דצמבר 2012 נרקמה, כביכול, "עסקת שוחד" לפי תזת כתב האישום. בחודש מרץ 2013 סיים השר כחלון את כהונתו כשר התקשורת. ראש הממשלה מינה לו מחליף – השר גלעד ארדן. ראש הממשלה היה יכול למנות עצמו לתפקיד, אך הוא בחר להעניקו לשר ארדן. מכאן, שחודשים ספורים לאחר שנרקמה כביכול "עסקת השוחד" – לא היה יסוד להניח כי ראש הממשלה יכהן כשר התקשורת, שכן ההנחה היתה כי כהונתו של השר ארדן תסתיים רק בשנת 2017.

205. מינויו של ראש הממשלה לשר התקשורת אירע רק בחודש נובמבר 2014, כתוצאה מהתפטרותו של שר הפנים וחבר הכנסת גדעון סער. התפטרות זו הובילה לקידומו של ארדן למשרד הפנים, והותרת משרד התקשורת ללא שר ממונה. למותר לציין שהתפטרותו של סער היתה בלתי צפויה לחלוטין. ודאי שלא ניתן לטעון ברצינות, כי עת "מתגבשת" עסקת שוחד, אחז מי שאחז ב"כדור בדולח" שהיה יכול לחזות כי ארדן ימונה לתפקיד שר התקשורת (במרץ 2013); כי סער יתפטר מתפקידו כשר הפנים (בנובמבר 2014); כי בעקבות כך יתעורר צורך פוליטי לקדם את ארדן לתפקיד שר הפנים; וכי בנסיבות אלה יתמנה ראש הממשלה לשר התקשורת.

206. בצד זאת, סמכויותיו הרגולטוריות של ראש הממשלה בענייני "בזק" היו מוגבלות. ראש הממשלה לא היה גורם "מחליט" בענייני "בזק". אלוביץ' מודע לכך; ראש הממשלה מודע לכך. לכל היותר, חתימתו של ראש הממשלה נדרשת לפי צו התקשורת, כחתימה נוספת, לאחר אישור הגורמים המקצועיים, ולאחר חתימת שר התקשורת.

207. זוהי אפוא חתימה פורמלית, שכן: (א) מקום בו שר התקשורת אינו חותם, אין העניין מועלה כלל לחתימת ראש הממשלה; (ב) מקום בו ניתנה חתימת שר התקשורת, חתימת ראש הממשלה היא עניין פורמלי, ולפי הידוע – לא ארע מקרה בו ראש ממשלה סירב לחתום חתימה שנייה לאחר חתימת שר התקשורת.

208. למעשה, מחודש דצמבר 2012 ועד לחודש ינואר 2014, קרי לאורך תקופה של למעלה משנה, כתב האישום אינו מייחס לראש הממשלה ביצוע "פעולות שלטוניות" או מתן "תמורה" עבור ה"מתת" שניתנה כביכול לראש הממשלה בדמות "היענות חריגה" (למעט אותה שיחה שהתקיימה עם שר התקשורת ארדן, אשר על עניינה, וליתר דיוק על היעדר חשיבותה ומשמעותה, נעמוד להלן).

209. יתרה מזו; דווקא בתקופה זו, הממשלה, בראשות נתניהו, החליטה לאמץ את הרפורמה בעניין השוק הסיטונאי ולנקוט צעדים נחוצים להוצאתה אל הפועל. אלה מהלכים חקיקתיים אשר **פוגעים באינטרסים של "בזק"** (הכוונה היא לעיגון רפורמת השוק הסיטונאי בהחלטת ממשלה בחודש מאי 2013; וכן לעיגון הסמכויות הסטטוטוריות הנחוצות לשם הוצאתה של הרפורמה אל הפועל בחודש אגוסט 2013). ראש הממשלה תמך במהלכים אלה.

210. אם לחלץ את תזת כתב האישום ממחלצותיה, במהלך החלק הראשון של "תקופת השוחד" נטען כי ראש הממשלה "מקבל" "היענות חריגה" (תהא משמעותה של תיבה משונה זו אשר תהא) – ומנגד, הוא פועל בניגוד ברור לאינטרסים של קבוצת "בזק" ומסב לה נזק.
211. מציאות הדברים כמובן פשוטה יותר. בתקופה זו ראש הממשלה יודע היטב כי הוא אינו קשור לענייני רגולציה של "בזק" או עניינים הקשורים לחברות אחרות שבשליטת אלוביץ'. ראש הממשלה גם יודע, כי אם בוצעה בתקופה זו פעולה כלשהי (קידום רפורמת השוק הסיטונאי), הרי שהיא לא תאמה את האינטרסים של "בזק", לשון המעטה.
212. בנסיבות אלו, וכפי שעוד יוכח בפני בית המשפט הנכבד, אין בסיס לתזה העולה בכתב האישום שלפיה ראש הממשלה היה מודע לכך ש"היענות" נטענת לענייני סיקור קשורה בתפקידו הציבורי או נעשית כחלק מציפיה הדדית כי יפעל לטובת "בזק". בפועל, ההיפך הוא הנכון; ככל שהייתה היענות כאמור, הרי שבהבנת ראש הממשלה היא קשורה לנסיון (המוצדק והלגיטימי) לאזן את הסיקור המוטא לרעה.
213. לפיכך, ראש הממשלה כופר באמור בסעיף 41 לכתב האישום כפירה ברורה ומוחלטת.
214. אשר לנטען בסעיף 42 לכתב האישום – פעולותיו הרגלטוריות של ראש הממשלה היו טכניות בעיקרן, ונשענו על עמדת הגורמים המקצועיים, כפי שיפורט להלן. לראש הממשלה אין ידיעה על התנהלותו הכספית של מר אלוביץ'. סעיף 43 לכתב האישום עוסק בבני הזוג אלוביץ' ואינו קשור לראש הממשלה.
215. התייחסות לסעיף 44 לכתב האישום, בו כופר ראש הממשלה, תובא במסגרת הדיון בטענה למרמה והפרת אמונים.
216. ראש הממשלה כופר באמור בסעיף 45 לכתב האישום. ראש הממשלה לא "גמל" לאלוביץ', אלא פעל בהתאם לעמדת גורמים מקצועיים רבים, בהליך מקובל. למותר לציין, כי כפי שהובהר לעיל, ראש הממשלה לא רק שלא ראה בנעשה ב"וואלה" משום "היענות חריגה" – אלא שהוא סבר שהסיקור חסר איזון ומוטה לרעה ב"וואלה" כנגדו. בהתאם, טענה שבתקופה זו "הבין" ראש הממשלה כי בינו לבין אלוביץ' מתקיימים יחסי "תן וקח" היא טענת סרק הנשללת מתוך עצמה ועל רקע עובדות היסוד הברורות.

ביחס לאמור בסעיף 46 לכתב האישום – כהונתו של ארדן כשר התקשורת

217. במהלך כהונתו של ארדן כשר התקשורת, שארכה כ-20 חודשים, מיוחסת לראש הממשלה שיחה – אחת, בודדת – שהתקיימה בין החודשים מרץ 2013 לנובמבר 2014 (תקופת כהונתו של ארדן). במסגרת שיחה זו, כך לפי הנטען, שאל ראש הממשלה את ארדן "האם בזק מקבלת את יומה והאם טענותיה בעניין רפורמת השוק הסיטונאי נשמעות". יצוין, כי בחקירותיו לא שלל ראש הממשלה קיומן של שיחות כלליות עם ארדן, אך לא זכר את השיחה הספציפית הזו.
218. בכל מקרה, ביחס לשיחה זו העיד ארדן עצמו, כי זו היתה השיחה היחידה שבמסגרתה שח עמו ראש הממשלה בעניין "בזק". דובר על המלצה – בסיסית – של ראש הממשלה, שלפיה כאשר נעשית רפורמה, רצוי להעניק אוזן קשבת לגורמים שעשויים להיפגע ממנה. כידוע, מדובר במושכלות יסוד; על כל רשות מינהלית מוטלת חובה לאפשר למי שעלול להיפגע מהחלטתה להישמע. עקרון ותיק זה נקבע בפסיקה עוד בבג"ץ 3/58 **ברמן נ' שר הפנים**, פ"ד יב 1493 (1958), שם כינה זאת כב' השופט זילברג, כתוארו אז, במלים "יישמע גם הצד האחר" (שם, בעמ' 1504).
219. הנה כי כן, שיחה יחידה שבוצעה עם ארדן, ככל שהיתה, היא ממילא לגיטימית בתכלית, כמעט מובנית

מאליה. ודאי שאין בה ולו רמז להנחיה להיטיב עם אלוביץ' ו"בזק". במאמר מוסגר יצוין כי גם אבי ברגר, ששימש מנכ"ל משרד התקשורת בתקופת כהונתו של ארדן, ושהמשיך לכהן כמנכ"ל משרד התקשורת כמחצית השנה לאחר שסיים ארדן את כהונתו, מסר בחקירתו כי **"בזמני לא קרה כלום"**.

220. ונשוב ונציין, כי במהלך אותה תקופה, שהמאשימה, מטעמיה, החליטה שהיא "תקופת שוחד" – הממשלה, בראשות נתניהו, החליטה לאמץ את רפורמת השוק הסיטונאי, שגובשה וקודמה על ידי השר כחלון והמשיכה וקודמה על ידי השר ארדן, ולנקוט את כל הצעדים הנחוצים להוצאתה אל הפועל (החלטת ממשלה 157 מחודש מאי 2013), וזאת כאשר, הלכה למעשה, מדובר במהלכים חקיקתיים אשר **הרעו** עם "בזק". ראש הממשלה כופר אפוא באמור בסעיף זה.

ביחס לאמור בסעיף 47 לכתב האישום – היתר שעבוד בעסקת "בי קום"

221. על פי הנטען בכתב האישום, ביום 28.1.2014 חתם ראש הממשלה על היתר שיעבוד מניות השליטה ב"בזק", שנדרש לצורך הוצאתה לפועל של הנפקת אגרות חוב של חברת "בי קום" שבשליטת אלוביץ'. חתימתו של ראש הממשלה נדרשה לפי חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982.

222. כפי שניתן לראות כבר מעיון פשוט בכתב האישום, אין טענה כלפי ראש הממשלה כי פעולה זו בוצעה בניגוד להוראות הדין, או בניגוד לחוות דעת הגורמים המקצועיים. אין אף טענה ראש הממשלה היה צריך למנוע את העסקה או כי הופעלו לחצים מצד גורם כלשהו לחתימה. ההיפך; כל שנאמר הוא, כי **חתימת ראש הממשלה נדרשה לפי דין**. יתרה מזו – וזו עובדה שהוסתרה בכתב האישום: חתימתו של ראש הממשלה לא עסקה באישור ראשוני לשיעבוד מניות השליטה בבזק, שכן הללו **כבר היו משועבדות** לאחר שניתן לכך אישור בעבר. כל עניינו של האישור היה **בהחלפת נאמן** שיופקד על מימוש השיעבוד (ככל שיידרש) – מנאמן א' למנאמן ב'. לו יהי כן.

223. הדברים משתקפים היטב גם בחומרי החקירה. בשונה מהאירועים הרגולטורים האחרים הנזכרים בכתב האישום, על אודותיהם נחקרו אנשי משרד התקשורת ונשאלו מאות ואף אלפי שאלות, ביחס ל"עסקת בי קום" לא ביקשו החוקרים לברר דבר מול אנשי משרד התקשורת, ובכלל אלה, שר התקשורת במועד העסקה, מר ארדן, שחתימתו קדמה לחתימת לראש הממשלה; היועצת המשפטית, עו"ד דנה נויפלד; ואחרים.

224. מכל מקום, ראש הממשלה כופר בתיאור הדברים בסעיף זה. מדובר ב**חתימה טכנית**, אחת מיני רבות. ראש הממשלה חתם על אישור השעבוד לאחר שהעניין נבחן – ואף אושר – על ידי כל הגורמים המקצועיים והרגולטורים הרלוונטיים, בדיוק כפי שהוא נוהג עם אישורים רבים הטעונים חתימתו, כבדבר שבשגרה.

225. לפי הידוע, אין תקדים למקרה בו ראש הממשלה סרב לחתום – חתימה שנייה לאחר שר התקשורת – על אישור רגולטורי, לאחר שכל הגורמים המקצועיים הרלוונטיים (לרבות שר התקשורת) המליצו את שהמליצו. אדרבה, לו היה ראש הממשלה **נמנע** מלחתום מקום נדרשת חתימתו לפי דין, לאחר ששר התקשורת כבר חתם על האישור (שנוסח על ידי הגורמים המקצועיים) ולאחר שכל הגורמים המקצועיים המליצו לאשר – אז היה מתבקש לתמוה אילו שיקולים עומדים מאחורי הימנעות מחתימה.

226. דומה כי הטעם היחיד להעלאת טענה (מופרכת) זו, קשורה בקשיי התביעה לייצר תזה מפלילה. כזכור, על פי אותה תזה, בארוחת ערב שהתקיימה ביום 27.12.2012 בנוכחות בני הזוג נתניהו ובני הזוג אלוביץ', "ניצתה" במוחם של ראש הממשלה ובני הזוג אלוביץ' תודעה והבנה, כי "כל אחד מחזיק באינטרס משמעותי שהצד השני הוא בעל יכולת לקדמו" (סעיף 19 לכתב האישום). לפיכך, נאלצה המאשימה לאתר – בכוח – פעולות רגולטוריות של ראש הממשלה שיש להן זיקה לאלוביץ' ול"בזק", שנעשו לאחר אותה ארוחה שהתקיימה

בשלהי שנת 2012. כך נדרש כדי לטעון כי נמצאה פעולה, הניתנת "בעד" היענות לפניות הסיקור התקשורתי.

227. והנה, כאמור, דבר לא מתרחש – לא בשנת 2012 ולא בשנת 2013. הפעולה המוקדמת ביותר שנמצאה היא חתימת ראש הממשלה על אישור טכני בחודש ינואר 2014, וזאת כאשר על פי נספח א' לכתב האישום, דרישות סיקור מופנות החל מראשית שנת 2013.

228. ואולם, חתימה טכנית וסטנדרטית זו, שאין שום חשש לגבי נחיצותה ושבירור הרקע לנתינתה – כפי שמעלה גם עיון בניסוח הטענה עצמה בעניין זה – בוודאי אינה יכולה להיחשב כ"תמורה בעד היענות לסיקור התקשורתי", כפי שמתיימרת המאשימה לטעון. היא גם אינה יכולה לבסס "הבנה" – לא בחודש דצמבר 2012 ולא בכל מועד אחר – כי "תמורת" כך ניתן לראש הממשלה סיקור תקשורתי (וכאמור לעיל, הסיקור לכל אורך התקופה הרלוונטית היה, אם כבר, מוטה לרעת ראש הממשלה).

ביחס לאמור בסעיפים 48-49 לכתב האישום – "עסקת יד 2"

229. בדומה לעניין "בי קום", גם האישום בעניין "עסקת יד 2" הוא משולל יסוד, ולמעשה הוא בבחינת נתון מזכה.

230. כמוכר לגולשי אינטרנט רבים, אתר "יד 2" הוא למעשה לוח מכירות אינטרנטי, שבו ניתן למצוא דירות להשכרה; כורסאות למכירה; וחיות מחמד למסירה. מכאן נלמדות כמה עובדות יסוד.

231. ראשית, "עסקת יד 2" לא היתה אמורה להיות כפופה לרגולציה כלשהי, בהיעדר סוגיות של רגולציה תקשורתית או היבטים ביטחוניים העולים ממנה. אף היועצת המשפטית של משרד התקשורת, עו"ד דנה נויפלד, העידה כי היא סברה שעסקה זו **כלל לא היתה צריכה להיות מפקחת** על ידי משרד התקשורת, כך: "אני סבורה בכלל שהאישור לעסקה הוא סוג של **עודף רגולציה**. נכס כמו יד 2 לא קשורה בכלל לפעילות משרד התקשורת [...] ", ו-"אין צידוק אמיתי לרגולציה כזו על חברה כמו יד 2".

232. שנית, לא היתה מניעה עניינית-מקצועית לאישור העסקה – ההיפך הוא הנכון. **הגורמים המקצועיים המליצו על אישור העסקה**, ואילו חתימותיהם של שר התקשורת ושל ראש הממשלה היו **טכניות בלבד**. כך, היועצת המשפטית של משרד התקשורת העידה, כי "כל הגורמים הסכימו לאישור הבקשה [...] סמנכ"לים אחרים סברו שאין הערות לבקשה וכן שירות הביטחון הכללי לא התנה ולא התנגד לעסקה [...] הסיכום שלי כיועמ"ש שאין מניעה משפטית לאישור המכירה". אף מעדותו של שר התקשורת דאז, ארדן, עולה כי "לא היו סימני שאלה האם לאשר את העסקה", בהינתן שגורמי המקצוע המליצו על אישורה. כלומר, כאשר גורמי המקצוע ממליצים – השר חותם. פשוט וענייני. וכך גם במקרה זה.

233. שלישית, ראש הממשלה לא היה מעורב בתהליך באופן הנטען. אישור העסקה הגיע לחתימתו של ראש הממשלה כפי שחתם על אישורים רבים אחרים. בניגוד לנטען בכתב האישום, כאילו אלוביץ' פנה אל ראש הממשלה בעניין העסקה, חומר החקירה דווקא מגלה כי לא נעשתה פניה אל ראש הממשלה, לא מצד אלוביץ' ולא מצד אחרים. לא בכדי, ראש הממשלה לא זכר ואף הופתע שחתימתו נדרשה לצורך "עסקת יד 2". גם היועצת המשפטית של משרד התקשורת, עו"ד נויפלד, העידה כי מעורבות ראש הממשלה הסתכמה בכך שהאישור הועבר ממשרד התקשורת לחתימתו – לא יותר ולא פחות.

234. באשר לטענת המאשימה כי אלוביץ' היה בקשר עם "גורמים מסביבתו" של ראש הממשלה, הרי שהדבר אינו ידוע לראש הממשלה ואינו מעניינו; וממילא, חומר החקירה מגלה שגורמים שכביכול היו מעורבים בעניין הם אנשים שסיימו את עבודתם בלשכת ראש הממשלה חודשים ארוכים קודם למועד התרחשות הדברים.

235. רביעית, ניסיון המאשימה לטעון כי אישור העברת השליטה ב"עסקת יד 2" היה מואץ, וכי אלוביץ' פעל להאיץ

את חתימותיהם של ראש הממשלה ושר התקשורת ארדן, בשל חשש כי הרוכש הגרמני ייסוג מהעסקה או ידרוש שינוי בתנאיה – אינו עולה בקנה אחד עם חומר החקירה. בפועל, אישור העסקה, שמלכתחילה אין יסוד להפעלת רגולציה בעניינה, נעשה בפרק זמן סביר בהתחשב באופיה של העסקה, כך לפי דבריה של היועצת המשפטית של משרד התקשורת. זו אישרה כי האישור המהיר שניתן לעסקה לא היה חריג. עוד עולה מחומר החקירה, כי הגורמים במשרד התקשורת חשו חוסר נוחות מעיקוב העסקה, מהטעם שלא היה צידוק אמיתי להפעלת רגולציה על חברת "יד 2".

236. לא למותר לציין, כי לפי שנמצא בדיעבד, ובניגוד לנטען בכתב האישום, לא היה חשש אמיתי לנסיגתו של הרוכש הגרמני אשר היה מחויב בעסקה, ואף מבחינת הוראות ההסכם – לא היה יכול היה לסגת מהעסקה.

237. ממילא, עולה מחומר החקירה, כי פעולה מצד מפקחים לקדם קבלת אישורים בעסקאות טעונות אישור גורמים רגולטוריים – היא עניין שבשגרה, אשר בא לידי ביטוי ביחסים עם מפקחים כגון חברת "הוט", "פרטנר" ועוד.

238. בשולי הדברים, אך לא בשולי חשיבותם, ראוי להדגיש מי דווקא היה הגורם שהפעיל לחצים להאיץ את העסקה. ובכן, מדובר בלא אחר מעד התביעה, מר אילן ישועה – שהיה זכאי לבונוס בסך מיליוני שקלים רבים ככל שתצא העסקה אל הפועל. כך עולה מעדות גורמים במשרד התקשורת, כגון היועצת המשפטית; וכך על פי עדותו של ישועה. למעשה, **מחומר החקירה עולה כי ישועה פעל באופן נמרץ העסקה, וזאת מסיבה פשוטה: הוא היה זכאי לבונוס בסך של 15 מיליון ש"ח עם יציאת העסקה אל הפועל.** עובדה זו אינה שנויה במחלוקת (וראו סעיף 105 לתגובת המאשימה לטענות המקדמיות). לכן, למרות שהיה ברור שהעסקה תאושר בכל מקרה – ישועה חשש מעמדתו הנוקשה של ארדן כלפי "בזק", ופעל באופן אישי לשם אישור העסקה.

239. הנה כי כן, וכעולה מחומרי החקירה, אף בתקופה שאליה מתייחסים האירועים הנזכרים בסעיפים 47-49 לכתב האישום, לא ניתן לבסס טענה בדבר מודעותו של ראש הממשלה לכך ש"היענות חריגה" לפניות סיקור שהופנו נעשית בעד פעולות שלטוניות בענייני רגולציה. שהרי:

239.1. גם בתקופה זו ראש הממשלה אינו מכחן כשר התקשורת, ואין ציפיה כי ימונה לתפקיד זה. מינויו לשר התקשורת נעשה רק בחודש נובמבר 2014, כאמור בעקבות התפטרותו של השר גדעון סער.

239.2. גם בתקופה זו סמכויותיו הרגולטוריות של ראש הממשלה בענייני "בזק" מוגבלות, וחתימתו נדרשת, לכל היותר, כחתימת קיום, לפי צו התקשורת וכחתימה שנייה לאחר אישור הגורמים המקצועיים ולאחר חתימת שר התקשורת.

240. התוצאה היא, אם כן, כי שני האירועים בעניינם מיוחס לראש הממשלה ביצוע "פעולות שלטוניות" בתקופה זו – "עסקת בי קום" ומכירת "יד 2" – הם אירועים בהם מעורבות הנתענת של ראש הממשלה היתה זניחה, וממילא מתבקשת, תקינה וחוקית לחלוטין, כפי שהוצג לעיל. כך, חתימתו של ראש הממשלה בוצעה לאחר שהעסקאות נבחנו ואושרו על ידי הגורמים המקצועיים במשרד התקשורת, לרבות שר התקשורת עצמו.

241. משעה שאלה הן הפעולות המדוברות, פעולות טכניות במהותן, שנעשות לאחר אישור שר התקשורת ולאחר אישור הגורמים המקצועיים, ממילא לא ניתן לומר, כי בעקבות פעולות אלה ראש הממשלה "הבין" כי "היענות" לפניות בנושא סיקור ניתנה לו בעד פעולות הקשורות בתפקידו.

242. זאת ועוד; מעת שמבחינתו של ראש הממשלה חתימתו היא חתימת קיום, מבלי שהיה דבר מה חריג בעצם החתימה על העסקה (שהרי חתימתו באה לאחר אישור הגורמים המקצועיים), ברי שאין יסוד לטענה כי ראש

הממשלה סבר כי ניתנת לו "מתת" בדמות "היענות חריגה לפניות בעניין הסיקור האוהד" בעד פעולות שלטוניות.

243. מעבר לכל אלה יש לשוב ולהדגיש גם את זאת: במהלך תקופה זו, שר התקשורת הוא גלעד ארדן. גם על פי כתב האישום, השר ארדן קידם התנהלות פוגענית כלפי "בזק". ראש הממשלה לא התערב בפעילות זו, לא הנחה את השר ארדן בדרך כלשהי, וממילא לא היתה סיבה להניח באותם ימים, כי כהונתו של השר ארדן תגיע לסיומה לפני תום התקופה בה תכהן ממשלה זו (קרי, סוף שנת 2017).

ביחס לאמור בסעיפים 50-52 לכתב האישום – סיום כהונתו של ארדן

244. בעקבות התפטרותו של שר הפנים דאז, מר גדעון סער, הציע ראש הממשלה לארדן כי הוא ימונה לתפקיד שר הפנים (יצוין, כי גדעון סער נבחר למקום הראשון בפריימריז וגלעד ארדן נבחר למקום השני בפריימריז, ועל כן היה מצופה מראש הממשלה להציע לארדן את משרת השר הבכירה יותר שבה החזיק סער עד לפרישתו).

245. והנה, ארדן ביקש להישאר פרק זמן נוסף במשרד התקשורת על מנת להשלים רפורמות הקשורות ב"בזק", ובפרט, ביקש ארדן מראש הממשלה, לאפשר לו להשלים את רפורמת השוק הסיטונאי – אשר פגעה בבזק, וזו האחרונה פעלה נגד קידומה. ראש הממשלה נעתר לבקשה. ומה קרה? **בתקופה זו השלים ארדן את החתימה והפרסום של התקנות הקשורות ביישום רפורמת השוק הסיטונאי, לרבות המחירים הרלוונטיים, אשר קובעו לתקופה ארוכה.**

246. העובדה היא, אפוא, כי לאחר שגובשה "עסקת שוחד", כביכול, בחודש דצמבר 2012, לא רק שראש הממשלה לא הנחה את השר ארדן בדבר, אלא שגם לאחר שמטעם חיצוני ובלתי צפוי התפתנה משרת שר התקשורת, **אפשר ראש הממשלה לשר ארדן להשלים מהלך פוגעני כלפי "בזק"**, המקבע מחירים לתקופה ארוכה – מהלך שבגיננו אף הגישה בזק לאחר מכן בג"ץ בטענה לפגיעה בזכויותיה. ברור כי עובדה בסיסית זו פשוט אינה מתיישבת עם תזת כתב האישום.

247. לפיכך, ראש הממשלה כופר לחלוטין באופן הצגת הדברים בסעיפים אלה, המטעה את הקורא ומעלימה את עובדות היסוד הרלוונטיות.

248. ממילא, הטענה כי אלוביץ' ביקש להעביר מסר דרך חפץ (אירוע נטען שראש הממשלה אינו זוכר שהתרחש), כאילו הוא מתנגד להארכת כהונתו של ארדן, אינה מתיישבת עם התזה המפלילה. שהרי, ככל שהיו "יחסים שוחדיים" בין ראש הממשלה לאלוביץ', היה פונה האחרון באופן ישיר לראש הממשלה. ואפילו הייתה פניה מאלוביץ' לחפץ – היא לא השפיעה כלל על ראש הממשלה: ראש הממשלה אפשר לארדן להמשיך את תקופת כהונתו כדי להשלים את רפורמת השוק הסיטונאי – זו ש"בזק" כל כך התנגדה לה.

ביחס לאמור בסעיף 53-55 לכתב האישום – הפגישה מיום 28.11.2014

249. ביחס לפגישה מיום 28.11.2014 – פגישה בין אלוביץ' לראש הממשלה התקיימה במועד זה. ראש הממשלה פגש בו כפי שנפגש עימו בהזדמנויות אחרות, ודן עמו, בין היתר וכפי שעשה גם במקרים אחרים ועם גופי תקשורת אחרים – בחוסר האיזון הקיים בסיקור התקשורת, ובין היתר גם באתר "וואלה".

250. הטענה כי הפגישה התקיימה על רקע "אי קידום בקשת יס לאישור העברת השליטה מיורקום לבזק" מופרכת מעיקרה. כידוע, לא אירע דבר מבחינתו של ראש הממשלה בכל הנוגע לקידום "עסקת בזק-ס" לאחר יום 28.11.2014 ואף לא חודשים רבים לאחר מכן. פעילותו הראשונה של ראש הממשלה בעניין זה, שהיתה טכנית ומתבקשת על פי הדין, נעשתה כארבעה חודשים לאחר מכן.

251. בכל מקרה, פגישה זו לא התקיימה בעקבות מסרים שהועברו מטעם אלוביץ' על ידי חפץ. תיאור האופן שבו התקיימה הפגישה בין אלוביץ' לבין ראש הממשלה במועד זה ותכליתה (בין היתר בסעיף 55 לכתב האישום), חוטא לאמת, לרבות ניסיון המאשימה לשוות לפגישה זו מעטה של "חשאויות". יצוין, כי כדבר שבשגרה וכנוהג, מתקיימות במעונו של ראש הממשלה פגישות עם גורמים שונים במקביל (בין היתר, נוכח לוח הזמנים האינטנסיבי בו פועל ראש ראש הממשלה), כאשר כדבר שבשגרה וכנוהג אין עירוב בין הפגישות השונות.

ביחס לאמור בסעיפים 56-58 לכתב האישום – מינוי צפרייר; החפיפה שערך צפרייר לפילבר בעניין "עסקת

בזק-יס"

252. ראש הממשלה כופר בנאמר בסעיפים אלה נוכח הצגתם המטעה, כפי שיפורט להלן.
253. מר איתן צפרייר מונה לתפקיד רמ"ט שר התקשורת בסמוך לאחר עזיבתו של גלעד ארדן. תפקיד רמ"ט שר התקשורת התקיים גם תחת שרים קודמים, כגון השר ארדן.
254. בהתייחס לתיאור הנטען של פגישה בה נכחו ראש הממשלה, צפרייר וברגר (סעיף 57 לכתב האישום) – די בכך שנציין כי ברגר עצמו אישר בחקירתו כי במהלך פגישה זו לא שוחחו על ענייניה של "בזק".
255. מכל מקום, ראש הממשלה כופר בטענה כי הוא הנחה את צפרייר לפעול לקידום "עסקת בזק-יס". טענה זו ממילא נסתרת מעדותו של צפרייר עצמו, חרף הלחצים האגרסיביים ואמצעי החקירה פסולים שהופעלו עליו בניסיון לגרום לו לאשר את הדברים.
256. מוכחש גם הנטען בסעיף 58 לכתב האישום. יחסי שוחד או יחסי "תן וקח" לא התקיימו בין אלוביץ' לבין ראש הממשלה. הפעולות הספורות שנעשו על ידי צפרייר, בפרק הזמן הקצר בו שימש בתפקיד רמ"ט שר התקשורת, נעשו באופן מקצועי ולצורך קידום נושאים שהיו טעונים קידום במשרד התקשורת.

ביחס לאמור בסעיפים 59-60 לכתב האישום – "עסקת בזק-יס" – אישור מועצת הכבלים והלווין

257. לאחר שהוגשה הבקשה לאישור "עסקת בזק-יס" למשרד התקשורת ולמועצה ביום 14.7.2014, נדרשו הגורמים הרגולטריים לשני הליכים: האחד, בחינת הבקשה במועצה (נוכח חובת היוועצות של משרד התקשורת במועצה); והשני, בחינת הבקשה במשרד התקשורת. אך לא זה ולא זה נעשה.
258. כפי שעולה מחומר החקירה, המועצה לא החלה לבחון את הבקשה משום שלא התקבלה פניה רשמית משר התקשורת להיוועץ עמה, ומתוך הסברה כי היא אינה יכולה לטפל בבקשה על דעת עצמה. רק ביום 24.3.2015, כשלושת רבעי השנה בקירוב לאחר הגשת הבקשה, נשלח מכתב משר התקשורת (הנאשם 1) להתחיל בהליך הבדיקה על מנת לקיים את חובת ההיוועצות של משרד התקשורת.
259. ראש הממשלה כופר בנטען בסעיף 60 לכתב האישום, נוכח ההצגה המטעה של הדברים. בניגוד לנטען בסעיף זה, ראש הממשלה לא יזם את הכנת המכתב אל יו"ר המועצה. ממילא, הפעולות שבוצעו על ידי צפרייר ושרן היו פעולות לגיטימיות, שראש הממשלה לא יזם אותן, ודאי שלא על רקע מערכת יחסים נטענת של "תן וקח", שכלל לא התקיימה.

260. העובדות הן פשוטות:

260.1. צפרייר, רמ"ט משרד התקשורת, קיבל פניה מ"בזק" דרך דוד שרן; וכן פניה ישירה ממנכ"ל "יס".

260.2. צפריר ושרן פנו לגורם המקצועי, יו"ר המועצה. זו הסבירה להם כי נדרשת פניה רשמית משר התקשורת.

260.3. בהתאם, היועצת המשפטית של משרד התקשורת הכינה טיוטת מכתב שאותה העבירה לאישורו של מנכ"ל המשרד, אשר אישר את הנוסח ללא הערות.

260.4. בנסיבות אלו הוכן מכתב על ידי היועצת המשפטית של משרד התקשורת, עו"ד דנה נויפלד, וזו העבירה את טיוטת המכתב אל מנכ"ל המשרד, מר אבי ברגר. ברגר השיב כי אין לו הערות, וניתן להעביר את המכתב.

261. והיכן ראש הממשלה?

262. ובכן, ברור כי כדי לשרת את התזה המפלילה, המסכת העובדתית הפשוטה מתוארת בסעיף 60 לכתב האישום כמעשה פסול שמקורו בהנחיות ראש הממשלה. כך על אף שכפי שעולה בבירור מחומר החקירה, אין ולא היתה לראש הממשלה יד בדבר.

263. ואפילו אם נלך לשיטת המאשימה, הרי שראש הממשלה החל לכהן כשר התקשורת בחודש נובמבר 2014, אלא שרק בסוף חודש מרץ 2015 (כארבעה חודשים מיום כניסתו לתפקיד) נשלח מכתב מטעמו (כביכול) אל המועצה במטרה לקיים את חובת ההיוועצות. עוד קודם לכן – ועובדות אלה נעדרות מכתב האישום – נשלחו אל שר התקשורת, ראש הממשלה, **שלושה מכתבים** מטעם מנכ"ל "יס" בהם התבקש להאיץ את הטיפול בבקשה שהוגשה כבר ביום 14.7.2014 (מכתב מיום 18.1.2015; מכתב מיום 10.2.2015; מכתב מיום 22.2.2015). **אף אחד מהמכתבים לא נענה ולא זכה להתייחסות מצדו של ראש הממשלה.**

264. יוצא, כי הטענה היא כי ה"משוחד" – ראש הממשלה – כה שש לקדם את האינטרסים של חברות הקשורות באלוביץ', עד שהוא מתעלם כליל משלושה מכתבים שונים הנשלחים אליו.

265. הנה כי כן, ראש הממשלה לא ביקש להאיץ באופן מיוחד, ולא בכלל, את הליך הבדיקה – שממילא עוכב בצורה מכוונת על ידי משרד התקשורת.

266. אם צריך ראייה נוספת לכך, הרי שגם ד"ר יפעת בן חי שגב, יו"ר המועצה, הסבירה, כי מחודש יולי 2014 ועד חודש מרץ 2015 נושא "בזק יס" כלל לא היה בראש סדר העדיפויות של השר, ועל כן זה לא טופל. יתרה מכך; בן חי שגב מסרה, כי ראש הממשלה דווקא שוחח איתה באופן ישיר – אבל על נושאים אחרים. הוא לא דיבר איתה על אישור בעניין "עסקת בזק-יס".

267. ויובהר, כי המועצה היתה רשאית לגבש את המלצתה לאישור העסקה ללא התייעצות במומחה כלכלי, אולם יו"ר המועצה החליטה לאתר חברת ייעוץ כלכלי שתבחן את הנושא ותערוך חוות דעת בבחינת למעלה מן הדרוש. והנה, ביום 23.6.2015, לאחר שהמועצה קיבלה סקירה של העבודה שבוצעה על ידי חברת ייעוץ כלכלי, התקיים דיון במועצה והוחלט להמליץ – פה אחד – לאשר את העסקה.

268. נמצאנו למדים: הליך בדיקת המועצה "נסחב" משך זמן ממושך, ולבסוף, כשהמועצה החלה לערוך את הבדיקה (שהיה עליה לבצע חודשים קודם לכן) – זו נעשתה בהליך תקין שלא דבק בו רבב.

ביחס לאמור בסעיף 61 לכתב האישום – פיטורי אבי ברגר

269. לא נחדש דבר אם נאמר, כי סיום העסקת מנכ"לים של משרד ממשלתי נעשה חדשות לבקרים, באשר מדובר

במינוי אישי. אין מדובר בחריג; זהו מהלך דברים טבעי, המתרחש לא אחת, בפרט בעת חילופי תפקיד השר. הרקע לסיום העסקתו של ברגר לא היה אפוא, כפי הנטען בסעיף 61 לכתב האישום, תלונות נטענות של אלוביץ' על ברגר, וראש הממשלה כופר באופן הצגת הדברים.

270. הראיה לכך פשוטה: לו היה ממש בטענה כי ראש הממשלה פיטר את ברגר בשל תלונות אלוביץ', מדוע המתין מחצית שנה ולא עשה כן עם תחילת כהונתו כשר התקשורת, בסוף שנת 2014? הרי כבר אז עמדתו הלעומתית של ברגר כלפי "בזק" היתה ידועה (כך לפי כתב האישום). מדוע שראש הממשלה, הפועל כביכול להיטיב עם "בזק", ימתין עם כך עד לאחר הבחירות?

271. והלוא, לא ראש הממשלה ולא אלוביץ' היו יכולים לדעת כי ראש הממשלה אכן ייבחר גם בבחירות שהתקיימו בשנת 2015; ולא ראש הממשלה ולא אלוביץ' ידעו שראש הממשלה ימשיך לכהן כשר התקשורת גם לאחר הבחירות (שכן הדבר מותנה בתוצאות הבחירות ובאפשרויות הרכבת הקואליציה, עובדות אשר כמובן לא ניתנות לחיזוי מראש), באופן שיאפשר את פיטוריו של ברגר לאחר הבחירות.

272. גם על כך העיד ראש הממשלה בחקירתו, עת הבהיר את הדברים הבאים: "הרי עסקה להיות יכולה, עסקה כאן, איפה? פיטרתי. למה לא אם לפני הבחירות יש לי האפשרות לפטר את ברגר".

273. באשר לנטען בסעיפים 62-63 לכתב האישום – ראש הממשלה המליץ למנות את פילבר לתפקיד מנכ"ל משרד התקשורת, וזאת נוכח הרקע המקצועי הרלוונטי של פילבר והניסיון שלו בניהול מערכות. מינויו אושר על ידי הממשלה כדין.

274. אשר לטענה הנוגעת "לתדרוך" צפרייר לפילבר – מחומר החקירה עולה כי התקיימה חפיפה בין השניים, במהלכה נדונו נושאים שונים. החפיפה לא יוחדה לעניין "בזק-יס", כפי שנטען בכתב האישום; וממילא ראש הממשלה עצמו לא הנחה את צפרייר להעביר לפילבר מסרים בנוגע לקידומה של "עסקת בזק-יס".

ביחס לאמור בסעיפים 64-65 לכתב האישום – פגישה בין ראש הממשלה ופילבר

275. ראש הממשלה כופר בתיאור הפגישה כפי שהוא מופיע בכתב האישום כ"פגישה ההנחיה", וכן בטענה כי הוא הנחה את פילבר לפעול באופן שייטיב עם אלוביץ'.

276. הפגישה שהתקיימה בין פילבר לבין ראש הממשלה לאחר מינויו של פילבר לתפקיד מנכ"ל משרד התקשורת היתה חלק "ממהלך עסקים רגיל", במהלכה נדונו נושאים שונים המצויים בטיפול משרד התקשורת.

277. כעולה מחומר הראיות, גם לפי גרסתו של פילבר עצמו, ראש הממשלה לא הנחה אותו להיטיב עם "בזק", ובוודאי שלא הנחה אותו לפעול תוך סטייה מהשורה ובניגוד לדעת הגורמים המקצועיים.

ביחס לאמור בסעיפים 66-73 לכתב האישום – אישור "עסקת בזק-יס" במשרד התקשורת

278. ראש הממשלה כופר באמור בסעיפים 66-73 לכתב האישום. זאת, בשל ההצגה המטעה של הדברים ומשעה שהוא עצמו לא היה מעורב במרבית האירועים הנזכרים בסעיפים אלה. בכל הנוגע לפעולות המיוחסות לראש הממשלה בסעיפים אלה יובהר, כי ראש הממשלה לא הנחה את פילבר לפעול לקידום ענייניו של אלוביץ', ולא היה מעורב בפעולות השונות שנעשו על ידי פילבר בנוגע ל"עסקת בזק-יס". מעבר לכך, נוסף ונפרט את הנתונים הבאים, הנלמדים מחומרי החקירה.

279. ביום 23.6.2015 חתם ראש הממשלה בסמכותו כשר התקשורת על היתר להעברת אמצעי שליטה בחברת "יס"

- מחברת "יורוקום" לחברת "בזק", בנוסח שהועבר לחתימתו, ולאחר שהובאו בפניו המלצת הגורמים המקצועיים, לרבות המלצת מועצת הכבלים והלוויין לאשר את העסקה.
280. לא היתה סיבה עניינית למניעת אישור העסקה, בין היתר מהטעם שמדובר בהעברת אמצעי שליטה בתוך הקבוצה ללא השפעה תחרותית. לא בכדי, **הממונה על ההגבלים העסקיים נתן את אישורו לעסקה** (לאחר שנתן דעתו לשיקולי התחרות).
281. יובהר, כי בהינתן שתוצאת אישור העסקה היא העברת בעלויות בתוך קבוצת "יורוקום", כאשר "יס" נותרה בשליטת אלוביץ' – לא היה טעם כי **משרד התקשורת** יימנע מלאשר את העסקה. כך, בדיוק כפי שנעשה עת נדרש היתר העברת השליטה עבור חברת "הוט" בחודש מאי 2015: התקבלו ההמלצות של הגורמים הנדרשים – וראש הממשלה בסמכותו כשר התקשורת – חתם.
282. כעולה מחומר החקירה, עיכובים שחלו במשרד התקשורת באישור העסקה נבעו משיקולים בלתי ענייניים.
283. כך, במשרד התקשורת החזיקו בעמדה, לפיה אין לאשר את העסקה "ללא כריכתה בתנאים שיקדמו את יישום רפורמת השוק הסיטונאי". זו לשונו של סעיף 58 לכתב האישום.
284. מחומר החקירה עולה, כי לאחר שהוגשה בקשת "יס" לאשר את העברת אמצעי השליטה בחודש יולי 2014, החליטו שר התקשורת דאז, ארדן, ומנכ"ל משרד התקשורת דאז, ברגר, להשתמש באישור המבוקש כמנוף על "בזק", כדי שתפעל בעניין השוק הסיטונאי. כידוע, "השוק הסיטונאי" הוא כינוי לרפורמה שמקורה ב"וועדת חייק", ושנועדה לייצר תחרות בשוק התקשורת על ידי מתן אפשרות לחברות תקשורת שונות להשתמש בתשתית של חברת "בזק" (בתחומים שונים – אינטרנט, טלפוניה).
285. ונזכיר, כי לשיטת כתב האישום, "עסקת השוחד" (המוכחשת) התגבשה כבר בשנת 2012. יוצא, כי משרד התקשורת פגע ב"בזק" ועיכב מתן אישור אשר יניב רווחים ניכרים, כך לשיטת כתב האישום, לקבוצת "בזק". כל זאת מתרחש בשנים בהן מתקיימים יחסי "תן וקח" לשיטת כתב האישום. בתקופה זו, ולאחר שנרקמה כביכול "עסקת שוחד", משרד התקשורת החל לקדם את הרפורמה הסיטונאית שפגעה ב"בזק" וצימצמה את כוחה בשוק הטלפוניה.
286. כאמור, ראש הממשלה כיהן כשר התקשורת החל מחודש נובמבר 2014. אף על פי כן, היחס המתנכל מצד גורמי משרד התקשורת כלפי "בזק" – נותר בעינו. בנסיבות אלו, וכעולה מחומר החקירה, קבוצת "בזק" גייסה את מר אלי קמיר, שיסייע בעדה ויפעל מול משרד התקשורת להאיץ את אישור "עסקת בזק-יס".
287. כלומר, באופן שאינו מתיישב עם התזה המפלילה בכתב האישום, בתקופה בה כיהן ראש הממשלה כשר התקשורת התמודדה "בזק" עם יחס בלתי ענייני. כעולה מחומר החקירה, על רקע זה אלוביץ' פנה אל קמיר, שהעניק שירותי "לובינג" עבור חברת "פרטנר" באותה תקופה. קמיר נשכר כדי לייצר שיח והידברות מול ברגר ומול הרן לבאות, סמנכ"ל כלכלה במשרד התקשורת, אשר החזיקו בעמדה עוינת כלפי "בזק".
288. מחומר החקירה עולה, ובבירור, כי משרד התקשורת "גרר רגליים" בטיפול בעסקה. עובדה זו אילצה גורמים מ"בזק" ומחברת "יס" לפנות שוב ושוב אל גורמים שונים במשרד התקשורת ולשכת ראש הממשלה. כפי שניתן להיווכח מעדויותיהם של אנשי "בזק" ו"יס", הפניות לא נענו; וכפי שניתן להיווכח מעדויותיהם של הגורמים במשרד התקשורת – הם לא ראו בפניות שנעשו מצד גורמים ב"בזק" וב"יס" משום "לחץ חריג", אלא פניות שגרתיות של גורמים מפקחים, כפי שהיה באישורים שנדרשו למשל לעסקה של "סלקום", וכפי שהיה עת נדרש אישור העברת השליטה בקבוצת "הוט" בחודש מאי 2015.

289. בדומה לתהליך שהתנהל במועצה לכבלים ולווין, מרגע שהותנע תהליך בדיקת הבקשה לאישור העברת אמצעי השליטה – התנהל תהליך תקין ומקצועי, תחת ניהולו של פילבר.
290. כאמור, עוד קודם לבדיקות שנערכו במועצה ובמשרד התקשורת, העסקה עברה בחינה דקדקנית של הממונה על הגבלים עסקיים אשר מופקד על שיקולי תחרות ומנוסה בבחינתם. הממונה החליט לאפשר את העסקה, בכפוף לקיומם של תנאים שנקב באישורו.
291. בהמשך, המליצה המועצה לאשר את הבקשה, וזאת בהתאם לתנאים שנקבעו באישור רשות ההגבלים העסקיים (ולא מעבר לכך).
292. לאחר מכן, התקיימה בדיקה במשרד התקשורת, המתוארת במזכר מאת היועצת המשפטית של משרד התקשורת, עו"ד נויפלד, אשר סוקר את ההליך ואת ההמלצות של הגורמים המקצועיים הרלוונטיים. מזכר זה הונח בפני ראש הממשלה בתיקית המסמכים שנמסרה לו לצורך חתימתו על האישור. וזה תוכן המזכר:

12. עמדת גורמי המקצוע במשרד התקשורת

סמנכ"ל בכיר הנדסה ורישוי, סמנכ"ל בכיר ניהול ספקטרום ורישוי תדרים, סמנכ"ל בכיר פיקוח ואכיפה וסמנכ"ל בכיר כלכלה מסרו, כי מבחינתם אין מניעה לאשר את הבקשה.

13. התייעצות עם המועצה

ביום 23 ביוני 2015 קוימה התייעצות עם המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין ("המועצה") כנדרש בסעיף 6.2.1 לרישיון השידורים. עמדת המועצה היה כי אין מניעה לאישור הבקשה. מצ"ב מכתבה של יו"ר המועצה מיום 23 ביוני 2015 - נספח א'.

14. קמ"ט תקשורת

ברישיון לשידורי טלוויזיה באמצעות לוויין באזור יהודה ושומרון ("רישיון איו"ש") שהוענק לחברה ביום 19 בדצמבר 2000, נקבע בסעיף 12(d) כי הגורמים המוסמכים לפי סעיף 6.2 לרישיון השידורים, ימשיכו להחזיק בסמכויותיהם לפי סעיף זה, גם לעניין רישיון איו"ש. מכאן, כי במידה שיינתן אישור שר התקשורת לביצוע שינוי ההחזקות המבוקש, הוא יחול אף ביחס לרישיון איו"ש.

15. אישור גורמי הביטחון

נציג יועמ"ש שב"כ אישר ביום 22 ביוני 2015 כי אין לו הערות לבקשה.

16. התייעצות עם ועדת הריכוזיות

בנסיבות הבקשה, נוכח העובדה כי מדובר בשינויים באופן החזקתם של ה"ה יוסף ושאלו אלוביץ' בחברה, ואשר אינם משנים את שליטתם העקרונית בחברה, אנו סבורים, לאחר התייעצות עם הרשות להגבלים עסקיים מיום 18 ביוני 2015, כי אין בבקשה משום "העברה לאחר" ולפיכך אין המשרד נדרש בהיוועצות עם ועדת הריכוזיות לפי סעיף 5(ב) לחוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ד - 2013. מצ"ב הודעת הדוא"ל של גב' יאירה פרנקל מיום 18 ביוני 2015 - נספח ב'.

17. לאור כל האמור לעיל, אנו סבורים כי אין מניעה משפטית לאשר את הבקשה, בהתאם לסמכותך לפי סעיף 6.2.1 לרישיון השידורים, סעיף 12.5 לרישיון מיוחד מס' 1 וסעיף 12.5 לרישיון מיוחד מס' 2, בהתאם לנוסח טיוטת האישור המצורפת למסמך זה - נספח ג'.

293. מי שהניח את תיק המסמכים לראש הממשלה הוא סמנכ"ל בכיר לפיקוח ואכיפה במשרד התקשורת, מר מימון שמילה. במעמד זה, הציג שמילה לראש הממשלה את הנושא, והסביר מדוע הבקשה לאישור העסקה מתעכבת כבר שנה במשרד התקשורת. ראש הממשלה שאל את שמילה מי בחן את העסקה ואישר אותה, ורק לאחר ששמילה מנה והציג את שורת הגורמים המקצועיים שנתנו אישורים רגולטורים והמלצות לאישור העסקה – חתם ראש הממשלה על אישור העברה השליטה.

294. בהתייחס לנטען בסעיף 72 לכתב האישום – כעולה מחומרי החקירה, פילבר ביקש להוריד את סעיף 7 מנוסח האישור, וזאת מפני שנאמר לו שאם האישור יהיה מותנה או מסויג, הדבר עלול להכשיל את העסקה. כעולה מחומר החקירה, מר שמילה, כאמור סמנכ"ל בכיר לפיקוח ואכיפה במשרד התקשורת, הסכים, מטעמים ענייניים, להוריד את הסייג האמור.

295. בין היתר, שמילה הסכים לכך שכן ייתכן שבכלל לא היה צורך במתן אישור, נוכח אישור מוקדם שניתן. זאת ועוד; הוספת סעיף 7 לטיוטה הייתה בבחינת "משנה זהירות". כך לפי עדויותיהן של עורכות הדין של המחלקה המשפטית במשרד התקשורת, שמסרו כי גם לאחר שהוסר סעיף 7 מהאישור – משרד התקשורת יהא רשאי לנקוט הליך אכיפה ופיקוח. יתרה מזו; שמילה עצמו ראה בכך זוטי דברים, כאשר גם לאחר שניתן האישור, לא נעשה שימוש בסמכות הנתונה למשרד התקשורת שלא פתח בהליך אכיפה ופיקוח בנוגע למימוש האופציות.

296. מעבר לכך: **ראש הממשלה לא היה מעורב** בעניינים אמורים אלה, וקיבל את המסמכים לחתימתו, לאחר שהעניין כבר הוסדר והושלם, ללא מעורבותו או השפעתו.

ביחס לאמור בסעיפים 74-78 לכתב האישום – אישור "עסקת בזק-יס" במשרד התקשורת

297. באשר לנטען בסעיף 74 לכתב האישום, ראש הממשלה חתם ביום 23.6.2015 על אישור העברת השליטה. אלא שראש הממשלה כופר ביתר הטענות חסרות היסוד המופיעות בסעיף זה, ובכלל זה הטענה כי הוא היה "מודע לכך שהאישור קודם על ידי פילבר, על פי הנחייתו, על מנת להיטיב עם הנאשם אלוביץ' ובהתאם לציפיותיו וצרכיו של הנאשם אלוביץ'". ראש הממשלה כופר בדברים, והראיות שיוצגו בפני בית המשפט הנכבד ילמדו על מופרכותה של טענה זו.

298. כאמור לעיל וכעולה מן הראיות, ראש הממשלה לא פעל ולא עסק בקידום הפעולות שנדרשות לאישור "עסקת בזק-יס". חומר החקירה מלמד דווקא על היעדר מעורבות מצדו של ראש הממשלה בשלבים שהובילו לאישור העסקה.

299. יתרה מזו; גם האופן בו חתם ראש הממשלה על אישור "עסקת בזק-יס" (לאחר שהתקבלו כל האישורים הנדרשים) שולל טענה בדבר מודעות נטענת לכך שמצופה ממנו, כביכול, להיטיב עם אלוביץ', בתמורה ל"סיקור אוהד" או "היענות חריגה" או כל מכתם אחר. על פי הראיות, וכפי שנוכר לעיל, בשלב בו הובא האישור לחתימתו על ידי אותו שמילה, סמנכ"ל בכיר במשרד התקשורת, ראש הממשלה ביקש לדעת מי בחן את העסקה ומי אישר אותה, ורק לאחר שהוצגו בפניו האישורים הרגולטוריים שניתנו על ידי שורה ארוכה של גורמי מקצוע – חתם ראש הממשלה על האישור.

300. תזת המאשימה נסתרת, אפוא, מתוכה: הרי, ככל שראש הממשלה "הנחה" את פילבר לקדם את העסקה ולהביא לאישורה – תחת אותה "מודעות" שמצופה ממנו לפעול לאישור העסקה לטובת האינטרסים של אלוביץ' – מדוע ביקש לברר האם התקבלו כל האישורים המתחייבים לשם חתימה על העסקה?

301. בפרט, מדוע שיפנה בשאלות אלה למי שלכאורה אינו מצוי בסוד העניינים (שלא היו)? ידוע, כי אין טענה שמר

שמילה עצמו "הונחה" על ידי ראש הממשלה לפעול לאישור העסקה (למעשה, שמילה עצמו העלה בעבר הסתייגויות ותנאים לאישור העסקה). שאלות כגון אלה, שהועלו מטעמו של ראש הממשלה לפני החתימה, בפרט בפני שמילה – הרי יכולות להזמין עיכובים, תנאים או סייגים שיסכלו את אישור העסקה. הן אינן מתיישבות עם מי שמצוי ב"תודעה פלילית" (מופרכת) לפיה הוא צריך לפעול לאישור העסקה עבור אינטרסים של אלוביץ'.

302. בהתאם, ראש הממשלה כופר מכל וכל בנטען בסעיפים 76 ו-77 לכתב האישום. טובות הנאה לא ניתנו. ראש הממשלה לא פעל לקדם את אישור עסקת "בזק-יס" בתמורה ל"טובות הנאה" נטענות. ממילא, התכתבויות שנעשו, ככל שנעשו, בין אלוביץ' לבין ישועה, לא היו בידיעתו של ראש הממשלה. התכתבויות אלו, שראש הממשלה אינן צד להן, אינן יכולות להשליך על עניינו של ראש הממשלה, ובפרט לא על שאלת התודעה שלו או על הילך רוחו.

303. ודוק; דווקא מהלך הדברים כפי שתואר לעיל ביחס ל"עסקת בזק-יס", וכפי שעוד יוכח בפני בית המשפט הנכבד, שולל מן היסוד את "תזת השוחד" של המאשימה, כמו גם את טענתה כי ראש הממשלה "ידע כי טובות ההנאה ניתנות לו בעד פעולות הקשורות בתפקידו הציבורי ופעל לקידום אישור עסקת בזק יס בתמורה לטובות ההנאה" (כנטען בסעיף 76 לכתב האישום).

304. ברור, כי אילו התקיימו אותם "יחסי תן וקח", הנטענים לאורך כתב האישום, לא היה מועד מתאים יותר מבחינתו של ראש הממשלה לספק את התמורה המצופה ממנו בסמוך לתקופת הבחירות. הרי – כך מספרת לנו המאשימה – ראש הממשלה זקוק לאלוביץ' לשם קבלת "סיקור אוהד" (או "היענות חריגה") בתקופה זו; והוא מבין שההיענות לפניות בנושא סיקור תלויה בכך שימלא את חלקו ב"עסקה", קרי – "ידאג" לאינטרסים של אלוביץ' במשרד התקשורת. והנה, חרף כל אלה, לא נעשות על ידי ראש הממשלה פעולות בנושא.

305. ברור, כי ככל שראש הממשלה היה מצוי ב"תודעה פלילית" של "עסקת שוחד" והפעולות שמצופות ממנו, לפי טענת המאשימה, לא מתקבל על הדעת כי היה מתמהמה חודשים ארוכים בביצוע פעולות ה"מקדמות" את "עסקת בזק-יס" "לטובת" אלוביץ'. נזכיר, כי על פי תזת כתב האישום, כבר מחודש נובמבר 2014 מובא לידיעת ראש הממשלה כי הנושא דחוף וחשוב עבור אלוביץ' (סעיף 53 לכתב האישום). אלא, שבסופו של דבר רק לקראת סוף חודש יוני 2015 חותם ראש הממשלה על אישור העברת השליטה, לאחר תהליך שמתקיים במשרד התקשורת ללא מעורבותו ולאחר קבלת אישורים מהגורמים המקצועיים. לא רק זאת; ראש הממשלה מוודא שאלה אכן התקבלו, ורק אז חותם על האישור.

ביחס לאמור בסעיפים 78-79 לכתב האישום – פעולות רגולטוריות שנעשו על ידי פילבר

306. ראש הממשלה כופר באמור בסעיפים 78 ו-79 לכתב האישום, נוכח ההצגה המטעה של הדברים. בכלל זה יודגש, כי ראש הממשלה לא הנחה את פילבר לקדם את עניינו של אלוביץ' במשרד התקשורת, וממילא, ככלל לא היה מעורב או מיועד בפעולות המיוחסות לפילבר בסעיפים אלה. מעבר לכך, נוסף ונציג את הנתונים הבאים.

307. בשלהי שנת 2015 ניהל משרד המשפטים, בשיתוף משרד התקשורת, הליך יסודי של בדיקת ניגוד עניינים של ראש הממשלה בפעולות רגולטוריות הקשורות ב"בזק". בסיומו של הליך זה הוחלט, בהסכמת ראש הממשלה (ולפנים משורת הדין), לערוך הסדר ניגוד עניינים שיימנע – בעתיד – מעורבות של ראש הממשלה בהחלטות משרד התקשורת הנוגעות לאלוביץ' ועסקיו.

308. במסגרת הליך בדיקת ניגוד העניינים, בחן משרד המשפטים את ההחלטות שהתקבלו בעניינה של בזק, ואת

תקינותן. ממצאי בדיקה יסודית זו הובילו למסקנה ברורה: **לא נפל פגם בהחלטות המקצועיות שהתקבלו במשרד התקשורת טרם עריכת הסדר ניגוד עניינים – ועל כן, דינן להיוותר על כנן. כן הוחלט, כי ההחלטות הרגולטוריות עליהן חתם ראש הממשלה התקבלו משיקולים מקצועיים ולגיטימיים. הן היו החלטות ראויות וסבירות. הליך קבלתן נעשה ללא מעורבות ראש הממשלה כלל ועיקר, למעט חתימתו מקום בו היא נדרשה.**

309. **כזאת נקבע מפורשות, במסגרת עריכת הסדר ניגוד עניינים לראש הממשלה.**

310. ודוקו היטב: הפעולות הרגולטוריות, שעברו הליך בחינה של ביקורת המדינה, הן אותן החלטות רגולטוריות הנזכרות בכתב האישום – כ"תמורה שנתן ראש הממשלה בעד היענות חריגה מצד אלוביץ". והנה, מבקר המדינה בחן, העמיק, מצא וקבע שאין אינדיקציות כי התקבלו החלטות מוטות לטובת "בזק".

311. מכל מקום, הפעולות הנזכרות בסעיף 79 לכתב האישום נעשו במסגרת סמכותו של פילבר כמנכ"ל משרד התקשורת, על דעת גורמים מקצועיים ממשרד התקשורת – וזאת ללא מעורבות ראש הממשלה או בהנחייתו.

312. כך, למשל, ביחס לנטען בנוגע לפעולות פילבר בקשר עם ההפרדה המבנית, ובניגוד מפורש לנטען בסעיף 79 לכתב האישום, חומרי החקירה מעלים כי גורמי המקצוע במשרד התקשורת סברו שחלף זמנה של ההפרדה המבנית, ושיש להחליפה ברגולציה אחרת.

313. חומרי החקירה מעלים כי בחודש ביוני 2016 נשלח מכתב מטעם פילבר ובו נקבע, כי בשלה העת להתחיל בביטול ההפרדה המבנית החלה על "בזק" ובחינת המהלכים הנדרשים לשם כך. מחומר החקירה עולה, כי המכתב נוסח ברובו המכריע על ידי הרן לבאות (סמנכ"ל כלכלה במשרד התקשורת), והוא יצא על דעתו. עוד עולה מחומר החקירה, כי לבאות סבר שצריך לבטל את ההפרדה המבנית מפני שהיא פוגעת בצרכן; וכי היא כלי אגרסיבי ויקר שלא ניתן מענה על רקע השקת השוק הסיטונאי. על כן, סבר לבאות שיש להחליפו בכלי רגולטורי אחר.

314. בפועל, ואף זאת בניגוד לנטען בכתב האישום, פילבר **לא קידם** מהלך של ביטול הפרדה מבנית, אלא קידם מהלך של ביטול הפרדה תאגידית. מהלך זה מאפשר מיזוג התאגידים "בזק" ו"יס" ויוצר לישות הממוזגת יתרונות מס. למהלך שכזה **אין השפעה על התחרות ועל הצרכן**, שכן הוראות ההפרדה המבנית נשמרות ונותרות על כן.

315. בניגוד לנטען בכתב האישום, במכתב שנשלח על ידי פילבר לבזק ביום 22.12.2016, לא הוצג מצג בעניין קידום ביטול הפרדה מבנית. נאמר, כי בשלב זה משרד התקשורת יפעל לביטול הפרדה התאגידית בין "בזק" ל"יס", תוך שימור ההפרדה החטיבתית בין הפעילויות השונות ו**שמירת ההפרדה המבנית**, בהתאם לרישיונה של "בזק". לגבי ביטול ההפרדה המבנית נכתב שבכוונת המשרד לצאת לשימוע בדבר הסדרים חדשים, כמפורט במכתב יוני 2016 (שנוסח על ידי לבאות). כזאת, ותו לא.

316. בהתאם לחומרי החקירה, פילבר, גם לאחר שחתם על הסכם עד המדינה, הסביר כי מהלך ההפרדה התאגידית ננקט משיקולים מקצועיים טהורים; והוא סבור עד היום, כי המהלך נעשה לטובת הציבור. עוד מסר פילבר כי הוא קידם את המהלך במסגרת **יוזמה עצמאית שלו**, וללא קשר לראש הממשלה או להנחיה מטעמו.

317. ממילא, מהלך הדברים התבצע לאחר שנקבע הסדר ניגוד עניינים של ראש הממשלה, כאשר הוא היה מנוע מלהתערב בענייני "בזק".

318. אשר לרפורמת השוק הסיטונאי – רפורמת השוק הסיטונאי יצאה אל הדרך בחודש מאי 2012, בתקופת כהונתו של השר כחלון כשר התקשורת. במסגרת אותה רפורמה, ביקש משרד התקשורת לחייב את "בזק"

ו"הוט" למכור תשתית לספקיות שירותים סיטונאים, כאשר האחרונות יספקו את השירותים לציבור הרחב על גבי התשתית של "בזק" ו"הוט".

319. מחירי הטלפוניה הסיטונאית נקבעו כחלק מרפורמת השוק הסיטונאי. מחירים אלה לא שונו במהלך כהונתו של ראש הממשלה כשר התקשורת, ולא במהלך כהונתו של פילבר כמנכ"ל משרד התקשורת (למעט שינויים טכניים הנובעים משינוי מדד, כקבוע במודל התמחור שנקבע בתקנות השוק הסיטונאי). יתרה מכך; לא נעשה ניסיון להניע מהלך לשינוי מחירי הטלפוניה הסיטונאית הקבועים בתקנות השוק הסיטונאי בתקופת כהונתם של שני אלה. היועצת המשפטית אף מסרה כי – "מומו [הח"מ – פילבר] אמר כשהוא נכנס לתפקיד שרוה"מ תומך ברפורמה של השוק הסיטונאי ושצריך להמשיך עם הרפורמה".

320. זאת ועוד; ראש הממשלה לא הנחה את פילבר למתן את מחירי הטלפוניה הסיטונאית במסגרת רפורמת השוק הסיטונאי. פעולותיו של פילבר היו מבוססות על שיקולים מקצועיים עצמאיים שלו, ולא על הנחיות שקיבל (כביכול) מראש הממשלה.

321. יצוין, כי חרף הנטען בכתב האישום ביחס לפעולות שביצע פילבר בעניין רפורמת השוק הסיטונאי שנועדו כביכול, להיטיב עם "בזק", המצב היום הוא ש"בזק" אינה מספקת טלפוניה סיטונאית, למרות שהיא חייבת לספק.

322. פילבר בא ופילבר הלך. הגיע מנכ"ל חדש שדרש מ"בזק" לעמוד בתיק השירות. וטלפוניה סיטונאית – עדיין אין. ללמדך, שיישום השוק הסיטונאי הוא מהלך ממושך ומורכב, ואין לכך דבר וחצי דבר עם פילבר, עם ראש הממשלה, או עם "עסקת שוחד" שלא הייתה ולא נבראה.

323. אשר לטענות בעניין רפורמת ההדדיות והתשתיות הפסיביות – שירות התשתית הפסיבית מעניק לספקיות חסרות תשתית זכות שימוש בכל מקטעי התשתית של בעלי תשתיות תקשורת.

324. כעולה מחומרי החקירה, משמעותה של רפורמת ההדדיות היא הרחבה של האפשרות לשימוש בתשתיות פסיביות, כך שגם ספקי שירות שיש להם תשתית משלהם, יוכלו לעשות בהן שימוש (ולא רק ספקי שירות חסרי תשתית). דה פקטו, עיקר השפעתה של רפורמת ההדדיות הוא בכך שהיא מעניקה לחברת "הוט" יתרון עצום, שכן היא יכולה לחסוך בעלויות הכנת התשתית (הן בהיבט הרגולטורי, הן בהיבט המעשי-תכנוני) ולהגיע לפרישה רחבה יותר באמצעות השחלת כבלים בצנרת של "בזק", תמורת תשלום שגובהו המקסימאלי נקבע בתקנות (מחיר מפוקח).

325. כעולה מחומר החקירה, בחודש אוגוסט 2015, כחודשיים לאחר כניסתו של פילבר לתפקיד, הניח הרן לבאות מסמכים לחתימתו לצורך פרסומו של שימוע ליישומה של רפורמה זו. פילבר החליט לדחות זאת לאחר החגים, וזאת מהטעמים – הטובים – הבאים:

325.1. ראשית, פילבר לא הכיר את הנושא וביקש ללמוד אותו לעומק, בדיוק כפי שביקש לעשות ביחס למהלך לביטול ההפרדה המבנית (שעיכונו נגד את האינטרסים של "בזק").

325.2. שנית, הואיל והמשמעות של רפורמת ההדדיות היא לאפשר ל"הוט" גישה לתשתיות הפסיביות של "בזק", ולפרוש דרכן תשתית של "הוט", פילבר רצה לנצל הטבה זו בין היתר כדי לוודא ש"הוט" תפרוש תשתית מתקדמת ולא ארכאית, ותעמוד בהתחייבותה לפריסה אוניברסאלית.

326. בכל מקרה, ובכל האמור בראש הממשלה עצמו, הרי שהוא לא הנחה את פילבר בדבר וחצי דבר בעניין רפורמת ההדדיות והתשתיות הפסיביות, ועל כך מעיד גם פילבר לאחר שהפך לעד מדינה. כל שכן, שעה שבשלב

הטיפול בעניינים אלה כבר היה הסדר ניגוד עניינים של ראש הממשלה והוא לא עסק בענייני "בזק" – ופילבר פעל לפי שיקול דעתו המקצועי.

ביחס לאמור בסעיפים 80-83 לכתב האישום – שיחות בין ראש הממשלה לפילבר

327. ראש הממשלה כופר בנטען בסעיפים 80 ו-81 לכתב האישום. ראש הממשלה לא קיים עם פילבר שיחה "שנועדה לוודא שענייני אלוביץ' מטופלים על ידו בהתאם להנחייתו של ראש הממשלה". הנחיה שכזו ממילא לא ניתנה.

328. כך גם באשר לטענה בעניין "שיחת הנזיפה" (מונח מרגש מבית היוצר של המאשימה), הנזכרת בסעיף 82 לכתב האישום, שנגעה כביכול להרן לבאות. כאשר נשאל על שיחה זו בענייניו של הרן לבאות, ראש הממשלה כלל לא ידע במי מדובר. יצוין עוד, כי לא בכדי המאשימה נקבה בתאריך ערטיילאי ומנותק ביחס למועד קיומה של שיחה זו – שכן פילבר עצמו מסר בחקירתו, כי לאחר בדיקת ניגוד העניינים (תחילת שנת 2016), הוא וראש הממשלה הפסיקו לשוחח בענייני "בזק" וטלקום.

329. מכל מקום, לא רק שלא היתה שיחה כאמור, אלא שאפילו היתה שיחה כאמור, היא מפריכה את התזה בכתב האישום, הואיל ולבאות לא פוטר לאחריה, וגם לא חודשים ארוכים לאחר השיחה. שמע מינה: פילבר לא פעל לפי "הנחיות" של ראש הממשלה, אלא הפעיל שיקול דעת עצמאי ופעל לפי ראיות עיניו. לא למותר להוסיף, כי למיטב הידיעה, לבאות עזב את משרד התקשורת בסוף שנת 2016 (כמעט שנה לאחר אותה שיחה נטענת ומוכחשת), וזאת לאחר שהתגלה כי הוא הדליף לעיתונאים מידע ממשרד התקשורת.

330. בהתייחס לאמור בסעיף 83 לכתב האישום יובהר, שיחות שהתקיימו בין ראש הממשלה לבין פילבר, היו שיחות ענייניות שבהן פילבר עידכן את ראש הממשלה בענייני משרד התקשורת – שהרי הוא שר התקשורת. עד המדינה אף מתאר בעצמו מופעים **ניטרליים** לחלוטין בנושא זה – שיחות תמציתיות שארכו "לא יותר מדקה ושתיים", שהתקיימו כדי למלא את חובתו ליתן דיווח לשר התקשורת.

ראש הממשלה אף כופר בטענה כאילו הוא הנחה את חפץ לפנות לפילבר לוודא כי הוא פועל בהתאם להנחייתו לפעול לטובת אלוביץ'. אף טענה זו נסתרת מחומר החקירה.

ביחס לאמור בסעיפים 84-87 לכתב האישום – אירועים בהם לא היה מעורב ראש הממשלה

331. ראש הממשלה כופר בנטען בסעיפים 84-87 לכתב האישום. הסעיפים מתייחסים לאירועים שראש הממשלה לא היה מעורב בהם, גם על פי האמור בכתב האישום, או להבנה ו/או ידיעה של נאשמים אחרים בכתב האישום. ממילא, ראש הממשלה אינו יכול ואינו אמור להתייחס לדברים אלה.

332. יודגש רק, נוכח הנטען בסעיפים אלה, כי ראש הממשלה לא קיבל "טובות הנאה", כמובהר לעיל. ממילא, ראש הממשלה לא קשר, בשום שלב, בין פעולות רגולטוריות שבוצעו, באופן שגרתי ותקין לחלוטין, לבין פניות שנעשו בענייני סיקור.

333. יתרה מזו וכפי שכבר הובהר לעיל, ראש הממשלה לא היה צד לשיח הנטען בין מי מבני הזוג אלוביץ' לישועה, וממילא שיח נטען זה, אינו יכול להשליך על ענייניו של ראש הממשלה או להוות ראיה כלשהי לשאלת המודעות הפלילית שהמאשימה מבקשת לייחס לו. מודעות שכזו לא התקיימה.

ביחס לאמור בסעיפים 88 ו-89 לכתב האישום – לא הייתה עסקת שוחד

334. ראש הממשלה כופר מכל וכל בנטען בסעיפים 88 ו-89.
335. כעולה מתשובה זו וכפי שיוכח בפני בית המשפט נכבד, לא התקיימה עסקת שוחד או "הבנה שוחדית" בין ראש הממשלה לבין בני הזוג אלוביץ' או מי מהם. ראש הממשלה לא קיבל טובות הנאה מבני הזוג אלוביץ' בתמורה לביצוע פעולות מיטיביות עם אלוביץ'.
336. ככל שהיתה לראש הממשלה מעורבות בפעולות רגולטריות המפורטות בכתב האישום, הרי שאלה נעשו בהתאם לדין.
337. מכל מקום, גם לא התקיים היסוד הנפשי הדרוש בעבירת השוחד. לראש הממשלה לא היתה מודעות לביצוע מעשה פלילי כלשהו על ידו, ולא מודעות לכלל רכיבי עבירת השוחד. בין היתר, ראש הממשלה לא סבר שהוא מקבל טובות הנאה מבני הזוג אלוביץ', ולא קשר בין פעולות שילטוניות שבוצעו לבין ציפיה נטענת של בני הזוג אלוביץ' (ככל שבכלל היתה כזו), כי ראש הממשלה ייטיב עם עסקיו של אלוביץ'.

מענה לחלק ג (אישום במרמה והפרת אמונים)

338. ראש הממשלה כופר באמור בחלק ג' לאישום הראשון בכתב האישום (אישום במרמה והפרת אמונים), למעט העובדות בהן יודה במפורש כמפורט להלן.

ביחס לאמור בסעיפים 90-94 לכתב האישום – אין תקדים להעמדה לדין בגין "זיקת סיקור"

339. טענת כתב האישום לפיה עצם הפניית בקשות בענייני סיקור ו/או עצם העובדה כי גוף התקשורת נענה לפניות סיקור, מעמידה את איש הציבור בזיקת ניגוד עניינים – היא טענה שאין לה מקום בדין, ולבטח אין להחילה באורח רטרואקטיבי בניגוד לעקרון החוקיות המעוגן בסעיפים 1 ו-3 לחוק העונשין.
340. טענה לפיה גורם הזוכה לסיקור מגוף תקשורת, ומצוי עימו בקשר, מנוע מלעסוק בעניינו של גוף התקשורת – חוטאת לשגרה לגיטימית ומקובלת. שהרי, שרי תקשורת בעבר ובהווה, קיבלו, באופן תדיר וכחלק מתפקידם החלטות הנוגעות לכלי התקשורת השונים, וכפוליטיקאים – גם הם מסוקרים על ידי כלי התקשורת. יותר מכך, לו המאשימה היתה בוחנת את הדברים במבט השוואתי, היא היתה רואה כיצד קיימת עלייה בסיקור חיובי של כלי התקשורת לשרי התקשורת בתקופת כהונתם, וכיצד אצל ראש הממשלה – לא קרה כדבר הזה.
341. ממילא, טענה זו נסתרת מאופן התנהלות המאשימה עצמה בקשר ההדוק שניהלה משך שנים עם תאגידי התקשורת "ידיעות אחרונות" ו-"וואלה", בעוד עניינם של אלה מונח לפתחה של הפרקליטות, לשבט או לחסד; להגשת כתב אישום או להימנעות מכך. המאשימה ממשיכה בכך גם בימים אלה ממש, מבלי שאיש סבור שקמה "זיקת סיקור" המונעת מן המאשימה, והעומדים בראשה, לקבל החלטות בעניין.
342. לא רק זו, טענה בדבר "זיקת סיקור" נושאת מעצם טיבעה קשיים אינהרנטיים. טענה לפיה "זיקת סיקור" מקימה ניגוד עניינים תחייב בתורה את הטענה ההפוכה לפיה קיומו של "סיקור עוין" מקים אף הוא ניגוד עניינים (רק מהצד ההפוך). מכאן קצרה הדרך למסקנה כי מסוקר תדיר כראש ממשלה מצוי בניגוד עניינים תמידי. והפירכה ברורה על פני הדברים.
343. לא זו אף זו; לא יכול שיהא חולק, כי הטענות ל"זיקת סיקור תקשורתית" הן חדשניות ותקדימיות לחלוטין.

אין כל ביסוס בדין הקיים, בחובות הדיווח הקיימות או בשאלונים הקיימים בעניין ניגוד עניינים – לקיומה של זיקה כזו, או לצורך לדווח עליה. אם וככל שמאן שהוא יסבור שיש לחדש את הדין בעניין (ולטעמנו אין לכך מקום), הרי שחידוש כאמור ראוי שיעשה בדרך של שינוי הדין והרגולציה הקיימים, ולא בדרך של העמדה לדין פלילי תוך רמיסת עקרון החוקיות לפיו, כידוע, אין עונשין אלא אם מזהירין.

344. העובדה כי "זיקת סיקור" היא בגדר המצאה מהעת האחרונה נלמדת באורח ברור מהתנהלות משרד המשפטים לאחר פרסום הכתבה בתקשורת על אודות "הטבות סיקוריות" שניתנו כביכול לראש הממשלה על ידי אתר "וואלה". בכל הבחינות והשאלות שהועלו לאחר מכן לא נבחנה בכל דרך שהיא "זיקת סיקור", אלא אך קיומן של זיקות ידועות ומוכרות בדין, כגון חברות קרובה וכדומה.

345. כמפורט לעיל, ראש הממשלה לא סטה מן השורה בהתנהלותו מול אלוביץ' ו/או "בזק", ופעל בהתאם להמלצות הדרגים המקצועיים באופן ענייני ומקובל. ממילא, ראש הממשלה לא סבר שהוא פועל "בניגוד עניינים".

346. יודגש, כי לאחר בחינות שנעשו על ידי משרד המשפטים ומשרד התקשורת הודו הללו ואישור **בזמן אמת** – הן במסגרת טיוטות הסדר ניגוד העניינים, הן במסגרת תגובותיהם למבקר המדינה – כי כל ההחלטות של משרד התקשורת התקבלו בהתאם להמלצות הגורמים המקצועיים, ולא הייתה בהן סטייה מן השורה. קביעות אלו ניתנו על בסיס מידע שהתקבל ישירות מהגורמים המקצועיים.

347. עוד יבואר בהקשר זה, כי בכתב החשדות נזכר הסדר ניגוד העניינים שגובש, אך עניינו הושמט, ולא בכדי, מכתב האישום, שכן יש בו כדי ללמד על כך שאין יסוד לטענות בדבר סטייה מן השורה.

בהתייחס לסעיפים 95-98 לכתב האישום – ראש הממשלה לא הסתיר את הקשר עם אלוביץ'

348. בכתב האישום נטען כי ראש הממשלה הטעה את מבקר המדינה בכך שהסתיר עובדות רלוונטיות בדבר "זיקת" הסיקור הנטענת במסגרת שאלון לאיתור חשש לניגוד עניינים עליו השיב, באמצעות ב"כ עו"ד דוד שמרון, ביום 23.11.2015.

349. השאלון לא כלל שאלות בדבר "זיקת סיקור", שכן כאמור עניינים כגון דא – לא בא זכרם בשאלוני ניגוד עניינים. ראש הממשלה סבר, ובצדק, כי אין מקום להכליל "קשרים" שקיים עם תאגידי תקשורת במסגרת שאלון ניגודי עניינים – לא בכל הנוגע ל"ידיעות אחרונות", ל"ישראל היום", לערוץ 10 או ערוץ 2, כמו גם בכל הנוגע לאתר האינטרנט "וואלה".

350. לא רק זו – הטעייה של מבקר המדינה יכולה להתקיים אם מידע מסוים נעלם מעיניו. היא ודאי שאינה יכולה להתקיים בנוגע לטענות שזכו לפרסום נרחב. והנה, בכל הנוגע ל"זיקת הסיקור" האמורה ניתן גילוי מירבי על דרך פירסום בשער בת רבים עוד ביום 29.10.2015, כחודש לפני הגשת השאלון האמור, בכתבה נרחבת של העיתונאי גדי וייץ בעיתון "הארץ" לפיה אלוביץ' העניק לנתניהו ורעייתו סיקור אוהד באתר "וואלה". כתבה זו הייתה בידי נציגי משרד המשפטים שעסקו בעניין והם היו מודעים לה. מכאן שככל שמאן שהוא היה סובר שיש בכך משום ניגוד עניינים, הרי שהעובדות בעניין נפרסו ברבים ובגלוי, עוד טרם מילוי השאלון על ידי ראש הממשלה.

351. בנסיבות כאמור ברי כי הצהרתו של ראש הממשלה בשאלון לא הייתה הסתרה, אלא הצהרה בתום לב שתאמה לתפיסתו הסובייקטיבית, כי הטענות שהועלו כלפיו אינן נכונות וכי הוא אינו נדרש להצהיר על מערכת היחסים הרופפת למדי שהייתה לו עם אלוביץ' (או עם כל בעל כלי תקשורת אחר) במסגרת שאלון

ניגוד העניינים. ודוק: ראש הממשלה כלל לא יכול היה להסתיר דבר שכבר פורסם בכל כלי תקשורת, ואת תשובותיו של ראש הממשלה יש לראות כשיקוף אותנטי של עמדתו הסובייקטיבית בעניין.

352. חשוב לציין, כי במועד האמור כלל לא היה ברור מן השאלון שיש לדווח אפילו על יחסי חברות קרובים. ועל כן, הבהיר צוות לחשיבה מחודשת בהיבטי ניגוד עניינים בדו"ח משרד המשפטים **מיולי 2018** (קרי, כשלוש שנים לאחר מילוי השאלון על ראש הממשלה) (בסעיף 94(א)), את הדברים הבאים:

בהתאם לאמור, הצוות ממליץ להבהיר ולהסדיר את השלבים של הדיווח וההסדרה במקרים הנוגעים ליחסי חברות וזאת כפי שיפורט להלן:

עדכון השאלון: הצוות סבור כי השאלון, כפי שמנוסח היום, אינו ברור דיו בכל הנוגע לצורך לדווח גם על יחסי חברות הדוקים במסגרת הדיווח של קרובים ומקורבים. ניתן להניח כי הדיווחים המעטים בהיבט זה נובעים, בין היתר, מההתייחסות הלא מספקת בשאלון. המצב האמור אף יוצר חוסר אחידות בנושא זה ביחס לעובדי הציבור השונים. על כן, הצוות ממליץ כי במסגרת השאלון **יצוין באופן ברור כי ניגוד עניינים עשוי להיווצר אגב קשרי חברות קרובים**, וינתנו מספר אינדיקציות ליחסי חברות כאמור. יודגש כי אין הכוונה לכל קשר חברות, אלא רק ליחסי חברות קרובים שיש בהם כדי להביא לחשש ממשי להשפעה על שיקול דעתו של בעל התפקיד, ושעשוי להיות קשר בינם לבין עבודת המשרד. יצוין, כי בכל מקרה של ספק יש להתייעץ עם היועץ המשפטי למשרד, כבר בשלב הדיווח ועוד בטרם גיבוש ההסדר.

353. משכך, ולחלופין בלבד, אף אם ייקבע – בדיעבד – כי ראש הממשלה היה צריך לדווח לנציגי מבקר המדינה על איזה מהעניינים הנזכרים בכתב האישום, הרי שהוא לא ידע כי עליו לדווח עליהם ולא צריך היה לדעת כי עליו לדווח כאמור.

ביחס לאמור בסעיפים 99-105 לכתב האישום – מסירת מידע לנציגי הייעוץ המשפטי לממשלה

354. בכתב האישום נטען כי ראש הממשלה הסתיר מידע רלוונטי והטעה את נציגי הייעוץ המשפטי. בפועל, ההיפך הוא הנכון, וההתנהלות מול נציגי הייעוץ המשפטי מוכיחה כי בשום שלב לא סברו המעורבים, לרבות נציגי הייעוץ המשפטי, כי "זיקת סיקור" נטענת מייצרת ניגוד עניינים.

355. החל מיום 8.12.2015, קרי לאחר פרסום הכתבה האמורה מחודש באוקטובר 2015, החלו מגעים בין ראש הממשלה לבין נציגי הייעוץ המשפטי. בשלב זה, ובניגוד לנטען בכתב האישום, פורסמו ברבים הטענות בדבר הקשר הקיים כביכול בין נתניהו לאלוביץ', ואף על פי כן, בכל בחינות ניגודי העניינים שנערכו לא עלה נושא הסיקור מצד נציגי הייעוץ המשפטי אלא אך שאלת טיב קשרי הידידות שבין ראש הממשלה לאלוביץ'.

356. מעניו של ראש הממשלה בעניין היו נכונים, והוא הבהיר אף מיוזמתו כי הוא מנהל עם אלוביץ' שיח בעניין תקשורת בדומה לקשרים שהוא מנהל עם גורמים ואו עורכים של כלי תקשורת אחרים דוגמת ערוץ 2, "מעריב", "ישראל היום", ועוד. הדברים תועדו בתרשומות מזמן אמת, אשר כתב האישום בחר משום מה להתעלם מקיומן.

357. ודוק: על אף שנושא זה הועלה על ידי ראש הממשלה מיוזמתו, ועל אף שבאותה עת הדברים גם פורסמו בהרחבה בתחקיר עיתונאי, דווקא נציגי משרד המשפטים ראו בזיקה זו כזיקה בלתי רלוונטית כלל, והם אלו שבחרו שלא לכלול אותה בהסדר ניגוד העניינים, על אף שכאמור היתה בפניהם עובר לעריכת ההסדר האמור.

358. חשוב להדגיש, כי נציגי הייעוץ המשפטי העלו על הכתב את השאלות שהפנו לראש הממשלה, ועל אף שזה האחרון העלה את הדברים מיוזמתו כאמור, ואף על פי שפורסם ברבים כי ראש הממשלה ובני משפחתו

פונים בענייני סיקור, מעולם לא סברו נציגי הייעוץ המשפטי שיש לשאול על אודות: היקף הפניות בענייני סיקור, מספרן, עניינן, ההיענות להן וכיוצא באלה שאלות. ללמדך שאיש לא סבר שקשר בין גורם מסקר לבין גורם מסוקר, מכל סוג ומין, הם בעלי רלוונטיות לשאלת ניגוד העניינים.

ביחס לאמור בעיפים 106-108 לכתב האישום – חוות הדעת של עו"ד שמרון

359. בניגוד לנטען בכתב האישום, ראש הממשלה לא הסתיר את עצם קיומו של קשר בין גורם מסוקר לגורם מסקר, ואף הבהיר כי שיח מסוג זה התקיים גם עם אלוביץ', בדומה לגורמים רבים אחרים בשוק התקשורת (כפי שאכן היה). נציגי הייעוץ המשפטי כלל לא הציגו שאלות בהקשר זה, וזאת על אף שפורסם על קיומו של קשר סיקורי נרחב (לפי הטענה) בין ראש הממשלה ורעייתו ואלוביץ'. כל זאת, מן הטעם הפשוט שאיש לא סבר שיש בכך משום ניגוד עניינים. שאלות נציגי הייעוץ המשפטי נגעו לשאלת קיומו של קשר חברי, וגם על שאלות אלה השיב ראש הממשלה תשובות נכונות.

360. אין אף ממש בטענה כי ראש הממשלה היה מודע לכך ש"העדיף" את ענייניו של אלוביץ'. ראש הממשלה, שהיה סמוך ובטוח שפעל כדין, הציע לנציגי הייעוץ המשפטי שוב ושוב לבחון את פעולותיו השלטוניות בכל הנוגע ל"בזק" ואלוביץ', והבהיר, בזמן אמת, כי הוא "מציע לבחון את החלטותיו עד היום, שהתקבלו על יסוד המלצות של ועדות מקצועיות". וכזכור, עניין זה נבחן – ונמצא כי כל ההחלטות התקבלו כדין. לא כך נוהג מי שסטה מן השורה על יסוד מערכת יחסים שוחדית וניגוד עניינים. ההיפך הוא הנכון; הצעה זו של ראש הממשלה מעידה כי גם בזמן אמת הוא סבר שכל ההחלטות התקבלו בהתאם להמלצות הגורמים המקצועיים. מעבר לכך, עצם העובדה שראש הממשלה הציע לבצע בדיקה לגבי כל ההחלטות שהתקבלו מלמדת כי לא היה לו מה להסתיר. **תשובה זו היא עדות מובהקת לתום הלב של ראש הממשלה.**

361. ראש הממשלה אף השיב נכונה לגבי תדירות המפגשים בינו לבין אלוביץ' (אחת למספר חודשים עד שנה), שכן כך היו הדברים לאורך השנים (פעמים מעט יותר ופעמים מעט פחות). באשר לטענת כתב האישום כי ראש הממשלה לא גילה את מספר שיחות הטלפון, הרי שטענה זו אינה ברורה וחסרת פשר: ראשית, מספר שיחות הטלפון לא היה חריג ולא היה שונה מהותית לשיחות שניהל עם בעלי כלי תקשורת אחרים. שנית, ראש הממשלה לא התבקש לפרט על אודות מספר שיחות הטלפון (אלא על אודות מפגשים). הטענה כי יש לגבש "הסתרה פלילית", בגין שאלה שכלל לא נשאלה, היא יותר מתמוהה.

362. בכל הנוגע להסדר ניגוד העניינים – על אף היעדרו של ניגוד עניינים בפועל, הסכים ראש הממשלה לעריכת הסדר ניגוד עניינים שינוסח באופן הרחב ביותר האפשרי, כך שיימנע מלעשות כל פעולה הנוגעת ב"בזק" במישרין או בעקיפין. נוכח כך, אין יסוד לטענה כי ראש הממשלה "הטעה" כביכול את נציגי הייעוץ המשפטי לממשלה שניסח את הסדר ניגוד העניינים. לא רק שלא הייתה הטעה, כפי שפורט לעיל ובהרחבה, גם אין הגיון בטענה שמאן דהוא יטעה צד שלישי, כאשר הוא ממילא מסכים להחיל על עצמו את הסדר ניגוד העניינים הרחב ביותר.

363. בעניינה של חוות הדעת של עו"ד שמרון – דובר בחוות דעת שהייתה חסרת נפקות מעשית. חוות הדעת הוגשה לאחר שכבר נוסחה טיוטה סופית של הסדר ניגוד העניינים, שכלל, כאמור, הסכמה של ראש הממשלה לאיסור נקיטת כל פעולה בענייניה של "בזק". חוות דעת עו"ד שמרון עסקה בשאלת המכרות ונפקותה, שכן אלו הנושאים שעלו בשאלות נציגי הייעוץ המשפטי לממשלה. בכל הנוגע לקשרי הסיקור, הרי שאלו כאמור היו מוכרים, וגורמי הייעוץ לא העלו בעניינם שאלות נוספות.

364. לחלופין בלבד, אף אם ייקבע בדיעבד שראש הממשלה צריך היה לדווח לנציגי הייעוץ המשפטי על איזה מהעניינים הנזכרים, הרי שהוא לא ידע כי עליו לדווח עליהם ולא צריך היה לדעת כי עליו לדווח כאמור.

ביחס לאמור בסעיפים 109-110 לכתב האישום – לא נעברה עבירה של הפרת אמונים

365. נוכח כל המפורט אין יסוד למסקנת כתב האישום לפיה התקיימה עבירה פלילית של מרמה והפרת אמונים.
366. יודגש, כי אף מקום בו מתקיים ניגוד עניינים בפועל (וכאמור, בענייננו אין זה המצב) אין בכך כדי לגבש, מניה וביה, עבירה פלילית. הלכה מיוסדת היא כי לא כל מצב של ניגוד עניינים, אף אם יש בו פסול מבחינה מנהלית או מבחינה מוסרית, עולה לגדר של עבירה פלילית. על מנת שתגבש עבירה פלילית יש להוכיח קיומו של פן מחמיר נוסף.
- לא רק זו; אף אם היו מתקיימים יסודותיה העובדתיים של עבירת מרמה והפרת אמונים, הרי שלא התקיים יסוד נפשי, שכן לראש הממשלה לא הייתה מודעות לביצוע מעשה פלילי כלשהו על ידו, בין היתר נוכח העובדות הבאות: (א) "זיקות סיקור" מעולם לא הוכרו בעבר כזיקות היוצרות ניגוד עניינים; (ב) "זיקות סיקור" גולו על ידו ולא נשאלו בעניין כל שאלות נוספות על ידי הייעוץ המשפטי; (ג) "זיקות סיקור" ממילא גולו ברבים בכתבה שפורסמה, כאמור.

אישום שני – תיק 2000

367. ראש הממשלה כופר בכל המיוחס לו באישום זה, למעט העובדות בהן יודה במפורש, כמפורט להלן.
368. ראש הממשלה דוחה באופן מלא את טענותיה של המאשימה ואת האופן המסולף בו היא מציגה את ההשתלשלות העובדתית ואת הפרשנות המשפטית בנוגע לאירועים נשוא אישום זה.

פתח דבר – כתב האישום לא מגלה עבירה

369. באישום השני מקבל כתב האישום, הלכה למעשה, את עיקר טענותיו של ראש הממשלה. כתב האישום מקבל, כהנחת יסוד, כי ראש הממשלה לא התכוון לחוקק את חוק "ישראל היום" כפי שזה הונח על שולחן הכנסת. כתב האישום גם מקבל את דבריו של ראש הממשלה כי הוא לא ביקש שוחד, לא התנה שוחד, לא קיבל שוחד ואף לא הסכים לקבל הצעת השוחד – שלא הייתה – ממוזס.
370. ובכל זאת, כתב האישום הוגש גם נגד ראש הממשלה.
371. אליבא דכתב האישום, איש ציבור שמציעים לו שוחד – חייב בסירוב לאלתר במתווה מסוים מאוד. אם לא יעשה זאת – צפוי לו כתב אישום. זוהי תזה משפטית שלא נראתה כמותה.
372. לא נטען בעבר, ולא בכדי, שסירוב שאינו מהיר מספיק להצעה נטענת של שוחד עולה כדי עבירה של הפרת אמונים.
373. הטענה כאילו ראש הממשלה חייב היה לסרב להצעת שוחד נטענת (טענה מוכחשת בפני עצמה) בדרך מסוימת אחת, שאינה מעוגנת בחקיקה או בפסיקה – ומשעה שהוא לא סירב לכך הוא הפר אמונים – היא טענה נטולת אחיזה בדין.
374. אין נורמה כזאת.
375. האיסור הקבוע בחוק הוא איסור על קבלת שוחד. הוא לא מנביע מתוכו חובה, בוודאי שלא חוקית, לסרב בדרך מסוימת להצעת שוחד.

376. משעה שבצדק התקבלה הנחת המוצא לפיה ראש הממשלה לא התכוון לקבל שוחד, זה היה צריך להיות סופו של ההליך נגד ראש הממשלה. עקרון החוקיות, הקבוע בסעיף 1 לחוק העונשין, שהוא אחד מאבני היסוד של המשפט הפלילי, לא מאפשר תוצאה אחרת.
377. למרות זאת, כתב האישום בא חשבון עם ראש הממשלה על כך שלאחר אותה הצעת שוחד נטענת (ומוכחשת), ראש הממשלה לא דחה את ההצעה של מוזס באופן מפורש מספיק, אלא המשיך את השיח הכללי עם מוזס. כלל לא מובן איזה היבט פלילי קיים בכך שהצעת שוחד נטענת לא נדחתה באופן מפורש או באופן הרצוי על ידי המאשימה (כאילו ישנה "דרך חוקית אחת לדחיית הצעות שוחד").
378. כידוע, החוק אינו קובע חובה לדווח על ביצועה של עבירה על ידי אדם אחר. הדין קובע את קיומה של עבירה של אי מניעת פשע עתידי לפי סעיף 262 לחוק העונשין; ועבירה של חיפוי על מעשה עבירה לפי סעיף 95 לחוק זה, המתייחס לחיפוי על עבירות חמורות ביותר, שעונשן הוא 15 שנות מאסר ומעלה.
379. משמע, המחוקק קבע הסדרים ספציפיים לגבי האופן בו אדם צריך להגיב למעשה עבירה של אדם אחר, והוסיף וקבע מתי התנהגותו עולה כדי עבירה פלילית.
380. הסדרים אלה נקבעו בצורה מושכלת וכחלק מעקרונות היסוד של המשפט הפלילי בישראל. הכלל הבסיסי בדיני עונשין הוא, ככלל, כי עבירה נעשית במעשה (ולא במחדל). החוק מבקש להימנע, כמעט כליל, מהטלת "חובת עשה" על אדם, שאחרת הוא יעבור עבירה. קביעה נורמטיבית שלפיה בעת שהתגלה בפני אדם מעשה עבירה הוא מחויב לנהוג כך ולא אחרת – היא קביעה מוקשית. לפיכך ייחד הדין קביעה נורמטיבית זו למקרים ייחודיים וחמורים במיוחד, היינו לאותן עבירות שעונשן הוא 15 שנות מאסר ומעלה. עבירות כאלו הן נדירות בספר החוקים, ועבירת השוחד אינה באה בקהלן. זהו האיזון בו בחר המחוקק, ושומה על כולם, לרבות המאשימה, לכבדו.
381. גם בעולם המעשה, לא הועמד לדין עובד ציבור בשל כך שלא סירב להצעה פלילית שהוצגה לו באופן מיידי ובצורה מפורשת דיה.
382. ככל שיהיה בכך צורך, במהלך המשפט נציג מקרים בהם עובדי ציבור, גם בכירים, נתקלו בהצעות פליליות כאלה ואחרות, ולא דיווחו עליהן באופן מיידי או בכלל לרשויות החוק והאכיפה. אף לא אחד מהם נחקר, ובוודאי שלא הועמד לדין, בחשד לביצוע עבירה של הפרת אמונים.
383. נוכח האמור, המאשימה אינה יכולה לעשות שימוש בעבירה הכללית של הפרת אמונים, עבירת סל, כדי להרחיב את האיסורים הספציפיים הקבועים בחוק בנוגע לסיטואציה שכזו. מדובר בהרחבה פסולה ואסורה של הוראות החוק וכוונת המחוקק.
384. שימוש בעבירת "הפרת אמונים", לא כל שכן כאשר זו מופעלת בנסיבות מסוג אלו שלפנינו בפעם הראשונה כלפי ראש ממשלה מכהן, היא הרחבה פסולה ואסורה של הוראות החוק וכוונת המחוקק. יוצא, אפוא, כי גם אם היה בסיס לטענתה של המאשימה כאילו ראש הממשלה היה מודע לכך שהוצעה לו הצעת שוחד (וזה אינו מצב הדברים), הרי שאין ולא יכול להיות היבט פלילי באופן בו הגיב ראש הממשלה להצעה נטענת זו.
385. בשים לב לכך, מובן כי המעשים המתוארים באישום השני לכתב האישום, גם אם הצגתם היתה מדויקת ונכונה (והיא לא), אינם מקימים עבירה של הפרת אמונים או עבירה פלילית אחרת.
386. וכל שנאמר לעיל, נטען על יסוד שיטת המאשימה, כאשר יודגש כי העובדות מלמדות שלא הועלתה כל הצעת שוחד.

ביחס לאמור בסעיפים 1-12 לאישום השני – הפגישות המוקדמות

א. תפיסת עולמו הפוליטית-ציבורית של ראש הממשלה ביחס לתקשורת הישראלית

387. לא ניתן לבחון את האירועים המתוארים באישום השני מבלי להקדים ולהתייחס לפעילותו הפוליטית ולתפיסת עולמו הדמוקרטית-ציבורית של ראש הממשלה.
388. בסעיף 1 לאישום השני נטען כי אופן הסיקור התקשורתי של ראש הממשלה ובני משפחתו היה בעל משמעות רבה עבורו. עמדנו על טענה דומה גם ביחס לאישום הראשון והראנו כי היא שגויה מן היסוד. בתמצית נזכיר, כי מדובר באמירה צרה ושגויה. היא מתעלמת מכך שראש הממשלה ראה מאז ומעולם צורך ביצירת גיוון מירבי בשוק התקשורת בישראל; היא מתעלמת מכך שהאינטרס של ראש הממשלה בסוגיית הסיקור הוא רחב, ציבורי ולגיטימי, מתוקף היותו נבחר ציבור.
389. כבר מתחילת דרכו בפוליטיקה הישראלית, וכחלק מתפיסת עולמו, סבר ראש הממשלה כי מוטלת עליו חובה להביא לגיוון בשוק התקשורת, ובמיוחד בכל הקשור לתחום החדשות. ראש הממשלה, כנציג ציבור הנמנה על מחנה הימין, ראה חשיבות רבה בשמירה על שוק תקשורת פתוח לתחרות. גישה זו תואמת את השקפת עולמו הפוליטית והכלכלית הברורה, לפיה יש לצמצם את התערבות המדינה בשוק התקשורת ולמנוע חסמי סף לפתיחת כלי תקשורת חדשים. ראש הממשלה סבר כי תקשורת חד גונית אינה מתיישבת עם השיטה הדמוקרטית-פלורליסטית, וכי יש לגוון את שוק התקשורת הישראלי. עמדנו על הדברים, כאמור, גם ביחס לאישום הראשון.
390. ככל שחלפו השנים, התחדדה הקוטביות בין היותה של התקשורת בישראל מוטה לצד אחד של המפה הפוליטית, לבין נטיית הציבור בישראל לימין הפוליטי. בעוד מרבית כלי התקשורת נוטים לצד השמאלי של המפה (בצורה מובהקת יותר או פחות), תוצאות הבחירות בשנים האחרונות ברורות ונוטות לצד השני של המפה הפוליטית.
391. ראש הממשלה פעל במספר אפיקים כדי ליצור גיוון דעות בתקשורת הישראלית. אפיק מרכזי היה עידוד כניסתם של משקיעים לשוק התקשורת, הן על ידי הקמת גופי תקשורת חדשים, הן על ידי רכישת גופים קיימים. בתוך כך, קיים ראש הממשלה שיחות עם אנשי עסקים רבים ובכללם לן בלווטניק, לארי אליסון, מתיאס דורפנר ואף קיים עם מר מוזס שיח בדבר האפשרות למכור את השליטה ב"ידיעות אחרונות".
392. בתוך עולם תקשורתי חד גוני זה, ראש הממשלה ראה בעיתון "ישראל היום" אמצעי תקשורת מרכזי וכמעט יחיד, שמהווה כלי חשוב ביצירת פלורליזם בתקשורת הכתובה בישראל. ייחודיותו של "ישראל היום" בשוק הדעות בתקשורת הכתובה – העיתון הגדול היחיד שביטא השקפת עולם ימנית – העניקה לו מעמד מיוחד אצל ראש הממשלה. ראש הממשלה הסביר את הדברים למוזס בשיחות שקיימו. הדברים תועדו גם בפגישה החמישית, כאשר ראש הממשלה הסביר למוזס שעיתון "ישראל היום" קם "כדי לייצר קול אלטרנטיבי".
393. וזאת יש להדגיש; ראש הממשלה לא חתר לכך שכלי התקשורת בישראל יהיו רק מהצד הימני של המפה. תפיסת העולם של ראש הממשלה תומכת בגיוון תקשורתי ובייצוג תקשורתי של כלל הדעות, בצורה מאוזנת ושקופה, ככל הניתן. זה ה"אני מאמין" של התפיסה הדמוקרטית של ראש הממשלה.
394. לכן, ראש הממשלה היה קשוב במשך השנים לביקורות ולטענות לפיהן המודל של עיתון "ישראל היום" עלול להוביל לפגיעה כלכלית ולסגירה של עיתונים אחרים, והוא שאף לשמור על איזון שיאפשר את קיומם של כמה שיותר עיתונים לטווח ארוך.

395. כחלק מתפיסת עולם זו, שוחח ראש הממשלה לאורך השנים עם שורה של גורמים שיש להם קשר לתקשורת הישראלית, ובכלל זה שלדון אדלסון, ארנון מוזס, אלי עזור (שהיה במשך תקופה הבעלים של עיתון "מעריב") ואחרים – שיחות שנועדו לנסות ולשכנע את אותם גורמים לשמור הן על חופש העיתונות, הן על גיוון הדעות בכלי התקשורת שלהם והן על תחרות חופשית והוגנת בין כלי התקשורת בישראל.

ב. מערכת היחסים המתוחה בין קבוצת "ידיעות אחרונות" לבין ראש הממשלה משנת 1996

396. במשך שנים ארוכות, הייתה מתיחות בין קבוצת "ידיעות אחרונות" לבין פוליטיקאים מהימין, ובכלל זה ראש הממשלה.

397. החל משנת 1996, כאשר נבחר ראש הממשלה לכהונתו הראשונה, נוצרה מתיחות בין קבוצת "ידיעות אחרונות" ומוזס לבין ראש הממשלה.

398. מבחינתו של ראש הממשלה, כאשר עיתון "ישראל היום" בא לעולם, ההתקפות של "ידיעות אחרונות" כלפי ראש הממשלה כמנהיג הציבור הימני – הפכו אישיות וקיצוניות יותר.

399. לתפיסתו של ראש הממשלה, קבוצת "ידיעות אחרונות" פעלה באופן חריג בכל הנוגע לפרסומים שליליים הנוגעים לו. התנהלות זו באה לידי ביטוי, בין היתר, בסיקור תוקפני כלפי ראש הממשלה וכלפי בני משפחתו, ובהדגשה לא פרופורציונלית של ידיעות שליליות בנוגע אליו ואליהם. לשם המחשה בלבד נציין, כי באופן תקדימי – פורסם כתב תביעה מלא שהגישה עובדת לשעבר במעון ראש הממשלה בעמודים הראשונים של מהדורת סוף השבוע של "ידיעות אחרונות". כפי שציין עו"ד שמרון, מדובר היה באירוע חריג וצורם במיוחד.

400. כאמור, ראש הממשלה עצמו היה ער לקו הלעומתי שננקט כלפיו. מי שהיה בעבר העורך הראשי של העיתון, שילה דה בר, העיד כי במקרה אחד פנה ראש הממשלה למר דב אייכנולד, מנכ"ל הוצאת הספרים של "ידיעות", והתלונן בפניו על דה בר – "למה הוא [דה בר – הח"מ] כל כך רודף אותי?".

401. לפי הידוע, מוזס אינו נוהג להתערב בעבודה העיתונאית היומיומית שנעשית בעיתון ולא רואה פרסומים קודם להופעתם. אולם, לשיטת ראש הממשלה, מוזס לא פעל, כבעל השליטה, כדי למתן ולו במעט את הקו התוקפני והחריג שהנהיג "ידיעות אחרונות" כלפיו. ייתכן שמוזס אף מצא בכך תועלת, כחלק מהמאבק של "ידיעות אחרונות" בעיתון "ישראל היום".

402. זהו הרקע לאותה "יריבות עמוקה" בין ראש הממשלה למוזס שתוארה על ידי המאשימה בתמצית, כמעט אגבית, בסעיף 2 לאישום השני.

403. נוכח האמור לעיל, בשלב זה התקיימה תקשורת מצומצמת באופן יחסי בין ראש הממשלה ודובריו לבין כלי התקשורת של קבוצת "ידיעות אחרונות", מהלך שנתפס על ידי מוזס ואנשי "ידיעות אחרונות" כ"חרס" מצד ראש הממשלה.

404. חומרי החקירה מבססים היטב את השלכותיו של ה"חרס" על "ידיעות אחרונות".

405. העורך הראשי לשעבר של "ידיעות אחרונות", רון ירון, העיד, כי "באופן עקרוני אנשי ראש הממשלה די החרימו אותנו", חרם שפגע ב"ידיעות אחרונות": "המצב הזה של ריב או חרם בין ראש הממשלה ל'ידיעות אחרונות' הוא מצב לא טבעי [...] גם אנחנו נפגעים, כי מערכת תקשורת צריכה או זקוקה ליחסים תקינים בינה לבין ראש הממשלה", הסביר. עוד הבהיר ירון כי כתבי העיתון התלוננו שהם אינם מוזמנים למסיבות עיתונאים, לא נכללים בתדרכים, לא זוכים לתגובות ולא מקבלים מידעים. "זאת צרה אמיתית", כך הבהיר

ירון. גם טיפנבורן, עורך Ynet, תיאר "קשר לא טוב" עם אנשי ראש הממשלה, ו"מערכת יחסים מתוחה מאוד בין קבוצת ידיעות לבין לשכת רוה"מ".

406. במהלך תקופה זו נעשו ניסיונות שונים להפשיר את היחסים, ניסיונות שבאו לידי ביטוי, בין היתר, במפגשים שנערכו בין ראש הממשלה לבין מוזס בתחילת שנת 2013. את הרעיון לנסות ולהפשיר את היחסים באמצעות שיחות ישירות קיבל ראש הממשלה מיעקב נמרודי, שהמליץ לו לקיים שיחות עם מוזס. עצה דומה קיבל ראש הממשלה גם מאלי עזר, הבעלים של עיתון "מעריב", כפי שסיפר עזר בעצמו.
407. למרות ניסיונות אלה, המתרחשו וה"עיונות" בין הצדדים המשיכה גם לאחר אותן פגישות.
408. במקביל, נעשו ניסיונות לקדם את האינטרסים של העיתונות הכתובה וקבוצת "ידיעות אחרונות", גם במסדרונות הכנסת.
409. הניסיונות להעביר חוק שיוביל לסגירת עיתון "ישראל היום" או לצמצום משמעותי של פעילותו, התחילו כבר בשנת 2009. בדצמבר 2009 העלתה קבוצה של חברי כנסת, ובכללם חברי כנסת מהימין, הצעת חוק פרטית לתיקון פקודת העיתונות, לפיה הבעלים של עיתון ישראלי חייב להיות אזרח ותושב ישראל. היה ברור שהחוק מיועד ומכוון כלפי שלדון אדלסון ועיתון "ישראל היום". בזמן אמת, ההנחה הייתה שמי שעמד מאחורי הצעת החוק היו מוזס ונמרודי.
410. הצעת חוק זו לא עברה בהצבעה טרומית בשל התנגדותו של ראש הממשלה.
411. בשנת 2010 הגישה חברת הכנסת מרינה סולודקין, גם היא חברת כנסת מהימין, הצעת חוק נוספת, שביקשה לאסור על חלוקת עיתון בחינם לתקופה העולה על שנה. ביום 2.6.2010 נדחתה הצעת החוק בקריאה טרומית ברוב מוחץ. ראש הממשלה הקדים את חזרתו לישראל במיוחד כדי להשתתף בהצבעה.
412. בהמשך אותה שנה הגישה חברת הכנסת סולודקין, יחד עם חבר הכנסת רוברט אילטוב, הצעת חוק נוספת, שביקשה לקבוע כי יש לחייב עיתון שתפוצתו מגיעה ל-40% מנפח השוק של העיתונות הכתובה בתשלום מינימלי שייקבע בחוק.
413. בכל אותן פעמים פעל ראש הממשלה במרץ כדי לבלום את הצעות החוק ולהפילן בשלבי חקיקה מוקדמים יחסית.
414. עד לשנת 2014, כל ניסיונות החקיקה נבלמו.
415. זה הרקע ואלה הסיבות שבגינן ראש הממשלה ומוזס קיימו שיחות בשנים 2008-2013 – ניסיון לבלום מהלכים לסגירת עיתון "ישראל היום", וניסיון להשפיע על מוזס למכור את השליטה בקבוצת "ידיעות אחרונות".
416. בהקשר זה, ראש הממשלה דוחה את טענת המאשימה בסעיפים 7-8 לאישום השני, לפיה בפגישות בשנת 2009 ראש הממשלה ומוזס הגיעו להסכמה לפיה מוזס ישפיע על סיקורו של ראש הממשלה בקבוצת "ידיעות אחרונות", וראש הממשלה יפנה לאדלסון ויבקש ממנו לדחות את מהדורת סוף השבוע של "ישראל היום". סיכום שכזה בין ראש הממשלה ומוזס לא בא לעולם.
417. עוד יש לדחות את ניסיונה של המאשימה בסעיפים 6 ו-10 לאישום השני לייחס מעטה של חוסר לגיטימיות לפגישות בכך שהן לא תועדו ביומנים. באופן טבעי, לא כל פגישה ופעילות של ראש הממשלה מתועדות,

ועובדה זו לא מעידה מאום על הפגישות ותוכנן.

ביחס לאמור בסעיפים 13-21 לאישום השני

418. כפי שמצוין בסעיף 13 לאישום, ביום 12.3.2014 הגיש חבר הכנסת כבל הצעת חוק שדרשה שייגבה תשלום בגין כל עיתון יומי בעל תפוצה רחבה (להלן: **הצעת החוק**).
419. סעיפים 13-21 לאישום השני מתארים באופן טכני למדי את הליך קידום הצעת החוק בכנסת ישראל. אלא שמדובר בתיאור פשטני של האירועים שהתרחשו בכל הקשור להצעת החוק. נעמיד אפוא דברים על דיוקם.
- מוזס וקבוצת "ידיעות אחרונות" עמדו מאחורי הצעת החוק, ניווטו אותה בשלבי החקיקה השונים וגייסו חברי כנסת, גם מהימין ומהליכוד, לתמוך בה
420. בזמן אמת היה ברור לראש הממשלה ולמעשה לכל העוסקים בדבר, כי מוזס פעל באופן אקטיבי כדי לקדם את הצעת החוק – ובכלל זה הוא עמד בקשר ישיר עם חבר הכנסת כבל, מגיש הצעת החוק; הוא פעל כדי לגייס תמיכה של חברי כנסת מכל קצוות המפה הפוליטית; והשפיע על עיתוי ואופן קידום הצעת החוק בכנסת.
421. וביתר פירוט.
422. הצעת החוק הונחה על שולחן הכנסת בזמן כהונתה של ממשלת ישראל השלושים ושלוש, שהורכבה מסיעות הליכוד, יש עתיד, ישראל ביתנו, הבית היהודי והתנועה.
423. ראש הממשלה הבין כי למעשה, מי שעומד מאחורי הצעת החוק הם קבוצת "ידיעות אחרונות" ומוזס. חיים רוזנברג, מנהל הרכש בקבוצת "ידיעות אחרונות", העיד כי הוא הודיע ליו"ר ועדת הכנסת דאז, יריב לוין, כי בכוונת קבוצת "ידיעות אחרונות" "להעלות את חוק ישראל היום כדי להגן על ידיעות אחרונות".
424. סעיף 13 לאישום השני מציין שכבל הגיש את הצעת החוק למזכירות הכנסת, אך לא מתייחס למקור של להצעת החוק. בחקירותיו סיפק כבל מספר גרסאות ביחס למקור הצעת החוק. שאלה זו תתברר במהלך המשפט, אך דבר אחד ברור ואינו במחלוקת: מוזס היה מעורב עד מאוד בגיבוש הצעת החוק ובניסוחה.
425. כבל ומוזס אישרו בחקירותיהם כי מוזס קיבל לידי את הצעת החוק והעיר עליה הערות שונות. מוזס סיפר כי לאורך כל הדרך הוא שוחח עם כבל בעניין תהליכי החקיקה, והכל כדי להבטיח שהחוק יעבור בקריאה טרומית. מוזס אף אישר כי שוחח עם כבל ביחס לפרוצדורות הקשורות להצעת החוק ולתזמון הגשתה, ושהוא היה מעורב בהחלטה של כבל לדחות את מועד הגשת הצעת החוק.
426. מוזס, כמי שהיה לו אינטרס בקידום הצעת החוק, ביצע פעולות שונות כדי לסייע בקידומה. בתוך כך הוא פעל בעצמו, ובעזרתו של כבל ואחרים, לגייס חברי כנסת – מהקואליציה ומהאופוזיציה – כדי לתמוך בהצעת החוק. כנלמד מחומרי החקירה, כבר בשיחותיו הראשונות עם כבל, עוד לפני שהוגשה הצעת החוק, אמר מוזס לכבל כי יש הכרח לגייס חברי כנסת מהקואליציה שיתמכו בהצעת החוק. מוזס לא הסתפק באמירות כלליות; הוא ביקש מכבל לשוחח עם חברי כנסת שונים, כגון עופר שלח ורוברט אילטוב, כדי שיתמכו בהצעת החוק. מוזס אף פנה בעצמו לחברי הכנסת אילטוב, לפיד וליברמן כדי לשכנע אותם להצביע בעד הצעת החוק. מוזס אף הצליח להשפיע על חברת הקואליציה הבכירה ומי שכינה אז כשרת המשפטים – ציפי לבני – לתמוך בהצעת החוק.

427. העורך הראשי רון ירון העיד, כי מוזס עסק בכך תדיר: "נפגש עם אנשים, עם ח"כים, עם פוליטיקאים, עם שרים, ותמיד זה עולה. תמיד זה עלה". גם ירון עצמו העיד כי "עם כולם דיברתי על זה", ולדבריו – לפחות עם שלושים חברי כנסת. מערכת "ידיעות אחרונות", ומוזס בראשה, התגייסה אפוא בצורה ניכרת ומשמעותית, ובהצלחה בלתי מבוטלת, לקידום חוק "ישראל היום".

428. מאמציו של מוזס נשאו פרי. הוא הצליח לייצר רוב להעברת הצעת החוק בקריאה טרומית.

429. סיכומה של הנקודה: מוזס עמד בקשר ישיר עם מגיש הצעת החוק, איתן כבל; הוא היה מעורב בהחלטה לדחות את מועד הגשת הצעת החוק; הוא העיר הערות ביחס לתוכן ההצעה; הוא פעל כדי לגייס תמיכה בקרב חברי כנסת מהקואליציה והאופוזיציה; ועוד ועוד.

430. אכן, מקובל כי גורמים שונים שלהם אינטרס בחקיקה, עושים לובינג לטובת קידום הליכי חקיקה. יכולתו של מוזס בתחום זה היו מרשימות, והישגיו מרשימים אף הם.

מאבקו הפוליטי-פרלמנטרי של ראש הממשלה נגד הצעת החוק

431. ראש הממשלה הבין ש"ידיעות אחרונות" ומוזס הצליחו לגייס לטובת הצעת החוק חברי כנסת רבים מהקואליציה ומהאופוזיציה. עד המדינה ארי הרו הסביר שראש הממשלה האמין כי תמיכת חברי הקואליציה בהצעת החוק היא תוצר מהלכיו של מוזס.

432. ואכן, מוזס גייס חברי כנסת מכל קצוות הקשת הפוליטית כדי שיתמכו בהצעת החוק שהגיש כבל. במסגרת זו עלה חשש כי גם חברי כנסת מהליכוד יתמכו בהצעת החוק. זאת, לכאורה, בניגוד לאינטרס הברור של חברי כנסת ממחנה הימין – שהרי מוכר וידוע כי עיתון "ישראל היום" מזוהה עם השקפת עולם זו.

433. הצבעת גורמים בקואליציה בניגוד לעמדת הליכוד עלולה הייתה להוביל למשבר קואליציוני שיפרק את הממשלה. פרח לרנר, שהייתה בזמנו יועצת בכירה של ראש הממשלה, סיפרה על החשש הכבד בסביבת ראש הממשלה כי בכירים בקואליציה, ואף שרים, יצביעו בעד הצעת החוק, גם אם לא יינתן חופש הצבעה.

434. ראש הממשלה סבר שישנה חשיבות ציבורית ראשונה במעלה להמשך קיומו של עיתון המקדם דעה ימנית. מעבר לכך, היה ברור שבנסיבות הפוליטיות שהיו קיימות אז, מעבר של "חוק ישראל היום" היה גוזר בהכרח את הפלת הממשלה. ח"כ יריב לוין הבהיר במפורש כי: "ברור שזה [העברת חוק 'ישראל היום' – הח"מ] ביא לנפילה מיידית של הממשלה". על הדברים העידו גם בכירים בקבוצת "ידיעות אחרונות".

435. לאור זאת, במהלכיו בנוגע לחוק "ישראל היום" ביקש ראש הממשלה לא רק ליישם את מדיניותו לגבי חופש העיתונות, אלא גם לשמור על שלמות הקואליציה באותה עת.

436. החל מהגשת הצעת החוק על ידי חבר הכנסת איתן כבל בחודש מרץ 2014, פעולותיו של ראש הממשלה בנוגע להצעת החוק נועדו למנוע חקיקה שתפגע בחופש העיתונות ולשמור על שלמות הקואליציה. פעולותיו של ראש הממשלה בקשר להצעת החוק כללו שיחות עם יועצים וחברי כנסת שונים בנוגע לאפשרויות הפרלמנטריות והפוליטיות הקיימות להתמודדות עם הצעת החוק, הן במישור הפרוצדורה הפרלמנטרית, הן במישור הפוליטי המהותי.

437. כאשר הבין ראש הממשלה שיש סיכוי ממשי שהצעת החוק תתקבל על ידי הכנסת, הוא החליט להיאבק בקידומה בכל האמצעים החוקיים העומדים לרשותו. כל העדים העידו שהנחייתו הברורה והעקבית של ראש הממשלה הייתה לבלום את "חוק ישראל היום" בכל כלי פרלמנטרי אפשרי.

438. כך, גיבש ראש הממשלה מספר דרכי פעולה אפשריות להתמודדות עם הצעת החוק ולשמירה על שלמות הקואליציה. חלק מדרכי פעולה אלה באו לידי ביטוי במסמך שכונה "תכנית הפעולה" שגיבש כבר בחודש אפריל 2014, חודשים לפני הפגישות הרביעיות והחמישיות עם מוזס בשלהי שנת 2014.
439. ככל שחלף הזמן, גיבש ראש הממשלה תוכניות נוספות לסיכול הצעת החוק, יחד עם חברי כנסת מהליכוד, ובכלל זה אלקין ולוין.
440. כחלק מתוכניותיו הפרלמנטריות, פעל ראש הממשלה לדחות את מועד ההצבעה על הצעת החוק (כאמור בסעיף 16 לאישום השני) ולהעניק חופש הצבעה לחברי הממשלה (כאמור בסעיף 17 לאישום השני), כפי שיפורט בהרחבה בהמשך.
441. במסגרת בחינת חלופות שונות ונוכח העובדה שהצעת החוק שהונחה על שולחן הכנסת הייתה מובילה לסגירה של עיתון "ישראל היום", בחנו ראש הממשלה ויועציו גם אפשרות להעביר חוק מרוכב יותר – שיסייע לראש הממשלה להגן על עיתון "ישראל היום", ככל שהוא לא יצליח לסכל את הצעת החוק לחלוטין. אפשרות זו, הגם שלא הייתה האפשרות הראשונה, ועם זאת, די היה בה כדי לשמור על גיוון מסוים בעיתונות הכתובה – על החשיבות הציבורית הנובעת לכך. ראש הממשלה בחן זאת כ"תוכנית מגירה", למקרה שניסיונותיו לסכל את הצעת החוק שהגיש חבר הכנסת כבל לא יצלחו.

ביחס לאמור בסעיפים 22-29 לאישום השני

442. ראש הממשלה כופר באמור בסעיף 24 לאישום.
443. השילוב בין המשמעות ההרסנית של מעבר החוק לחופש העיתונות ולגיוון בשוק הדעות, לבין ההשלכות לשלמות הממשלה – עיצב את תודעתו של ראש הממשלה ואת נחישותו לעשות כל מהלך פרלמנטרי אפשרי כדי לבלום את המאמצים לסגור באופן אפקטיבי את עיתון "ישראל היום".
444. רצונו של ראש הממשלה לשמור על חופש העיתונות ומגוון הדעות בתקשורת הכתובה; הצורך הפוליטי בשמירה על אחדות הקואליציה אל מול הצעת חוק "ישראל היום"; ויחסיו המורכבים של ראש הממשלה עם קבוצת "ידיעות אחרונות" ומוזס בשנים שקדמו לפגישות – הם שעמדו כרקע וכבסיס לפגישות בין ראש הממשלה למוזס במשך השנים, ובפרט לשיחות המדוברות בשלהי שנת 2014.
445. שני הצדדים הגיעו לפגישות עם אמון נמוך במיוחד כל אחד במשנהו, ועם חשדנות רבה לגבי כוונותיו של כל אחד מהם.
446. במהלך אותן פגישות דנו ראש הממשלה ומוזס בשמירה על איזון בין חופש העיתונות ומגוון הדעות בתקשורת מצד אחד, לבין יכולתם הכלכלית של גופי תקשורת שונים להמשיך ולהתקיים מן הצד השני.
447. ראש הממשלה לא ראה במוזס רק בעל עיתון מתחרה של "ישראל היום", אלא בעיקר מי שיזם את חוק "ישראל היום" ועומד מאחוריו. ראש הממשלה הבין כי מקורה של הצעת החוק שהניח כבל על שולחן הכנסת ב"ידיעות אחרונות", וכי מוזס הצליח לגייס לטובת קידום החוק מספר רב של חברי כנסת מכל המפלגות, הן מהאופוזיציה הן מהקואליציה.
448. במצב שכזה, סבר ראש הממשלה – ובצדק סבר – כי הגורם הפוליטי שמולו יש להתנהל בקשר לחוק "ישראל היום" אינו חבר הכנסת שהגיש את הצעת החוק, אלא מוזס עצמו. ראש הממשלה הבין, כי ביכולתו של מוזס להשפיע על תוכן הצעת החוק, התזמון בו היא תעלה להצבעה במליאה, עמדתם של חברי כנסת שונים

- ביחס להצעת החוק וכיוצא באלה. למעשה, בקשר להצעת החוק "ישראל היום" יריבו הפוליטי המרכזי של ראש הממשלה – היה מוזס.
449. ניהול השיח עם מוזס לגבי הצעת החוק היה מחויב המציאות בסיטואציה זו, וראש הממשלה נועד עמו כדי לבחון כיצד עליו להתמודד עם הצעת החוק ולנהל את הסיטואציה הפוליטית-ציבורית שנקרתה בדרכו.
450. כפי שצוין קודם לכן, בתקופה שקדמה להעלאתה של הצעת החוק לקריאה טרומית, התברר לראש הממשלה כי מלבד תמיכת מרבית חברי האופוזיציה, הצעת החוק צפויה לזכות לתמיכה משמעותית של חברי כנסת רבים מהקואליציה, ובכלל זאת **סיעות שחבריהן ישבו בממשלה באותה עת**.
451. לתמיכה זו של חברים בקואליציה היו שתי השלכות משמעותיות. ראשית, היא הייתה עלולה להוביל למצב בו החוק יעבור (כנלמד מן העובדה שהחוק אכן עבר בקריאה טרומית), באופן שיפגע קשות בחופש הדעות בישראל על ידי סגירת עיתון "ישראל היום" הלכה למעשה. שנית, מעבר של הצעת חוק לה מתנגדים ראש הממשלה וסיעתו, בתמיכתם של חברי כנסת מהקואליציה ושרים בכירים בממשלה, עלול היה להוביל למשבר פוליטי חריף ולחוסר יציבות פוליטית. במצב שכזה התעורר צורך לנסות למנוע משבר קואליציוני חסר תקנה.
452. קריאת המפה הפוליטית לפני ההצבעה על הצעת החוק בקריאה טרומית הובילה למסקנה שלהצעת החוק יהיה רוב, והיא הייתה עתידה לעבור בקריאה טרומית בתמיכתם של חברי כנסת מהקואליציה ושרים בכירים.
453. במצב כזה, ראש הממשלה טיכס עצה יחד עם מספר יועצים, לפיה הדרך הטובה ביותר לצמצם את הנזק הפוליטי היא מתן חופש הצבעה לחברי הקואליציה בנוגע להצעת החוק וניתוב הצעת החוק לוועדת הכנסת.
454. ההחלטה על חופש הצבעה, כך סבר ראש הממשלה בעצת יועציו, תגרום לכך שההצבעה של שרים בכירים וחברי כנסת מהקואליציה בעד חוק "ישראל היום" לא תיראה כ"מרידה" בממשלה וכהפרת המשמעת הקואליציונית, וניתן יהיה לשמור אחריה על יציבות שלטונית בטווח הקצר.
455. במקביל, וכחלק מתוכנית הפעולה לסכל את הצעת החוק, גובש פתרון לפיו אם החוק יעבור בקריאה טרומית, ידאגו חברי כנסת מהליכוד לנתב את הדיונים בהצעת החוק לוועדת הכנסת, על ידי הצעת מספר ועדות שונות לטיפול בהצעת החוק לאחר הקריאה הטרומית. לפי תקנון הכנסת, כאשר מוצעות מספר ועדות שונות, יש להעביר את הדיון לוועדת הכנסת כדי שזו תכריע איזו ועדה תכין את הצעת החוק לקריאות הבאות.
456. ועדת הכנסת נוהלה באותה עת על ידי חבר הכנסת יריב לוין מהליכוד. ראש הממשלה ידע כי ניתוב הצעת החוק לוועדת הכנסת יאפשר "לקבור" אותה, הלכה למעשה, באותה ועדה, ולעכב למשך זמן רב את העלאתה להצבעה במליאה. בתור יו"ר ועדת הכנסת, לוין היה מוסמך לדחות את העלאת הצעת החוק לדיון בוועדה, והיא לא הייתה מגיעה להצבעה נוספת במליאת הכנסת – לפחות לא עד שיופעל אולטימטום מצד אחת ממפלגות הקואליציה בנוגע לקידום החוק.
457. אלקין סיכם את התוכנית כך: "המלצתי להכריז על חופש הצבעה ולעכב את קידום החוק דרך 'קבורתו' בוועדת הכנסת, באמצעות תרגיל פרלמנטרי שכיה. **התרגיל הוא לאחר הצבעה על החוק להציע ועדה אחרת במליאת הכנסת, מה שיביא את החוק לוועדת הכנסת** לצורך הדיון וההצבעה באיזו ועדה בדיוק החוק אמור לדון [...] ההמלצה שלי הייתה כמו שאמרתי לך ללכת להגיד קודם כל לא נלחמים עם ראש בקיר כי

במילא מפסידים, להגיד חופש הצבעה, עזבו אותנו, לא דרמות ולא הולכים פה לאיזשהו, לשגע את כל המדינה יומיים ובסוף נפסיד. **ולקבוע את זה בוועדת הכנסת**. חד משמעית זה מה שהמלצתי כי ועדת הכנסת זה ועדה שהייתה אז בשליטת יריב והייתה אמורה לעבור לשליטתי בראשון לינואר וידענו שלא ניתן לחלץ את זה משם".

458. תוכנית פרלמנטרית משולבת זו – מתן חופש הצבעה והעברת הצעת החוק לוועדת הכנסת – אכן יצאה לפועל.

459. לצורך מתן חופש הצבעה בנוגע לחוק "ישראל היום", נדרש היה כי הצעת החוק תעלה בפני ועדת השרים לענייני חקיקה, טרם ההצבעה על הצעת החוק בקריאה טרומית. לכן, התעורר צורך להביא לדחיית מועד ההצבעה, על מנת שהצעת החוק תספיק לעבור בוועדת השרים לענייני חקיקה טרם ההצבעה במליאה.

460. ראש הממשלה הבין שעליו לפנות לבוא בדברים עם הגורם הפוליטי הרלוונטי בעניין הצעת החוק – מוזס.

461. זאת הסיבה שהחל מסוף חודש ספטמבר, לקראת פתיחת מושב החורף, ועד ליום 1.11.2014 (הפגישה השלישית), יום לפני ההצבעה בוועדת השרים, קיימו ראש הממשלה ומוזס פגישות ביניהם.

462. ואכן, בסופו של דבר, דחה כבל ביום 29.10.2014 את מועד ההצבעה בקריאה טרומית שהייתה מתוכננת לאותו היום.

463. בעקבות דחייה זו, עלתה הצעת החוק להצבעה בוועדת השרים לענייני חקיקה ביום 2.11.2014. בהתאם לתוכנית הפרלמנטרית שהתגבשה, במסגרת ישיבת ועדת השרים, הוחלט כי יינתן חופש הצבעה בקריאה הטרומית בקשר ל"חוק ישראל היום". כאמור, החלטה זו הייתה חלק מתוכניתו הפוליטית של ראש הממשלה לסכל את חקיקתו של "חוק ישראל היום" כפי שהונח על שולחן הכנסת.

464. בהצבעה שנערכה בסופו של דבר ביום 12.11.2014, עבר חוק "ישראל היום" בקריאה טרומית ברוב של 43 חברי כנסת שהצביעו בעד החוק, 23 חברי כנסת שהצביעו נגד ו-9 חברי כנסת שנמנעו. בין חברי הכנסת שהצביעו בעד החוק נמנו ראשי מפלגות בקואליציה כגון אביגדור ליברמן, שרת המשפטים דאז לבני, וכן חברי סיעותיהם וחברים בסיעת יש עתיד שיטבה גם היא בממשלה באותה עת.

465. על אף שהיה מדובר בכישלון פוליטי לראש הממשלה, כישלון זה היה מצומצם בהשוואה לזה שהיה נגרם אילו הצעת החוק לא הייתה עוברת בוועדת השרים, ואם לא היה ניתן חופש הצבעה.

466. אילו לא היה ניתן חופש הצבעה, היה קיים חשש משמעותי שחלק מסיעות הקואליציה היו מצביעות **בניגוד לעמדת הממשלה** והעומד בראשה, מה שהיה עולה כדי הפרת המשמעת הקואליציונית. מעבר החוק כאשר קיים חופש הצבעה צמצם את ה"השפלה" הפוליטית הפוטנציאלית.

467. בהתאם לתוכנית, לאחר שהצעת החוק עברה בתמיכת חברי כנסת רבים מהקואליציה (תוך הימנעות מהפרה מפורשת של המשמעת הקואליציונית), תועד בפרוטוקול הדיון חבר הכנסת אלקין מציע שהצעת החוק תידון בוועדת חוץ וביטחון, בעוד חבר כנסת אחר הציע שהיא תועבר לוועדת הכספים. בהתאם לתקנון הכנסת, יו"ר הכנסת יולי אדלשטיין הפנה את הצעת החוק לוועדת הכנסת, כדי שזו תכריע לאיזו ועדה תועבר הצעת החוק.

468. התוכנית לעכב את הצעת החוק הצליחה, לפחות באופן זמני.

469. לטענת המאשימה בסעיף 28 לאישום השני, לאחר אירועים אלה ארי הרו ויריב לוי נפגשו בביתו של הרו,

לבקשת ראש הממשלה, ודנו על מתווה חקיקה חלופי שיגביל את העיתון "ישראל היום". גם אם הפגישה הייתה מתקיימת לבקשתו של ראש הממשלה – אין בכך דבר. מכל מקום, שיח בדבר מתווים חלופיים להצעת החוק התקיים ביוזמתו של לוי. יריב לוי הבהיר, כי שיח זה בינו לבין הרו התעורר בעקבות פניות ישירות של גורמים ב"ידיעות אחרונות" אליו כדי למצוא פתרון מבחינתם ל"עניין ישראל היום". ממילא, ניסיונה של המאשימה להציג את הפגישה בין יריב לוי וארי הרו כ"פעילות שלטונית" מצד ראש הממשלה לקידום מתווה חקיקה מרוכב, נעדר אחיזה במציאות.

ביחס לאמור בסעיפים 30-43 לאישום השני – הפגישות המאוחרות

470. כאמור, ההחלטה של חברי קואליציה לתמוך בהצעת החוק לימדה את ראש הממשלה שהוא איבד את השליטה בקואליציה. ראש הממשלה גם הבין שהתוכנית שהציע אלקין לא תספיק, ובמוקדם או במאוחר הצעת החוק תעבור גם בקריאה ראשונה. גם בשל כך החליט ראש הממשלה לפזר את הכנסת.
471. בנסיבות אלה, פוטרו השרים יאיר לפיד וציפי לבני מהממשלה ביום 2.12.2014, וביום 3.12.2014 עברה בקריאה ראשונה הצעת חוק לפיזור הכנסת התשע עשרה.
472. פיזור הכנסת פגע באופן משמעותי בתוכניתם של קבוצת "ידיעות אחרונות" ומוזס לפעול להעברת חוק "ישראל היום" בתמיכת הרוב שהיה לחוק בכנסת התשע עשרה, בשני אופנים. ראשית, פיזור הכנסת "מאפס" את הליכי החקיקה, כך שגם אם תוגש הצעת החוק מחדש בכנסת העשרים, יהיה צורך להעלותה להצבעה בקריאה טרומית כבאשונה. שנית, תוצאות הבחירות לכנסת העשרים לא היו ידועות באותה עת, ולא ניתן היה לדעת אם גם לאחר הבחירות יהיה רוב שיתמוך בהצעת החוק אם לאו. מוזס היה עלול לאבד את הסיטואציה הייחודית, מבחינתו, בה יש לו רוב להעברת חוק שייפגע משמעותית ביריבו המסחרי.
473. ראש הממשלה הבין שפיזור הכנסת טרף את הקלפים, אך לא סתם את הגולל על הניסיונות לסגור או לפגוע בעיתון "ישראל היום". ככל שראש הממשלה היה מפסיד בבחירות לכנסת העשרים, והסיעות שתמכו בחוק "ישראל היום" היו זוכות למושב רבים יותר בכנסת, חוק "ישראל היום" היה מוגש מחדש לכנסת ועובר בקלות את שלבי החקיקה.
474. ראש הממשלה חשש ממצב בו כלי התקשורת העיקרי שמייצג את הציבור הימני בישראל ומגוון את שוק הדעות, ייסגר בעקבות חקיקה שכזו.
475. כדי להיערך לתרחיש זה, התחדשו השיחות בין ראש הממשלה ומוזס בנוגע להצעת החוק, במה שמכונה על ידי המאשימה "שלוש הפגישות המאוחרות" בשנת 2014. במהלך פגישות אלו דנו ראש הממשלה ומוזס בין היתר על מתווה חלופי של הצעת החוק, שיצמצם את השפעתו של העיתון "ישראל היום" על עיתון "ידיעות אחרונות". היה ברור לראש הממשלה ולמוזס, כי לצד השני יש אינטרס נוגד בקיומן של הפגישות, ולכן פגישות אלה נוהלו **בחשדנות מיוחדת**, כאשר שני הצדדים מודעים לכך שלצדדים אינטרסים נוגדים, שהצד השני לא אומר אמת במהלך הפגישות, ושישנם אירועים רבים ושונים שמתרחשים מאחורי הקלעים.
476. לאורך השנים, "ידיעות אחרונות" ומוזס הלינו על הפגיעה של "ישראל היום" בשוק העיתונות הכתובה בשל מה שכונה על ידם כ"דאמפינג".
477. על בסיס תובנה זו, דנו מוזס וראש הממשלה בחוק אפשרי במתווה מרוכב, כחלופה לחוק "ישראל היום" בנוסחו באותה עת. המטרה הייתה למצוא מתווה שמחד גיסא, יגביל את האפשרות של "ישראל היום" לבצע את ה"דאמפינג" האמור, במגוון דרכים; ומאידך גיסא, לא יוביל לסגירתו של "ישראל היום", כפי שהיה

478. השיח של ראש הממשלה עם מוזס על חוק מסוג זה היה טקטי בלבד. לראש הממשלה לא הייתה כוונה להעביר חוק מסוג זה במועד בו נערכו השיחות. ראש הממשלה נערך לכל התרחישים האפשריים בנוגע לתוצאות הבחירות והשפעתן על שמירת חופש העיתונות בישראל.
479. ראש הממשלה ניצח בסופו של דבר בבחירות לכנסת העשרים ואף הקים ממשלה ללא הסיעות שתמכו בחוק "ישראל היום" מתוך הקואליציה בכנסת התשע עשרה: יש עתיד, ישראל ביתנו והתנועה.
480. במטרה למנוע הישנות של העלאת הצעת חוק המסכנת את חופש העיתונות ומשתיקה קול ימני צלול וברור, בדמות חוק "ישראל היום", דאג ראש הממשלה לקבוע במסגרת ההסכמים הקואליציוניים שחתם הליכוד עם שותפותיו סעיף שכונה בשלב מאוחר יותר "סעיף התקשורת". סעיף זה נוסח בהסכמים הקואליציוניים כדלקמן:
- הממשלה תנהיג רפורמות מקיפות בשוק התקשורת. סיעת הליכוד ויתר הסיעות המצטרפות לקואליציה מתחייבות לתמוך ברפורמות הללו. כמו כן, סיעות הקואליציה וחבריהן, לא יתמכו בהצעות חוק בתחום התקשורת בלא אישור שר התקשורת. סיעות הקואליציה וחבריהן יתנגדו לכל יוזמה ו/או הצעה בתחום התקשורת, ששר התקשורת יתנגד לה.
481. הכוונה של הסעיף ברורה – הסיעות שהצטרפו לקואליציה התחייבו שלא לתמוך בחוק "ישראל היום", ככל שחוק כזה יונח פעם נוספת על שולחן הכנסת. ראש הממשלה הקדים תרופה למכה ומנע מראש פגיעה בחופש העיתונות והגיוון הפוליטי בתקשורת הכתובה.
482. אולם, כאמור, ראש הממשלה נערך לתרחיש אפשרי נוסף, בו הוא יפסיד בבחירות ותוקם ממשלה בהנהגת המפלגות שתמכו בחוק "ישראל היום". במצב שכזה היה מתרחש בסבירות גבוהה ביותר התרחיש המרכזי ממנו חשש ראש הממשלה, בו חוק "ישראל היום" בנוסחו באותה עת יעבור בקלות בכל הקריאות בכנסת העשרים, ועיתון "ישראל היום", המבטא את עמדת הציבור תומך הימין, ייסגר.
483. חוק שכזה היה מחזיר את ישראל אחורה למצב בו התקשורת הישראלית התאפיינה בחד גוניות מחשבתית המייצגת דעות מצד אחד בלבד של המפה הפוליטית.
484. לצורך היערכות לתרחיש כזה, בחר ראש הממשלה להקליט חלק מפגישותיו עם מוזס. לשיקול זה הצטרף אף החשש כי מוזס עצמו מקליט את פגישותיהם וכי הוא יעשה שימוש מניפולטיבי בהקלטות. תוכניתו של ראש הממשלה הייתה, כי אם אכן יגיע מצב בו "כלו כל הקיצין" והוא יפסיד בבחירות ו"חוק ישראל היום" יוגש מחדש, הקלטות השיחות יפורסמו לציבור הרחב. ראש הממשלה הבין שיש לו הזדמנות להפיק הוכחה שאמורה הייתה להראות שקבוצת "ידיעות אחרונות" מונעת מאינטרסים; שלמוזס יש השפעה על חברי כנסת; ושהוא זה שעומד מאחורי חוק "ישראל היום" – קרי, להוכיח ש"ידיעות אחרונות" ומוזס אינם מציגים עיתונות ניטרלית, אלא נוקטים עמדה פוליטית ברורה ומתערבים בפעילות הפרלמנטרית של כנסת ישראל.
485. פרסום ההקלטות היה פוגע בלגיטימציה הציבורית של חוק "ישראל היום", ואפשר שאף היה גורם לכך שהחוק לא היה עובר, ועיתון "ישראל היום" היה ממשיך להתקיים ולשמור על הגיוון בתקשורת הכתובה – למרות הפסד של ראש הממשלה בבחירות.
486. מכל מקום, עצם ההקלטה מלמד שלא התרחשה כל עבירה, ובוודאי שראש הממשלה לא סבר שמתבצעת

עבירה כלשהי בשיח בינו לבין מוזס או שחלילה מוזס מציע לו הצעה פלילית. שהרי, האפשרות שאדם כראש הממשלה, שיש לו ניסיון רב בניהול סיטואציות פוליטיות, יקליט עצמו – ביודעין – מבצע עבירה פלילית, פשוט אינה מתקבלת על הדעת.

487. **בשיחות לא כרך ראש הממשלה את סיקורו ב"ידיעות אחרונות" בקידום הצעת החוק**, ובניגוד לטענת המאשימה – לא ביקש ליצור אצל מוזס את הרושם כי הוא בוחן את קידום היתכנות החקיקה (כאמור בסעיף 39 לכתב האישום). למעשה, הדברים נסתרים מתוך כתב האישום עצמו; כאמור בסעיף 40 לכתב האישום, ביום 13.12.2014 הודיע ראש הממשלה למוזס, כי המתווה המוצע על ידו אינו אפשרי.
488. ניתן היה לצפות, כי מי שמבקש לכרוך בין הדברים כדי להיטיב את סיקורו, לא יבוא לבעל הדבר ויריבו הפוליטי – מוזס, ויודיע לו, מפורשות, כי הוא אינו עתיד לקדם את החוק המבוקש על ידו. היפוכם של דברים; לכאורה, על פי התזה שאותה מקדמת המאשימה, חזקה על ראש הממשלה שהיה נוהג ההיפך. ראש הממשלה לא פעל כך, אלא הודיע למוזס את שהודיע. זוהי ראייה ברורה העומדת בסתירה חזיתית לתזת כתב האישום.
489. חשוב לציין שהאמור בסעיף 41 לאישום השני – כאילו מוזס פעל לטובת ראש הממשלה בכך שהצניע כתבה שלילית בעניינה של הגב' נתניהו, ובכך שדאג לפרסום שלילי נגד בנט – לא היה ולא נברא.
490. חומר החקירה גדוש ראיות לכך שלקבוצת "ידיעות אחרונות" היו אינטרסים אחרים בפרסום ביחס לבנט והמפלגה בראשה הוא עמד. עורך Ynet, ערן טיפנבורן, העיד כי הכתבה בעניינו של בנט פורסמה משיקולים ענייניים, וכי הוא שינה את הכותרת כך שהאצבע תופנה לבנט משום שמדובר בכותרת "סקסית" יותר כלשונו, שתמשוך יותר עניין. טיפנבורן הסביר שהחלטה לשנות את הכותרת כך שתתקוף את בנט פרסונלית הייתה החלטה אישית שלו, מבלי שקיבל הוראות או הנחיות "מלמעלה". טיפנבורן התעקש, לאורך כל חקירתו, שמוזס לא היה מעודכן ביחס לכתבה – לא לפני פרסומה ואף לא בדיעבד. עד כדי כך היה עיקש טיפנבורן בדעתו, שגם כשהחוקרים איימו עליו הוא יחקר באזהרה, הוא חזר והבהיר שהחלטה בעניינו של בנט הייתה החלטה שלו, ללא מעורבות כלשהי מצד מוזס.
491. יתרה מכך; ביום בו פורסמה הכתבה בעניין בנט, הכותרת הראשית של עיתון ידיעות אחרונות הייתה כותרת שלילית מובהקת נגד ראש הממשלה: **"ברגע האחרון: נתניהו ניסה לסגת מהבחירות"**.
492. הטענה כי מוזס ניסה "לעזור" לראש הממשלה באמצעות פרסום כתבה שלילית (ושולית למדי) על בנט, בה בעת שראש הממשלה הותקף בעמוד השער של "ידיעות אחרונות", אינה מתקבלת על הדעת.
493. גם הטענה כאילו כתבה שלילית בעניינה של הגב' נתניהו הוצנעה בעיתון בעקבות הפגישה הרביעית, משוללת יסוד. חוקרי המשטרה לא שאלו ולו שאלה אחת בנושא את הכתבים והעורכים ב"ידיעות אחרונות". הם לא בדקו למה הכתבה פורסמה, מי הורה למקם אותה היכן שמוקמה, האם היה ראוי למקם אותה במקום אחר, ועיקר העיקרים – האם מוזס התערב בנושא. שעה שהנושא לא נחקר, ממילא אין אפשרות לטעון כי הכתבה בעניינה של הגב' נתניהו נדחקה לשולי העיתון כמחווה שהעניק מוזס לראש הממשלה.
494. מעניין לציין, שהכתבה בעניינה של הגב' נתניהו לא פורסמה רק בשולי העיתון, אלא פורסמה במקביל גם באתר Ynet. ברור כי אין מדובר ב"הטבה" כלל, אלא דווקא בהמשך המתקפה העקבית של "ידיעות אחרונות" נגד ראש הממשלה ורעייתו.
495. וממילא, מתמליל השיחות עולה שראש הממשלה לא סבר שלמוזס יש יד ורגל בכתבה השלילית נגד בנט

ובהצנעת כתבה שלילית בעניין רעייתו. הוא הבין כי ההתנהלות בקשר לאירועים אלה אינה קשורה במוזס או בשיחות של השניים. עובדה זו מתיישבת עם הנלמד מחומר החקירה - מוזס לא עדכן את אנשי קבוצת "ידיעות אחרונות" אודות קיומן של השיחות שקיים עם ראש הממשלה באותה עת.

496. נציין עוד, כי לא רק שבין הפגישה הרביעית לחמישית מוזס לא ביצע פעולות, ולו ראשוניות, כדי להיטיב עם ראש הממשלה מבחינת הסיקור בקבוצת "ידיעות אחרונות", כנטען בסעיף 41 לאישום השני, אלא שבתקופה שבין הפגישה הרביעית לחמישית "ידיעות אחרונות" רק הגביר את התוקפנות נגד ראש הממשלה ובני משפחתו, כאשר כותרות רבות של העיתון באותה התקופה תקפו את ראש הממשלה באופן אישי ושלילי במיוחד.

ביחס לאמור בסעיפים 44-46 לאישום השני

497. טענת כתב האישום היא כי הסיבה לכך שראש הממשלה לא דחה מיד את הצעת השוחד (המוכחשת) של מוזס, היא משום שראש הממשלה רצה לגרום למוזס להשפיע על אופן סיקורו בכלי התקשורת שבקבוצת "ידיעות אחרונות" בתקופת הבחירות.

498. יש לדחות טענה זו. האינטרס של ראש הממשלה בקיום הפגישות עם מוזס היה הגנה על שלמות עיתון "ישראל היום", כמייצג הציבור הימני וככלי תקשורת המבטיח גיוון דעות בעיתונות הכתובה, ועל שלמות הקואליציה אותה הוביל. בפגישות ביניהם ראש הממשלה לא ראה בדברים שאמר לו מוזס כ"הצעת שוחד" כפי שטוענת המאשימה. להיפך, השיח ביניהם היה שיח לגיטימי.

499. למעשה, מוזס מעולם לא הציע לראש הממשלה שוחד כלשהו. את דבריו של מוזס באותן פגישות ניתן להגדיר בדרכים רבות, אך בוודאי שבעולם המושגים שקדם לחקירה ב"תיק 2000", אף אחד, ובוודאי שלא ראש הממשלה, לא ראה באמירות מסוג זה לגבי סיקור תקשורת "הצעת שוחד".

500. כפי שצוין לעיל, מערכת היחסים בין ראש הממשלה לבין מוזס הייתה מתוחה במשך שנים, והיא ידעה עליות ומורדות, בין היתר על רקע המתקפות האישיות של קבוצת "ידיעות אחרונות" את ראש הממשלה מחד גיסא, וה"חרם" הנטען של ראש הממשלה כלפי קבוצת "ידיעות אחרונות", מאידך גיסא.

501. חלק מהתוכן עליו שוחחו ראש הממשלה ומוזס לאורך השנים נעשה לשם "הנמכת הלהבות" בין הצדדים וניהול מערכת יחסים תקינה בין ראש הממשלה לאחד מגופי התקשורת הגדולים בישראל מפעם לפעם (כפי שהציעו עזור ונמרודי). מוזס אכן רצה לשפר את היחסים עם ראש הממשלה, כיוון שהוא הבין שאותו "חרם" כלפי קבוצת "ידיעות אחרונות" פוגע באיכות הסיקור הפוליטי של כלי התקשורת בקבוצת "ידיעות אחרונות".

502. אולם, בשום שלב מוזס וראש הממשלה לא כרכו בין סיקור בקבוצת "ידיעות אחרונות" לבין הצעת החוק בעניין "ישראל היום". בוודאי שבשום שלב ראש הממשלה לא ראה עצמו כמי שמנהל שיח על הצעה, הכורכת בין סיקורו התקשורתי בקבוצת "ידיעות אחרונות" לבין קידום חקיקה או כל היבט אחר הנוגע לתפקידו הציבורי.

503. הפרשנות שמעניקה המאשימה לאמירות מסוימות בשיחות המוקלטות חוטאת למכלול ומנוגדת להקשרם של הדברים ולעובדה הברורה שראש הממשלה לא שיתף פעולה בנוגע לאופן סיקורו בקבוצת "ידיעות אחרונות", כפי שיוסבר בהמשך.

504. זאת ועוד; ראש הממשלה סבר, כי מוזס לא התכוון לשנות את אופן הסיקור של ראש הממשלה בקבוצת

"ידיעות אחרונות". מסקנה זו אף עולה באופן ברור מהדברים שאמר מוזס לראש הממשלה בפגישות המוקלטות, לפיהם אין לו יכולת לשלוט בתכנים שמפרסמים כותבים בכירים ב"ידיעות אחרונות", כגון נחום ברנע, סימה קדמון ויגאל סרנה.

505. מכל מקום, מחומרי החקירה עולה, כי מוזס לא היה מעורב באופן יומי בתכנים המתפרסמים ב"ידיעות אחרונות"; הוא לא עירב את אנשי קבוצת "ידיעות אחרונות" בפגישותיו עם ראש הממשלה, וגם לאחר אותן פגישות הוא לא חרג מהשגרה שבה הוא לא התערב בתכנים שפורסמו בקבוצה.

506. בעוד שראש הממשלה סבר, והיה לו יסוד טוב לסבור, כי למוזס מהלכים רבים **בזירה הפוליטית**, וכי ביכולתו לקדם את "חוק ישראל היום" ולהביא לחקיקתו – **ראש הממשלה לא האמין שלמוזס יש כוונה או רצון להשפיע על אופן הסיקור ב"ידיעות אחרונות"**.

507. כיוון שראש הממשלה לא ראה בדבריו של מוזס כ"הצעת שוחד" (כנטען בסעיף 44 לאישום השני), ברי כי לא ניתן לטעון שהמשך השיח לאחר אותה "הצעה" – שאינה הצעה – מהווה עבירה של הפרת אמונים. בתודעתו של ראש הממשלה לא התגבשה אותה תודעה לה טוענת המאשימה. בפשטות, ראש הממשלה לא סבר כי מוצע לו "שוחד".

508. נוכח זאת, מטרתו של ראש הממשלה בניהול השיח עם מוזס לא הייתה השגת "סיקור חיובי" כלפיו.

509. אכן, ראש הממשלה – ככל פוליטיקאי ואיש ציבור – מעוניין להביא לידיעת הציבור את פועלו באמצעות התקשורת. אפילו המאשימה עצמה נוהגת כך, תדיר. ואולם, גם אם ראש הממשלה ביקש להימנע מעוינות של בעל שליטה בכלי תקשורת כלפיו, כמקובל, הרי שעולה בבירור מתמלילי הפגישות הנטענות כי ראש הממשלה דווקא לא פעל להשגת "סיקור חיובי" ב"ידיעות אחרונות" באמצעות מוזס.

510. הוכחה ניצחת לכך היא כי אמצעים שונים – כגון שיח ישיר בין ארי הרו ועורכי "ידיעות אחרונות" ואתר Ynet והוספת כתב לבחירתו של ראש הממשלה למדור הדעות של "ידיעות אחרונות" – הועלו מזה תקופה, וראש הממשלה **לא הרים את הכפפה** ולא ביקש לממש אמירות אלה. ולראיה, רון ירון נשאל על אודות קשר כשלהו עם ארי הרו והשיב – "לדעתי לא דיברתי איתו מעולם". גם ערן טיפנבורן נשאל על אודות ארי הרו והשיב – "מעולם לא נפגשנו ומעולם לא דיברנו".

511. אם ראש הממשלה היה כה מעוניין בשינוי חיובי בסיקור בעניינו בקבוצת "ידיעות אחרונות" עד כדי כך שהמשיך שיח שהמאשימה מכנה אותו בדיעבד כ"שיח שוחד", מדוע לא אימץ את אותם אמצעים שמוזס הזכיר בפניו?

512. ממילא, עצם התזה של המאשימה לפיה ראש הממשלה המשיך בשיח עם מוזס, למרות שלא הייתה לו כוונה לקבל את "הצעת השוחד" ולקדם את חוק "ישראל היום", כדי לגרום למוזס להשפיע לטובה על סיקורו בתקופת ניהול שיח, משוללת היגיון.

513. גם אם נניח לצורך הדיון כי מוזס הוא בעל כוחות להשפיע באופן עמוק על התכנים המתפרסמים ב"ידיעות אחרונות", מהו הטעם בשיפור כלשהו בסיקור (באמצעות מוזס) לתקופה תחומה, שבה כביכול ראש הממשלה ממשיך בשיח עם מוזס ומהתלבט, כאשר מובן כי אמת סופה להתגלות, ומהר? הרי, אפילו לפי גרסת המאשימה ראש הממשלה לא התכוון לקדם את חוק "ישראל היום". מוזס היה מבין זאת בשלב מסוים, וקרוב, וברור שהוא לא היה מגיב לכך באדישות.

514. והנה, כבר במהלך הפגישה החמישית ראש הממשלה הבהיר בעצמו למוזס שאין היתכנות להעביר את החוק

לאחר פיזור הכנסת. ראש הממשלה ידע היטב כי ברגע שהוא יציג למוזס את המציאות כהווייתה – היינו שלא ניתן להעביר את החוק בתקופה זו – מוזס יזעם. ברוח זו ממש העיד הרו, כי בעקבות הדברים שאמר ראש הממשלה בפגישה החמישית, מוזס כעס עד מאוד. אם ראש הממשלה רצה "לדחות את הקץ" כדי לקבל סיקור טוב יותר בתקופת הבחירות, מדוע שיעדכן את מוזס בכך שאין אפשרות להעביר את הצעת החוק בכנסת הנוכחית.

515. והלא, אם למוזס אכן הרצון והיכולת להשפיע על הסיקור, ממילא צפוי כי לאחר שהאמת תתברר, תגיע מתקפה חריפה יותר, על אותו סיקור חיובי "לשעתו"; ואף צפוי היה כי אותה מתקפה הייתה מתרחשת דווקא בתקופת בחירות.

516. כך ברור מדוע אין ממש בטענת המאשימה בסעיף 45 לאישום השני, שלפיה ראש הממשלה המשיך בשיח עם מוזס במטרה לגרום לאחרון להשפיע על סיקורו בקבוצת "ידיעות" בתקופת הבחירות. הפגישות הרביעית והחמישית התקיימו בימים בהם התפזרה הכנסת, משמע כתשעים יום לפני קיום הבחירות. מדובר בתקופה רחוקה יחסית ממועד הבחירות. פוליטיקאי מנוסה כמו ראש הממשלה לא חשב שסיקור חיובי במשך מספר ימים, זמן רב לפני הבחירות, הוא שישפר את סיכוייו לזכות פעם נוספת בבחירות. כאמור, כל זאת שעה שישנו חשש ברור – אם מקבלים את שיטת המאשימה – כי דווקא **בסמוך לבחירות** "תתהפך הקערה", והסיקור של ראש הממשלה יהא שלילי ביותר.

517. לא רק שאין היגיון ברצון של ראש הממשלה לשפר את הסיקור דווקא בין הפגישה הרביעית לחמישית; אלא שגם בפועל בחינת הפרסומים בכלי התקשורת של קבוצת "ידיעות אחרונות" בתקופה בה התנהל השיח בין ראש הממשלה ומוזס, אותה תקופה בה לשיטת המאשימה רצה ראש הממשלה לקבל סיקור חיובי, מראה כי לא היה שיפור כלשהו לטובה באותה עת. להיפך, פרסומים שליליים רבים נגד ראש הממשלה ובני משפחתו הופיעו בכלי התקשורת של קבוצת "ידיעות אחרונות". פרסומים שליליים אלה **התגברו** במיוחד בתקופת הזמן הקצרה שבין הפגישה הרביעית לפגישה החמישית. באותה עת פורסמו כותרות ראשיות **שליליות במיוחד** נגד ראש הממשלה ב"ידיעות אחרונות" – כך, למשל, הכותרת הראשית של העמוד הראשון של "ידיעות אחרונות" ביום 9.12.2014 זעקה "נתניהו בזיגזג"; ובכותרת המשנה נכתב "הליכוד החדש: ימני יותר, קיצוני יותר". עוד באותה תקופה פורסם פרסום שלילי ונבזי במיוחד בפייסבוק של אחד מכתבי "ידיעות אחרונות" נגד בנו של ראש הממשלה.

518. בנסיבות כאמור, ברור שראש הממשלה לא סבר, ובטח שלא המשיך לסבור, שעצם ניהול השיח ישפיע על אופי הסיקור שלו בקבוצת "ידיעות אחרונות".

519. גם בכל הנוגע למצג שלטענת המאשימה ראש הממשלה הציג למוזס בדבר פעולותיו, תיאוריה של המאשימה רחוקים מן המציאות. המאשימה טוענת בסעיף 44 לאישום השני כי ראש הממשלה "נקט פעולות כחלק מהצגת אפשרות של ממש שיעשה שימוש בכוחו השלטוני ובתפקידו הציבורי הרם על מנת לקדם את החקיקה המיטיבה עם הנאשם מוזס".

520. אלא שלא ראש הממשלה אין כוח שלטוני בחקיקה. גם לשיטת המאשימה, ראש הממשלה לא הציג למוזס מצג לפיו הוא יעשה שימוש בסמכות ייחודית כלשהי כראש ממשלה לקידום החוק, אלא לכל היותר יצביע בהצבעה רגילה בעד החוק, כמו כל חבר כנסת. קולו של ראש הממשלה במליאה שווה לקולם של חברי כנסת אחרים. כחבר כנסת, ראש הממשלה הוא ראשון בין שווים. אין, אם כן, בסיס לטענת המאשימה כי ראש הממשלה הציג למוזס מצג לפיו הוא יעשה שימוש בכוחו השלטוני, שהרי זה אינו קיים.

521. חשוב להתעכב על נקודה זו. בסעיף 44 לאישום השני, טוענת המאשימה כי בכך שראש הממשלה הציג בפני

מוזס את האפשרות שבכוונתו לעשות שימוש בכוחו השלטוני כדי לקדם חקיקה המיטיבה עם קבוצת "ידיעות אחרונות", הוא ביצע עבירה של הפרת אמונים.

522. למעשה, במילים "מכובסות", טוענת המאשימה כי הצגת מצג כאילו בכוונת ראש הממשלה להצביע בעד "חוק ישראל היום", תוך שהוא מצוי בניגוד עניינים, עולה כדי ניגוד עניינים בהליך חקיקה. שכן, לשיתת המאשימה, ראש הממשלה מציג מצג שיצביע בעד החוק, לא משיקולים אידיאולוגיים אלא בשל אינטרסים אחרים.

523. אלא שלהווי ידוע, שהדין אינו מכיר בכך שהצבעה בפרלמנט יכולה להתבצע "בניגוד עניינים". זאת, כיוון שכלל לא יכול להתקיים ניגוד עניינים בכל הנוגע להצבעת חברי הכנסת במליאה והליכי חקיקה.

524. מדובר בכשל בסיסי נוסף העומד ביסוד האישום השני.

525. מטעם זה, ככל הנראה, ניסה נסח כתב האישום לטעון כי ראש הממשלה הציג אפשרות "שייעשה שימוש בכוחו השלטוני", כדי לקרב את העניין לשדה "המנהלי" שכלל לא רלבנטי למקרה זה, הואיל ובהליכים פרלמנטריים עסקינן.

526. חברי כנסת מצביעים על מה שבמשפט מנהלי עשוי היה להיחשב ל"ניגוד עניינים" כעניין של יום ביומו. כך, למשל, חבר כנסת שאשתו מורה יכול שיצביע על העלאת שכר המורים, ובכך יזכה לתועלת כלכלית אישית. הדין הקיים אינו אוסר זאת.

527. אלא שאי אפשר להתחמק מטענתה הבסיסית של המאשימה כי ראש הממשלה יצר אצל מוזס מצג כאילו בכוונתו להצביע בעד חוק "ישראל היום", ובכך עבר עבירה של הפרת אמונים. אולם, אם לא קמה עבירה כאשר חבר כנסת מצביע בעודו מצוי בניגוד עניינים; בוודאי לא ניתן לטעון שקמה עבירה בכך שחבר כנסת מציג מצג כאילו בכוונתו להצביע בעודו מצוי בניגוד עניינים.

528. לסיכום חלק זה: לא ניתן להגיע למסקנות המשפטיות אליהן מגיעה המאשימה באישום זה על בסיס העובדות הקיימות. כל אחד מהשלבים הנדרשים כדי להגיע למסקנתה של המאשימה אינו מתקיים בפני עצמו.

529. ראשית, לא הועלתה הצעת שוחד בפגישות שנערכו בין ראש הממשלה ומוזס. כמפורט לעיל, ראש הממשלה לא סבר כי ברצונו או בכוונתו של מוזס לשנות בדרך כלשהי את הסיקור בקבוצת "ידיעות". ממילא לא בוצעה כריכה בין הליכי החקיקה לבין סיקורו של ראש הממשלה בכלי התקשורת של קבוצת "ידיעות אחרונות".

530. שנית, גם אם היה מתקיים השלב הראשון ומוזס התכוון להציע הצעת שוחד, ולא היא, הרי שראש הממשלה לא הבין כך את פני הדברים, ומבחינתו הצעה שכזו לא הוצעה.

531. הטענה לפיה "סיקור חיובי" – שלא היה – יכול להיות "מתת" לצורך עבירת השוחד לא הומצאה באותה תקופה. לפיכך, הצעה הקשורה לסיקור בקבוצת "ידיעות אחרונות" כאמור, בתקופה הרלוונטית, לא היתה יכולה לגבש מודעות אצל ראש הממשלה לכך שמדובר בהצעת שוחד. והרי, עד לחקירת תיקים "2000" ו-"4000", אף לא אחד העלה בדעתו כי הצעה נטענת לסיקור חיובי – שלא היה – עשויה להיות הצעת שוחד; ואף לא אחד סבר כי סיקור חיובי הוא טובת הנאה. בנסיבות אלו, ברי כי ראש הממשלה לא ראה בדבריו של מוזס הצעת שוחד, וממילא הוא לא הבין ולא יכול היה להבין שיש פסול כלשהו במעשיו של מוזס.

532. כלומר, גם אם נאמר כי ישנה חובה אקטיבית החלה על עובד ציבור לנהוג כך או אחרת כאשר מוצעת לו

הצעת שוחד (והדין אינו מכיר בחובה כזו), חובה כזו יכולה לקום (אם בכלל) רק באותם מקרים בהם עובד הציבור מזהה בזמן אמת את הצעת השוחד – כהצעת שוחד (לפסיקה לפיה כדי שתתקיים עבירה של קבלת שוחד, עובד הציבור צריך להבין שמה שניתן או הוצע לו הוא אכן שוחד, ראו: ע"פ 3954/94 **מדינת ישראל נ' גיורא לב** [28 עמ'], נא(2) 529 (1997), עמ' 541; ע"פ 794/77 **יורם מיכאל חייט נ' מדינת ישראל**, לב(2) 127 (1978), עמ' 129; ע"פ 521/87 **מדינת ישראל נ' שמואל עינב**, מה(1) 418 (1990), עמ' 436; ע"פ 8027/04 **שמעון אלגריסי נ' מדינת ישראל** (23.2.2006), פסקה 9). אם עובד הציבור לא מבין את הדברים באופן זה, ממילא אי אפשר לייחס לו עבירה כלשהי בשל אי דחיית ההצעה.

533. שלישית, גם אם היה מדובר בהצעת שוחד (ולא כך היא), וגם אם ראש הממשלה היה מבין שהוצעה לו הצעת שוחד (ולא כך היא), ממילא מעשיו המתוארים של ראש הממשלה – שלא קיבל את ההצעה, ולא התכוון לקבל אותה – לא עולים לכדי עבירה כלשהי, ודאי שלא עבירה של הפרת אמונים – כמפורט בהרחבה לעיל.

אישום שלישי – תיק 1000

ראש הממשלה כופר בכל המיוחס לו באישום זה, למעט העובדות בהן יודה במפורש, כמפורט להלן.

פתח דבר

א. כאשר החקירה מבקשת לחקור אדם ולא חשד לביצוע עבירה

534. חומר החקירה שהועבר לעיון ההגנה מלמד, כי חקירת ראש הממשלה לא נפתחה, וגם לא התנהלה כחקירה רגילה – שבה מבקשות הרשויות לברר חשד לביצוע עבירה פלילית.

535. משטרת ישראל ביצעה חקירה אמורפית, כללית ונטולת גבולות שהמטרה שלה היא לאתר חשד לביצוע עבירה כלשהי שבוצעה לכאורה על ידי ראש הממשלה.

536. חוקרי המשטרה פעלו כמי שיש להם "כרטיס פתוח" המאפשר להם ללקט כל בדל של רכילות, העיקר שיהיה קשור לראש הממשלה.

537. כך, חומרי החקירה הראשונים שנאספו בקשר לאישום השלישי, הם חקירותיהם של העיתונאי בן כספית, של ראש לשכת ראש הממשלה לשעבר גיל שפר, ושל נהגו של יאיר נתניהו, רועי רוזן. החקירות של השלושה נסובו סביב שלל רכילויות ו"טענות אווירה", ללא יד מכוונת או חשד ברור.

538. במהלך הדיון שהתקיים בפני בית המשפט הנכבד ביום 15.11.2020 התברר שככל הנראה עוד קודם לפעולות חקירה אלה, בוצעו פעולות חקירה נוספות בעניינו של ראש הממשלה, בנושאים שונים ומשונים, שאוגדו והוגדרו בדיעבד על ידי המשטרה כ"תיק 1000 הישן". חומרים אלה טרם הועברו לעיון ההגנה, ואולם מתיאור הדברים על ידי המאשימה בדיונים ובמסמכים השונים, ברור כי חומרים אלה מחזקים את הטענה שהחקירה נגד ראש הממשלה לא נוהלה בשל חשד לביצוע עבירות קונקרטיות, אלא בשל רצון לאתר, ויהי מה, חשד לביצוע עבירות על ידי ראש הממשלה – מבלי לדעת אילו עבירות בוצעו ואילו עובדות מקימות את אותם מעשי עבירה מדומיינים. המטרה הייתה אחת, לאתר עבירות שבוצעו אל ידי ראש הממשלה.

539. מכל מקום, בשלב מסוים החליטו חוקרי המשטרה, ללא כל הסבר, לחקור את נהגו של מר יאיר נתניהו. שתי חקירותיו נסובו כולן סביב שהייתו של מר יאיר נתניהו יחד עם חבריו בדירה שהייתה בבעלות פאקר במלון רויאל ביץ'. חומר החקירה לא מסביר כיצד התברר לחוקרים אודות אירוע זה, מהו מקור המידע, מדוע

אירוע זה "תפס את עינם" של החוקרים והמאשימה, וחשד לאיזו עבירה נסיבות אלה מקימות.

540. משלב זה, בוצעו על ידי המשטרה פעולות חקירה רבות שעסקו במלון רויאל ביץ' – הוצאו צווי חיפוש ותפיסה; נחקרו עובדי המלון; וכאמור, נחקר נהגו של מר יאיר נתניהו, בסוגיה אחת ויחידה – שהייתו של מר יאיר נתניהו במלון רויאל ביץ'.

541. נודה ונתוודה, לא הבנו מה החשד שעלה מעובדה זו.

542. מדוע שהייה של מר יאיר נתניהו בחדר במלון רויאל ביץ' מקימה עבירה כלשהי?! כיצד שהייתו של מר יאיר נתניהו קשורה ורלוונטית לראש הממשלה? לשאלות אלה אין מענה כיום.

543. מכל מקום, חקירת חשד זה היא שהובילה בסופו של יום להגשת האישום השלישי בעניינו של ראש הממשלה.

544. ראוי לציין בתמצית, שמהמסמכים שהעברה המאשימה ביום 7.1.2021, לאחר שחויבה להעביר את אישורי היועץ המשפטי לממשלה, עולה בבירור כי כלל פעולות החקירה שבוצעו בחודשים ספטמבר-דצמבר 2016 בקשר לאישום השלישי, בוצעו שלא כדין בהיעדר אישור היועץ המשפטי לממשלה, כמצוות סעיף 17 לחוק יסוד: הממשלה.

545. בקשה מתאימה ומפורטת מוגשת בנושא בד בבד עם מענה זה, ולכן לא נרחיב בנושא.

ב. הפגם היסודי באישום השלישי – מיזוג, חיבור והלחמה

546. עיקרו של האישום השלישי עוסק במתנות שלטענת המאשימה ניתנו לראש הממשלה ולרעייתו מאנשי העסקים ארנון מילצין וגיימס פאקר. לטענת המאשימה מדובר במתנות שניתנו לראש הממשלה בזיקה לתפקידו כראש הממשלה, ולכן קבלתן מקימה לשיטתה עבירה של הפרת אמונים.

547. אלא שכתב האישום אינו מבחין בין המעשים המיוחסים לראש הממשלה לבין מעשים המיוחסים לרעייתו. למעשה, המאשימה ביצעה לאורך כל האישום השלישי הלחמה מלאכותית בין ראש הממשלה ורעייתו, כאילו מדובר באדם אחד, ולא בשני אנשים המהווים ישויות משפטיות נפרדות ומובחנות (נפנה כדוגמה לסעיפים 2(ב), 8, 9, 11, 15, 16, 18 לאישום השלישי).

548. כהמשך ישיר להלחמה מלאכותית זו בין מתנות שלטענת המאשימה ניתנו לראש הממשלה לבין מתנות שלטענת המאשימה ניתנו לרעייתו, המאשימה אף סכמה את סך כל המתנות יחדיו וזאת מבלי לבצע הבחנה כלשהי בין המתנות שניתנו לשיטתה לראש הממשלה לבין המתנות שניתנו לשיטתה לרעייתו.

549. על אף שמדובר בזוג נשוי, לא ניתן ליצור מיזוג שכזה ביניהם ולהתעלם מהיותם ישויות משפטיות נפרדות. המעשים שהמאשימה טוענת שנעשו על ידי כל אחד מהם צריכים היו להיות מפורטים ומיוחסים לכל אחד בנפרד. הדברים נכונים ביתר שאת משעה שרעיית ראש הממשלה אינה נאשמת בהליך, וראש הממשלה ורעייתו אינם נאשמים בצוותא חדא במסגרת כתב האישום שהוגש.

550. עמימותו של האישום השלישי אינה מתמצה רק בהלחמה בין קבלת מתנות על ידי ראש הממשלה לבין קבלת מתנות על ידי רעייתו. כתב האישום נעדר פירוט עובדתי מספק בדבר נסיבות ביצוע העבירות לכאורה, ובכלל זה המועדים שבהם התקבלו המתנות, זהות מוסר המתנות, זהות מקבל המתנות וזהות מבקש או יוזם המתנות.

551. כתב האישום מתייחס באופן כוללני לתקופת זמן של למעלה מחמש שנים, המכונה על ידו "התקופה הרלוונטית", מבלי לפרט מועדים קונקרטיים בתוך תקופת הזמן, בהם לטענת המאשימה נמסרו המתנות.

552. גם טענת המשיבה כאילו "טובות ההנאה" התקבלו באמצעות עובדיו של מילצ'ין לא זכתה לפירוט הולם, ולא ניתן לדעת מי לשיטת המאשימה העניק את המתנות ולמי הן ניתנו.

553. המאשימה לא מציינת בכתב האישום גם את האירועים שבהם לשיטתה התקבלו המתנות. כך למשל, בסעיף 8 נטען כי המתנות ניתנו במסגרת "אירועים חברתיים", אולם המשיבה לא טרחה לפרט מתי התרחשו אותם אירועים חברתיים נטענים. מדובר בטענה כללית וחסרת מסוימות.

554. בנוסף, כתב האישום נוקט בלשון כוללנית ולא מחייבת בנוגע לעצם מסירת המתנות וזהות נותני ומקבלי המתנות בכל הזדמנות.

555. לא ניתן להתמודד ברצינות עם טענה לפיה ניתנו מתנות ב"מועד כלשהו" וכי "לעיתים" מתנות אלה הועברו על ידי "מישהו מטעמו של מילצ'ין" ל"עובד כלשהו בבית ראש הממשלה", מבלי שיפורט מתי ניתנו אותן מתנות, על ידי מי ניתנו ולמי אותן מתנות ניתנו.

556. עמימות זו שבכתב האישום פוגעת באופן מהותי ביכולתו של המבקש להתמודד עם טענות המשיבה כנגדו.

ג. התזה המפלילה של המאשימה מבוססת על שורה של הנחות יסוד חסרות אחיזה במציאות

557. כאמור, כתב האישום מייחס לראש הממשלה עבירה של הפרת אמונים בכך שקיבל מחבריו, מילצ'ין ופאקר, מתנות.

558. כדי להפוך אירוע שאין בו חותם של פליליות, לעבירה פלילית, כתב האישום עושה את הפעולות הבאות:

א. הוא מצמצם את מידת הקשר החברי בין ראש הממשלה לבין מילצ'ין;

ב. הוא קובע שראש הממשלה החל לקבל סיגרים רק לאחר שהחל לכהן כשר אוצר;

ג. הוא טוען שלא מדובר בכלל במתנות שנתן מילצ'ין לראש הממשלה אלא בטובות הנאה שניתנו בזיקה לתפקיד;

ד. הוא מצרף שמפניות שקיבלה הגב' נתניהו לסיגרים שקיבל ראש הממשלה;

ה. הוא מוסיף שטובות ההנאה לא ניתנו מתוך רצון טוב של הנותן, אלא מתוך דרישה של המקבל, כשהוא מערבב וממזג, בכוונת מכוון, בין אופן קבלת השמפניות לבין אופן קבלת הסיגרים;

ו. והוא סוכם את השמפניות והסיגרים למספר אחד, משל הם ניתנו בהזדמנות אחת ולאדם אחד.

559. מדובר בתזה עובדתית מרובת שלבים וקונסטרוקציות שאין לה אחיזה במציאות ובחומר הראיות, והיא נוצרה כדי להפוך בצורה מלאכותית אירועים לגיטימיים לעבירה פלילית.

ביחס לאמור בסעיפים 1-3 לאישום השלישי – החברות האמיצה בין ראש הממשלה למילצ'ין

560. בין ראש הממשלה למילצ'ין התקיימה חברות אמיצה משך שנים ארוכות. מערכת יחסים קרובה זו

התאפיינה בקשר שוטף, בדאגה הדדית וברמת אמון גבוהה במיוחד.

561. לצורך התזה המפלילה המאשימה מתיימרת לשוות למערכת היחסים החברית אופי אינטרסנטי – בעל "זיקות וקשרים שונים" כהגדרתה בסעיף 2 לאישום. אולם לא כך הדבר. הפעולות שעשו אחד עבור שני, הן פרי החברות הקרובה ורבת השנים בין ראש הממשלה ומילצין. לא פחות ולא יותר.
562. ראש הממשלה ומילצין הכירו לראשונה בשנת 1996.
563. הקשר בין ראש הממשלה לבין מילצין התהדק דווקא לאחר הבחירות בשנת 1999 בהן הפסיד ראש הממשלה, ולמעשה היה חסר אופק פוליטי, ובלשונו של ראש הממשלה "פגר פוליטי".
564. אלא שעובדה זו לא תואמת את התזה המפלילה, ולכן נשמטה מכתב האישום.
565. במסגרת הקשר החברי ההדוק בין מילצין לראש הממשלה – השניים שוחחו בטלפון אחת למספר ימים; הם נהגו להיפגש לעיתים יחד עם בנות זוגם לארוחות משותפות; ואף נהגו לציין יחד חגיגות ושמחות משפחתיות.
566. ראש הממשלה ראה במילצין כחברו הקרוב, אולי הקרוב ביותר.
567. השיח החברי בין ראש הממשלה ומילצין כלל שיחות עמוקות, גם בנושאים אישיים ביותר. מילצין היה מתקשר אל ראש הממשלה מכל מקום בעולם, כדי לשוחח ולהיוועץ עם חברו הקרוב – נתניהו. על אף המרחק בין מקום מושבם, השניים היו נפגשים באופן תדיר, לעיתים מדובר היה בביקורים ספונטניים, לעיתים שניהם ולעיתים בנוכחות משפחתית. הקשר וההערכה ההדדיים בין ראש הממשלה לבין מילצין התבטא גם בכך שראש הממשלה היה מתייעץ עם מילצין בנושאים שונים. במסגרת החברות, שהתגבשה בשנים בהן ראש הממשלה היה מחוץ לחיים הציבוריים, מילצין נהג לתת לראש הממשלה סיגרים במתנה. לחבריו הקרובים של ראש הממשלה, ידוע היה שהוא חובב קריאת ספרים ועישון סיגרים.
568. ויובהר: הסיגרים שניתנו במתנה לראש הממשלה הם חלק טבעי ממערכת היחסים הקרובה עם מילצין – כאשר אלה ניתנו לראש הממשלה שלא בזיקה לתפקיד ציבורי ולא לצורך אינטרסנטי אחר.

ביחס לאמור בסעיפים 4-6 לאישום השלישי – החברות עם פאקר

569. החברות בין ראש הממשלה לבין פאקר התאפיינה בקשר כמעט אבהי. פאקר העריך את ראש הממשלה וראש הממשלה הביע דאגה עמוקה אליו. הקשר החברי שנוצר עם פאקר היה לא רק עם ראש הממשלה, אלא גם עם בני משפחתו. פאקר בילה לא פעם בחברת בנו של ראש הממשלה, יאיר נתניהו.
570. בין ראש הממשלה לבין פאקר הייתה חברות קרובה, כאשר ראש הממשלה ובני משפחתו דאגו לפאקר ותמכו בו, מבלי שיש לפאקר אינטרס כלכלי בישראל. באופן טבעי לחברות בין השניים, ראש הממשלה נחלץ לסייע כאשר מצבו הרפואי של פאקר התדרדר.
571. במסגרת החברות, אשר במהלכה התארחו בבתיהם הסמוכים, נתן פאקר סיגרים במתנה לראש הממשלה. הסיגרים ניתנו כחלק מן החברות והשכנות הטובה, ובהיעדר זיקה לתפקידו הציבורי של ראש הממשלה (ממילא, לפאקר לא היו אינטרסים כלכליים בישראל).

ביחס לאמור בסעיפים 7-20 לאישום השלישי – מתנות בין חברים

572. ראש הממשלה קיבל, מפעם לפעם, סיגרים מחבריו מילצ'ין ופרקר, כפי שחברים נותנים מתנות זה לזה. ראש הממשלה לא דרש סיגרים. תשורות אלה ניתנו מרצונם הטוב והחופשי של מילצ'ין ופאקר, כחלק מהדרך שבה הם ביטאו את החברות העמוקה ביניהם.
573. דרישה לא באה מצידו של ראש הממשלה. מתן הסיגרים נעשה מרצונו הטוב והחופשי של מילצ'ין, כחלק מהחברות העמוקה בינו לבין ראש הממשלה. הניסיון לייחס לראש הממשלה פעולות ביחס לשמפניות שקיבלה רעייתו, ככל שנעשו, ושמיילא אינן קשורות לראש הממשלה, נידון לכישלון.
574. בניגוד לנטען בסעיף 8 לכתב האישום, מילצ'ין נהג להעניק לראש הממשלה סיגרים, מתנות ומחוות אחרות הרבה לפני שחזר לחיים הציבוריים. יתרה מזו: לשיטת המאשימה עצמה, הענקת הסיגרים החלה בשנת 2003 ונמשכה באופן תדיר עד שנת 2016. יוצא שגם כאשר ראש הממשלה קיבל החלטות שפגעו באינטרסים של מילצ'ין; ויותר מכך – גם כאשר ראש הממשלה היה באופוזיציה, מילצ'ין המשיך להעניק לראש הממשלה סיגרים במתנה, ולא חדל מנוהג זה נוכח פעולות רגולטוריות בעלות פוטנציאל מזיק לענייניו הכלכליים או כאשר נתניהו איבד מכוחו הפוליטי.
575. במילים אחרות, טיב החברות אף הוא לא הושפע מהשינויים במעמדו של ראש הממשלה. חברות זו, שהתהדקה בשנת 1999 לאחר שראש הממשלה הפסיק בבחירות, הוסיפה להתקיים כאשר ראש הממשלה חזר לחיים הציבוריים, נותרה אמיצה גם כאשר הוא הפסיד בבחירות וכיהן כיושב ראש האופוזיציה (החל מחודש אפריל 2006). קשרי החברות לא השתנו גם כאשר ראש הממשלה פעל בניגוד לאינטרסים של מילצ'ין. והנה, בכל אותה עת, היה מעמדו של ראש הממשלה אשר היה – מילצ'ין העניק לו, מפעם לפעם, סיגרים במתנה – כחלק מהחברות ההדדיות.
576. מדובר בעובדות שמתנגשות חזיתית עם התזה המפלילה של המדינה, כאילו ראש הממשלה קיבל ממילצ'ין סיגרים "בזיקה לתפקידו".
577. יש לדחות גם את ניסיון המאשימה לייחס לראש הממשלה אחריות ביחס לקבלת שמפניות על ידי רעייתו.
578. ראש הממשלה לא דרש שמפניות; ראש הממשלה לא קיבל שמפניות; ראש הממשלה לא צרך שמפניות; ראש הממשלה לא אוהב שמפניות; ככלל, ראש הממשלה לא ידע מתי והאם מתקבלות שמפניות. ככל שגב' נתניהו קיבלה או דרשה שמפניות, זה עניינה שלה. ראש הממשלה גם לא היה מודע להיקף השמפניות הנטען שקיבלה הגב' נתניהו – ככל שקיבלה. מאליו ברור, כי ראש הממשלה והגב' שרה נתניהו הן ישויות נפרדות ולא ניתן לייחס לראש הממשלה פעולות שנעשו, אם נעשו, על ידי רעייתו.
579. כתב האישום מערבב, מאחד וממזג בין ראש הממשלה לבין רעייתו משל היו ישות אחת, תוך הפרה ברורה של עקרונות היסוד במשפט הפלילי. חומר החקירה מבחין הבין היטב בין השניים. הדברים באים לידי ביטוי, בין היתר, בהודעותיהם של מילצ'ין, עד המדינה ארי הרו, נהגו של מילצ'ין יונתן חסון וכיו"ב. כולם, ללא יוצא מן הכלל מבחינים בין ראש הממשלה לבין רעייתו, כאשר מעשיה אינם מעשיו, ולהיפך.
580. מבלי לגרוע מכלליות ההכחשה לעיל, מובהר כי ראש הממשלה כופר בסכומים בהם נקבה המאשימה בחלק זה של האישום. שווים הכספי הנטען של השמפניות והסיגרים שניתנו על ידי מילצ'ין ופאקר לכאורה, מבוססים על השערות, הערכות כלליות וניחושים.
581. "שיטת החישוב" בכתב האישום של כמויות השמפניות שניתנו לכאורה, יסודה בהערכות גסות, והיא

מבוססת על עדות של אחת מעדות התביעה, שהדגישה בעדותה שהיא אינה יודעת להעריך את עלות השמפניות והסיגרים שניתנו לכאורה על ידי פאקר ומילצ'ין לראש הממשלה ולרעייתו.

582. חשוב לציין, כי סכימת שווין של המתנות, שערכת המאשימה בכתב האישום, כושלת לא רק במישור העובדתי, אלא גם במישורים נוספים.

583. כתב האישום מבטל את פריסת המתנות בציר הזמן, ומצייר את הדברים באופן מעוות. ראש הממשלה לא קיבל סיגרים במאות אלפי שקלים. הוא קיבל מחברו הטוב מילצ'ין סיגרים בעיקר במהלך ביקורים חברתיים. כך ראש הממשלה חווה את הדברים – לא חבר שמרעף עליו סכומי כסף, אלא חבר טוב שמעניק לו סיגרים בנסיבות חברתיות. בתחושה הסובייקטיבית של ראש הממשלה, הסיגרים לא נצברים ולא יכולים להצטבר. הדברים נכונים ביתר שאת שעה שהסיגרים הם מוצר מתכלה. הם לא הצטברו זה לזה. כשם שאנחנו לא סוכמים כמה צעדים פסענו במשך חמש שנים. זהו הטבע האנושי, וכתב האישום מתעלם ממנו במכוון.

584. הטענה בסעיף 11 לכתב האישום, כאילו מילצ'ין העניק "קו אספקה" של סיגרים עבור ראש הממשלה נשללת גם מכך שראש הממשלה רכש לעצמו ובעצמו סיגרים (באמצעות אחרים). הדברים עולים מעדויותיהם של עד המדינה ארי הרן, של ראש לשכתו של ראש הממשלה לשעבר גיל שפר, של ראש הסגל של ראש הממשלה דוד שרון, ומעדויות נוספות.

585. סעיף 12 לכתב האישום מבקש לייחס לראש הממשלה קבלת תכשיט שניתן לרעייתו לכבוד יום הולדתה. גם כאן מבצע כתב האישום מיזוג והדבקה אסורים. העובדה שראש הממשלה היה מודע לכך שהגב' נתניהו קיבלה ממילצ'ין תכשיט, לבקשתה ולרגל יום הולדתה, אינה הופכת את קבלת התכשיט על ידי הגב' נתניהו, לקבלת תכשיט עבור ראש הממשלה בזיקה לתפקיד.

586. בכל מקרה, בדומה לקבלת השמפניות והסיגרים, אין פסול בקבלת תכשיט במתנה. אין חולק כי התכשיט ניתן לגב' נתניהו במתנה לכבוד יום הולדתה. העובדה כי תכשיט ניתן אגב יום הולדת, היא נסיבה שמדגישה כי התכשיט לא ניתן בזיקה לתפקידו של ראש הממשלה, אלא כמתנה בין חברים.

587. הדברים עולים בבירור גם מהחלטתו של היועץ המשפטי לממשלה דאז מ. מזוז, בעניינו של אולמרט, נגדו הוגשה תלונה על כך שקיבל עטי יוקרה במתנה מאנשי עסקים. אחד העטים ניתן לאולמרט לרגל יום הולדתו על ידי איש העסקים טסלר. היועץ המשפטי לממשלה הודיע שאין מקום לפתוח בחקירה פלילית נגד אולמרט, הגם שבשלב מאוחר יותר עסק אולמרט בעניינו של טסלר, וזאת שכן:

[...] באשר לעט שניתן על ידי מר טסלר – ממצאי הבדיקות העלו, כי המדובר ככל הנראה בעט בשווי של מאות שקלים, אשר ניתן למר אולמרט כמתנת יום הולדת, על ידי מר טסלר, עמו הוא מיווד שנים רבות. בהקשר זה יצוין, כי גם איש ציבור רשאי לקבל מתנות מידידים, ולא כל מתנה מקימה את החשד לקבלת טובת הנאה בלתי כשרה. בוודאי כשהמדובר במתנה שניתנה לראש הממשלה לרגל יום הולדתו, עובדה אשר מהווה, כשלעצמה, אינדיקציה לכאורה, לכך שלא מדובר במתנה שניתנה לו 'באשר הוא עובד ציבור', כמצוין בסעיף 2 לחוק שירות הציבור (מתנות), תש"ס-1979.

588. אם הדברים נכונים ביחס לעט שניתן במתנה לעובד הציבור לכבוד יום הולדתו; הם נכונים מקל וחומר, ביחס למתנה שניתנה לאשת איש הציבור ליום הולדתה; ומקל וחומר בן בנו של קל וחומר, נוכח כלל הנסיבות שאפפו את החברות בין ראש הממשלה למילצ'ין.

589. העובדה שאין פסול או בעיה בקבלת התכשיט נובעת גם מכך שראש הממשלה קיבל חוות דעת משפטית שהתירה לגב' נתניהו לקבל תכשיט ממילצ'ין לכבוד יום הולדתה. ראש הממשלה התייעץ גם עם ד"ר וינרוט

ז"ל, והבהיר לו שכאשר המתנה ניתנת כמתנה בין חברים, אין מניעה לקבלה.

ביחס לאמור בסעיף 21 לאישום השלישי – אירועים שהתיישנו

590. כל "הפעולות השלטוניות" הנטענות המתוארות בסעיף 21 לכתב האישום – התיישנו זה מכבר.
591. פעולות אלה פורטו בכתב האישום, בניסיון פסול להשחיר את ראש הממשלה, כאילו ביצע מעשים המקימים עבירה של הפרת אמונים. ואולם, ממילא אין לאירועים אלה משמעות משפטית, נוכח התיישנותם.
592. ואולם, פטור בלא כלום אי אפשר, וראש הממשלה יתייחס בתמצית גם לאירועים אלו:
- א. באשר להקמת מיזם משותף יחד עם איש העסקים היהודי ראטון טאטא – אין חולק, כי המיזם שהוצע הינו בעל חשיבות לאומית ובינלאומית ראשונה במעלה. כדי לקדם את המיזם הגיעה משלחת של טאטא לשורה של אתרים פוטנציאליים בישראל ונפגשה עם גורמים בכירים נוספים בישראל כגון הנשיא, מנכ"ל משרד ראש הממשלה ושר הרווחה, יצחק הרצוג.
- המיזם הוצג לראש הממשלה כמיזם של שלום, ולא כמיזם כלכלי שקשור למילצ'ין. לראש הממשלה לא הייתה ידיעה על קיומו של קשר כלכלי בין מילצ'ין לטאטא – אם בכלל. ראש הממשלה גם לא ידע אם יש למילצ'ין כוונה להפיק רווחים מהמיזם.
- ב. גם הטענות ביחס לעיסוקו של ראש הממשלה בנושאים הנוגעים לערוץ 10 משוללות יסוד.

למילצ'ין לא היה אינטרס ממשי בערוץ 10 החל משנת 2009. לכן, לא ניתן לטעון שראש הממשלה פעל בניגוד עניינים כלשהו כאשר טיפל בענייני ערוץ 10 ממועד זה ואילך.

בכל מקרה, כאשר ראש הממשלה עסק בסוגיות הקשורות לערוץ 10 העיסוק היה דווקא לרעת הערוץ, ונגד את האינטרסים של מילצ'ין, ככל שהיו לו כאלה. ראש הממשלה פעל בשלב מסוים כדי להגביל את הערוץ, ורק בעקבות עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה דאז, הערוץ לא נסגר בסופו של יום.

ביחס לאמור בסעיפים 23-32 לאישום השלישי – ויזה

593. לשיטת כתב האישום, ראש הממשלה פעל בניגוד עניינים בכך ששוחח עם שגריר ארצות הברית בישראל, דן שפירו, ועם מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ון קרי, בנושא קבלת ויזה לארצות הברית עבור מילצ'ין. כתב האישום מכנה פעולות אלה – "פעולות חריגות מול גורמי הממשל בארצות הברית" (סעיף 61(ב)(1) לאישום השלישי).
594. בחינת פעולותיו של הנאשם באספקלריה כללית, תוך הבנת הרקע שהוביל לדחיית הבקשה להארכת הוויזה מחייבת את המסקנה לפיה ראש הממשלה קיים את השיחות בדיוק בהתאם למצופה ממנו, ביחס לאדם שתתם לביטחונה של המדינה לאורך עשרות שנים.
595. במשך עשרות שנים פעל מילצ'ין, באופן גלוי וסמוי, כדי לסייע לאינטרסים החשובים ביותר של מדינת ישראל.
596. רוב פעילותו של מילצ'ין לאורך השנים נותרה חסויה מעיני הציבור, ובצדק נותרה. לא מדובר במי "שנקלע" לעזרה מקרית, אלא למי שהעמיד עצמו בסיכון ממשי כדי לתרום תרומה משמעותית לביטחון מדינת ישראל. מילצ'ין, החברות שלו והקשרים שייצר בעולם – היו נכס למדינת ישראל.
597. תרומה זו של מילצ'ין למדינת ישראל היא הסיבה שברבות הימים עוכבו הליכי חידוש הוויזה של מילצ'ין לארצות הברית. נסביר.

598. במהלך שנת 2013 הוצע למילצ'ן להתראיין לתוכנית "עובדה" של העיתונאית אילנה דיין. מילצ'ן ביקש להתייעץ בנושא עם ראש הממשלה. ראש הממשלה המליץ למילצ'ן להתראיין לתוכנית, מתוך מחשבה שהדבר יהיה חיובי עבורו ועבור מדינת ישראל.
599. בין היתר, בעקבות המלצה זו של ראש הממשלה, ניאות מילצ'ן להתראיין לתוכנית עובדה. במהלך חודש נובמבר 2013 פורסם הריאיון בערוץ 2.
600. בעקבות הריאיון, התפרסמו כתבות רבות באתרי חדשות בעולם, לפיהן מילצ'ן עזר לסוכנות הביון הישראלית, ולמעשה סייע בסתר לישראל בפיתוח תוכנית הגרעין שלה.
601. שבועות ספורים לאחר הפרסומים הרבים ביחס לפעילותו של מילצ'ן ולקשריו עם סוכנויות הביון הישראליות, ניגש מילצ'ן לשגרירות ארצות הברית בישראל כדי לחדש את הוויזה. אלא שלתדהמתו, נמסר לו שבקשתו הועברה לבחינת הפקידים האמריקאים וטרם אושרה.
602. מילצ'ן הבין כי תרומתו לביטחון המדינה, שנחשפה במעט בתוכנית "עובדה", עומדת לו עתה לרועץ. מילצ'ן פנה לשורה של גורמים, ובכלל זה לשגריר ארצות הברית בישראל דן שפירו ולראש הממשלה, בבקשה שיראו מה ניתן לעשות ביחס לבעיה שנוצרה לו בקבלת ויזה – בעיה שנוצרה בשל הסיוע שלו למדינת ישראל.
603. ראש הממשלה שוחח בנושא עם דן שפירו, וביקש ממילצ'ן להיות עימו בקשר ישירות. כמו כן, ככל הנראה בשיחה שהתקיימה בין ראש הממשלה למזכיר המדינה האמריקאי, ג'ון קרי, הבהיר ראש הממשלה לקרי שהוא לא מתערב בשיקולים של הגורמים המוסמכים בארצות הברית ביחס להחלטה האם להאריך למילצ'ן את הוויזה. יחד עם זאת, ראש הממשלה ביקש למנוע טעות וציין בפני קרי שאין למילצ'ן קשר לתוכנית הגרעין הישראלית.
604. דבריו של ראש הממשלה היו ברורים ומתבקשים – הייתה לו אחריות מדינית וחובה מוסרית לעדכן ביחס לסטאטוס של מילצ'ן; הוא לא ביקש להתערב בשיקולים של הגורמים המוסמכים בארצות הברית, וממילא לא הייתה לו סמכות להתערב בשיקולים אלה; כל שעשה ראש הממשלה זה להעמיד את הדברים על דיוקם.
605. ראש הממשלה חש גם באי נעימות, משום שהעיכוב שנוצר הוא תוצאה של הריאיון שהעניק מילצ'ן לתוכנית "עובדה", כאשר ראש הממשלה ייעץ למילצ'ן לקחת חלק בתוכנית.
606. ראש הממשלה היה צריך לפעול כפי שפעל מתוקף האחריות של המדינה כלפי האנשים הפועלים לסייע לה; ובוודאי שלא ביצע פעולה חריגה בשל החברות האישיות בינו לבין מילצ'ן, אלא פעולה מתבקשת והכרחית כדי לסייע למי שפעל עבור האינטרסים הביטחוניים של מדינת ישראל משך שנים רבות.
607. מכל מקום, בסופו של דבר, ההחלטה על מתן הוויזה ניתנה על ידי הרשות האמריקאית המוסמכת בעניין זה. לפי חומר הראיות, מילצ'ן פעל במספר דרכים ואפיקים כדי לקבל את הוויזה. אין אינדיקציה בחומר שדווקא שיחותיו הקצרות של ראש הממשלה שינו במאום.
608. מעניין להתייחס בהקשר זה לפסק הדין שניתן רק לאחרונה בעניינו של רוי מוצפי (ת"פ 4637-12-15). מוצפי הועמד לדין בחשד כי העניק שוחד לשר הביטחון לשעבר פואד בן אליעזר ז"ל ובתמורה למתת כמו גם לחברות בין השניים, סייע לו מר בן אליעזר ז"ל בקבלת אשרות כניסה לחברה שלמוצפי היה אינטרס כלכלי ברור בהן. בית המשפט בעניין מוצפי קבע כעניין עובדתי שבין מר בן אליעזר ז"ל התקיימו יחסי חברות קרובים (עמ' 115 להכרעת הדין) וכי מר בן אליעזר סייע למוצפי בשתי הזדמנויות שונות בכל הקשור לקבלת האשרה (עמ' 130 להכרעת הדין).

609. בית המשפט בעניין מוצפי דחה את עמדת התביעה כי פעילותו של מר בן אליעזר לטובת אינטרס כלכלי של מוצפי מהווה סטייה מן השורה. בהקשר זה קבע בית המשפט המחוזי בתל אביב, כי פעילותו של מר בן אליעזר תאמה את האינטרסים של מדינת ישראל; וכי "גם גורמים נוספים ובהם סילבן שלום ואהוד ברק סייעו במימוש אינטרסים אלה, מבלי שנטען כי מדובר בפעולות פסולות" (עמ' 133 להכרעת הדין בעניין מוצפי).
610. הכרעת הדין בעניין מוצפי, בהקשר זה, מתאימה מקל וחומר לעניינו. הכרעת הדין קבעה כי פעולה תקינה למימוש אינטרס לגיטימי לא תגיע לרף הפלילי, גם אם נעשתה בעניינו של חבר. כך בדיוק היה בעניינו.
611. הנה כי כן, ראש הממשלה לא ביצע פעולה חריגה כלשהי, אלא פעל בהתאם לחובותיו המוסריות והלאומיות.

ביחס לאמור בסעיפים 33-38 לאישום השלישי

612. לשיטת התזה המפלילה, ראש הממשלה הפעיל את סמכויותיו עבור אינטרסים האישיים של מילצ'ין בכך שהוא שוחח פעמיים, במהלך פגישות מקצועיות עם יאיר לפיד, שכיהן בזמנו כשר אוצר, והביע תמיכה בהארכת פטור הניתן לתושבים חוזרים מדיווח ומתשלום מס הכנסה.
613. סמכותו של שר האוצר בעניין זה קבועה בהוראת סעיף 14(ד) לפקודת מס הכנסה, לפיה שר האוצר רשאי להאריך את הפטור לעשר שנים נוספות, כאשר התושב החוזר מוכיח כי תרם תרומה מיוחדת למדינת ישראל. הוראת סעיף 14(ד) קבעה כי תקנות אלה צריכות להיות מותקנות תוך שישה חודשים מיום תיקון החוק. לפי חומר החקירה, תקנות כאמור, לא הותקנו.
614. לראש הממשלה אין זיכרון כי מילצ'ין פנה אליו בנושא; ולכל היותר, אם נערכה שיחה שכזו, זו היתה שיחה כללית בה דובר על החוק באופן כללי, ללא נגיעה לעניינו הפרטני של מילצ'ין.
615. גם מילצ'ין העיד כי הוא לא פנה לראש הממשלה כדי שייסייע בעניין הארכת הפטור ממס לתושב חוזר, לכל היותר, יכול להיות שמילצ'ין סיפר לראש הממשלה בשיחת חולין כי הוא שוחח עם לפיד בעניין התנאים להארכת הפטור. לא יותר ולא פחות.
616. בכל מקרה, ראש הממשלה בוודאי לא ביקש מלפיד כי זה יסייע למילצ'ין בעניין, ואם שוחח על הנושא עם לפיד הרי שהשיחה הייתה כללית והתמקדה ברצונו לעודד משיכת ישראלים חזרה לישראל.
617. גם לשיטת המאשימה, כל שעשה ראש הממשלה, הוא לציין בשתי הזדמנויות, באופן כללי את עמדתו העקרונית בקשר להארכת הפטור. מדובר באמירה כללית ועקרונית ולא בהתייחסות פרטנית לעניינו של מילצ'ין, כשממילא מדובר בסוגיה שאינה בתחום סמכותו של ראש הממשלה.
618. דבריו אלו של ראש הממשלה לא הובילו לפעולות מצידו של לפיד, או מצד מאן דהוא אחר; וממילא הארכת הפטור לעשר שנים נוספות לא נעשתה.
619. למעשה, לראש הממשלה כלל לא הייתה סמכות בנושא, הוא לא עסק בעניינו של מילצ'ין, הוא לא ביצע פעולה שלטונית כלשהי, בוודאי שלא כדי לבחון אפשרות להיטיב עם מילצ'ין.
620. יצוין, כי לשיטת המאשימה, מי שפעל לכאורה בניגוד עניינים בכל הקשור לבחינת האפשרות להאריך את הפטור לתושבים חוזרים היה שר האוצר, יאיר לפיד, שלו הייתה הסמכות לקבוע תקנות לשם הארכה זו. לפיד קיים שתי ישיבות בנושא הארכת הפטור עם מילצ'ין, כאשר בישיבה אחת שהתקיימה בביתו של לפיד, נכחו גם עורך דינו של מילצ'ין ויועצת משרד האוצר. בעקבות אותה פגישה, לפיד אף הנחה את יועצת משרד

האוצר לבצע בדיקות, הן במשרד האוצר, הן מול רשות המיסים, כדי לבחון את היתכנות הארכת הפטור.

621. כל זאת עשה לפיד כשהוא מצוי – לשיטת המאשימה – בניגוד עניינים, בשל חברותו ארוכת השנים עם מילצ'ין, עבודתו אצל מילצ'ין בתחילת דרכו, ותמיכת מילצ'ין בהקמת מפלגת "יש עתיד" בראשה עומד לפיד.

ביחס לאמור בסעיפים 39-55 לאישום השלישי – רעיון בוסרי למיזוג רשת-קשת

622. על פי הנטען, ראש הממשלה עשה שימוש בסמכויותיו המקצועיות לטובת מילצ'ין בכך שסייע למילצ'ין בענייני רגולציה הנוגעים לקידום עסקת מיזוג בין החברות "רשת" ו"קשת".

623. חשוב להבין, כי במועדים בהם עוסק כתב האישום, מיזוג רשת-קשת היה בבחינת רעיון ואפילו פחות מזה – מדובר בביצה שלא באה לעולם.

624. בין השלב שבו הדברים אחזו ועד לשלב השלמת המיזוג – פעורה תהום עמוקה. נדרש היה שבעלי המניות של קשת ורשת יסכימו באופן עקרוני למיזוג; נדרש היה לקיים משא ומתן בין מילצ'ין וגורמים נוספים בדבר הצטרפותו כמשקיע ברשת; נדרש היה לסכם על מיזוג שתי החברות; נדרש היה לקבל את אישור הממונה על ההגבלים העסקיים; ובסוף, נדרש היה לקבל את אישור מועצת הרשות השנייה, הסוברנית להחליט כרצונה.

625. במועדים לגביהם מתייחס כתב האישום, מיזוג רשת-קשת היה אפוא, רעיון תיאורטי, מעין משאלת לב – לא יותר.

626. ממילא, בשלב טרום עוברי שכזה, אין מה לדבר על סיוע רגולטורי, שהרי שמילצ'ין והבעלים של קשת ורשת נדרשו לעבור משוכות משמעותיות כדי שמיזוג יהפוך מרעיון אמורפי לחי בעל היתכנות. שיחות כלליות בעניין היו מעין גישוש, כשסיוע רגולטורי בכלל לא היה רלוונטי.

627. גם הטענה בכתב האישום כאילו היה ניסיון לוודא שמשרד התקשורת לא יהווה חסם לביצוע המיזוג, אינה נכונה.

628. פנייתו של מילצ'ין הייתה לצורך קבלת הסבר אינפורמטיבי על אפשרות המיזוג בפן הרגולטורי, ובוודאי שלא לצורך סיוע רגולטורי. במסגרת זו, נקרא פילבר לפגישה כדי לתת תשובות אינפורמטיביות בתחום התקשורת.

629. מילצ'ין לא פנה לראש הממשלה בבקשה לקבל סיוע בענייני רגולציה; וראש הממשלה לא הנחה את פילבר לסייע למילצ'ין בתחום הרגולציה.

630. כתב האישום מוסיף וטוען שבפגישה שהתקיימה בנסיבות חברתיות בין ראש הממשלה, מילצ'ין, פלדמן ופילבר, שאל ראש הממשלה כיצד ואיך הוא יכול לסייע בקידום העסקה. אין מדובר בסיוע בפן הרגולטורי, אלא בפניה מצידו למוזי ורטהיים, בעל מניות בקשת.

631. למעשה, לראש הממשלה ולפילבר לא הייתה סמכות לאשר את העסקה או לסרב לה. מדובר בעסקה בין חברות פרטיות, ולראש הממשלה אין אפשרות לאשר או למנוע עסקה כזאת. מי שצריך היה לאשר עסקה מסוג זה הן הרשות להגבלים עסקיים והרשות השנייה – גופים הפועלים באופן מקצועי וסוברני וממילא אף אחד לא ניסה להשפיע עליהם. מה גם, שכזכור, דובר ברעיון ראשוני בלבד.

632. התעניינותו של ראש הממשלה במיזוג רשת-קשת מתיישבת עם תפיסת עולמו, לפיה יש לפעול להבאת גיוון מרבי בשוק התקשורת, ובמיוחד בכל הקשור לתחום החדשות.

633. ראש הממשלה פעל במספר אפיקים לצורך שינוי מונופול הדעות הקיים בשוק התקשורת. כאמור, האפיק המרכזי היה עידוד כניסתם של משקיעים לשוק התקשורת, הן על ידי הקמת גופי תקשורת חדשים, הן על ידי רכישת גופים קיימים.
634. בהתאם לתפיסה זו, סבר ראש הממשלה שאפשרות כניסת מילצ'ין כמשקיע ברשת תועיל לשוק התקשורת הישראלי, ותביא לגיוון דעות נדרש במערכת החדשות – לא לכבודו של מילצ'ין, אלא כחלק מתפיסה כללית שלו.
635. הניסיון של ראש הממשלה לגוון את שוק התקשורת, לא היה חריג בכלל – ראש הממשלה פעל מול שורה של אנשי עסקים, ובכללם שלדון אדלסון, מתיאס דורפנר, לארי אליסון, לן בלווטניק ומילצ'ין – כדי שייכנסו לשוק התקשורת ויקהו, במידת מה, את מה שנתפס אצלו כמונופול דעות. ראש הממשלה היה מעוניין שאנשי עסקים ירכשו אמצעי תקשורת קיימים או יקימו כלי תקשורת חדשים. פעולות אלה של ראש הממשלה נעשו כדי לקדם את הגיוון התקשורתי שראה בו חשיבות.
636. ה"פעולות" של ראש הממשלה בקשר לסוגיית מיזוג קשת-רשת לא היו קשורות לתפקידו השלטוניים, והן נעשו בשלב מוקדם מאוד של בחינת רעיון.
637. השלב המוקדם בו נגוז הרעיון סתם את הגולל הרבה לפני שהרגולציה הפכה לרלוונטית. העניין כולו התמצה בשיחות, שלא התקדמו מעבר לכך.
638. בהתאם לכל האמור לעיל לא ניתן לטעון כי ראש הממשלה ביצע עבירה פלילית כלשהי, או סטה מן השורה (כפי שמייחסת לו המאשימה בסעיף 62(ד) לאישום השלישי).

ביחס לאמור בסעיפים 56-60 לאישום השלישי – כללי ועדת אשר

639. הטענה בכתב האישום היא כי נוכח מערכת היחסים הקרובה בין ראש הממשלה למילצ'ין, בשנים 2009 ו-2015 היה על ראש הממשלה לדווח בשאלון ניגוד העניינים כי קיים ניגוד עניינים בינו לבין מילצ'ין. בכך שלא עשה כן, כך לפי כתב החשדות, הפר ראש הממשלה את כללי ועדת אשר.
640. ראש הממשלה כופר גם בטענה זו. מדובר בטענה שמתעלמת מהדרישות המופנות לעובדי ציבור בעת מילוי השאלון. נסביר.
641. במועד כניסתו של עובד ציבור או נבחר ציבור לתפקיד, עליו למלא שאלון לאיתור חשש לניגוד עניינים שמוגש למשרד מבקר המדינה.
642. בכל הקשור לדיווח על קשרים שעשויים להקים חשש לניגוד עניינים עורך השאלון הבחנה בין קרובים המוגדרים כ"בן זוג, הורה, הורי הורה, אח, אחות, צאצא וצאצאי בן הזוג, בן זוגו של כל אחד מאלה, צאצא של אח או אחות ואח או אחות של הורה" וכן "כל אדם אחר שיש לשר... עניין אישי במצבו הכלכלי", אליהם מתייחסים כקרובי משפחה מדרגה ראשונה, לבין מקורבים אחרים.
643. ביחס לקרובי משפחה מדרגה ראשונה, דורש השאלון כי עובד הציבור יפרט את תפקידיהם ועבודתם בשלוש השנים האחרונות (סעיף 8 לשאלון ניגוד העניינים).
644. ביחס למי שהשאלון מכנה אותם "מקורבים" ובכלל זה חברים קרובים ושותפים עסקיים, הדרישה בשאלון שונה בתכלית והיא מנוסחת בסעיף 9 לשאלון כדלקמן:

האם ידוע לך על עיסוקים של אנשים אחרים (לרבות חברים, קרובים שאינם בהגדרה שלעיל, שותפים עסקיים, מועסק או מעסיק, תורמים וכיו"ב) שעלולים להעמיד אותך במצב של חשש לניגוד עניינים בכהונתך כשר או כסגן שר.

645. המשמעות היא שאין חובה על עובד ציבור לפרט בשאלון ניגוד העניינים את שמות כל חבריו ושותפיו העסקיים מקדמת דנא ועד מועד מילוי השאלון; וכן לציין את תפקידם ועיסוקיהם הנוכחיים.

646. ביחס למקורבים שאינם קרובי משפחה מדרגה ראשונה, החובה המוטלת על עובד הציבור היא לדווח רק על מקורבים שמחזיקים ב"תפקידים ועיסוקים, כהונות ועניינים אחרים" שעלולים להעמיד את עובד הציבור במצב של ניגוד עניינים בקשר לתפקיד אותו הוא ממלא.

647. במועד מילוי השאלונים על ידי ראש הממשלה – חודש אוקטובר 2009 וחודש נובמבר 2015 – מילצ'ן לא היה מקורב שתפקידו, עיסוקו או כהונתו עלולים היו להעמיד את ראש הממשלה במצב של ניגוד עניינים בתפקידו הציבורי. במועד מילוי השאלונים, למילצ'ן לא היו אינטרסים שעשויים היו להעמיד את ראש הממשלה במצב של ניגוד עניינים.

648. **ודוק; עצם הקשר החברי בין ראש הממשלה לבין מילצ'ן, ואפילו קבלת הסיגרים במתנה לא מקימים חובה על ראש הממשלה לציין את שמו של מילצ'ן בשאלון ניגוד העניינים, שכן מילצ'ן אינו מחזיק בתפקיד, עיסוק או כהונה שעלולים היו להעמיד את ראש הממשלה במצב של ניגוד עניינים.**

649. העובדה שמילצ'ן הוא אדם בעל אמצעים; והעובדה שמילצ'ן עשוי יום אחד להשקיע בעסקים בישראל לא מקימה, ולא יכולה להקים, חשש לניגוד עניינים שצריך היה לחייב את ראש הממשלה לציין את שמו בשאלון ניגוד העניינים. בנסיבות אלה, ראש הממשלה לא היה מחויב לציין את שמו של מילצ'ן בשאלון ניגוד העניינים אותו נדרש למלא.

650. בשולי הדברים ראוי לציין שבכל מה שקשור לדיווח למבקר המדינה על ניגודי עניינים בשל חברות, כתב הצוות לחשיבה מחודשת בהיבטי ניגוד עניינים שהוקם על ידי משרד המשפטים, 5 כי יש חוסר בהירות מובנה בנוגע לחובתם של עובדי ציבור לדווח על חברים במסגרת השאלון.

651. וכך כותב הצוות בעמ' 33-34 לדו"ח:

בכותרת השאלה על זיקות של קרובים אלה, מצוין כי לגבי מקורבים יש להתייחס, בין היתר, גם לחברים. יש לציין כי אמנם מספר האנשים שמדווחים על עיסוקים של חברים קרובים עולה בעת האחרונה, אך נראה שעדיין מדובר בדיווחים מעטים ולא ברורה רמת המודעות לצורך בדיווח האמור. בנוסף, נראה כי אין זה ברור מהי מידת ההיכרות או החברות המצריכה דיווח, וכך בעוד שבעלי תפקידים רבים אינם מדווחים כלל על חשש לניגוד עניינים בגין יחסי חברות, ישנם בעלי תפקידים שמדווחים כחברים על מי שבבחינה מפורטת יותר של הדברים עולה כי מידת ההיכרות או הקשר עימם אינם מעוררים חשש לניגוד עניינים. כתוצאה מכך, לעיתים עלולות להיקבע מגבלות גם במקרים שאינם מעוררים חשש לניגוד עניינים.

652. הצוות עמד גם על חוסר האחידות שקיים בדיווח בין מקרים שונים ועובדי ציבור שונים (עמ' 34 לדו"ח):

קושי נוסף שניתן להצביע עליו הוא העדר האחידות בין המקרים השונים. הדבר נובע מכך שכאמור, כל קשר הוא בעל מאפיינים שונים ולכן קשה להשוות בין המקרים. כמו כן, כיוון שישנם מקרים בהם מוטלת

על בעל תפקיד מגבלה כתוצאה מתחושתו הסובייקטיבית, התלוי באופי הקשר שלו עם חברו, יש קושי ביצירת אמות מידה עקביות אשר יגדירו באופן כוללני כי סוג מסוים של קשרים יעלה חשש לניגוד עניינים

653. נוכח חוסר הבהירות וחוסר האחידות בכל הקשור למילוי השאלונים לאיתור חשש לניגוד עניינים בכל הקשור לקשרי חברות, המליץ הצוות **"להבהיר ולהסדיר את השלבים של הדיווח וההסדרה במקרים הנוגעים ליחסי חברות"** ובכלל זה לעדכן את השאלון הקיים שכן הוא אינו ברור דיו (עמ' 35).

654. שאלון ניגוד העניינים הוא מסמך בו נדרש עובד הציבור למלא את הקשרים שקיימים בחייו ושמקימים חשש לניגוד עניינים עם תפקידו הציבורי. כאשר עובד הציבור אינו יכול ללמוד מהשאלון כי עליו לדווח גם על יחסי חברות הדוקים; וכאשר השאלון מנוסח באופן שיוצר חוסר אחידות בין דיווחים שונים שנעשו על ידי עובדי ציבור שונים, ברור שלא ניתן לטעון כי ראש הממשלה הסתיר במכוון את הקשר בינו לבין מילצין. עוד יוער, כי הקשר החברי בין נתניהו לבין מילצין היה גלוי וידוע ברבים.

ביחס לאמור בסעיף 61(א) לאישום השלישי – לא נעברה עבירה של הפרת אמונים

655. כתב האישום מייחס עבירה של הפרת אמונים לראש הממשלה בכך שקיבל "טובות הנאה בזיקה לתפקידו הציבוריים ולמעמדו כראש ממשלת ישראל". מדובר בטענה חסרת בסיס – משפטי ועובדתי.

656. כאמור לעיל, ראש הממשלה לא קיבל ממילצין ופאקר טובות הנאה, בכלל, ובזיקה לתפקידו בפרט. ראש הממשלה קיבל סיגרים בשל וכחלק מהחברות הקרובה בין הצדדים. לכן ממילא גם אם התזה המשפטית של המאשימה הייתה נכונה (ולא היא) הרי שראש הממשלה לא ביצע עבירה גם לשיטת המאשימה.

657. קבלת מתנות בנסיבות אלה, לא מקימה עבירה של הפרת אמונים. הדברים מעוגנים גם בסעיף 2(א) לחוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979, הקובע כי אסור לקבל מתנה שניתנת לעובד הציבור "באשר הוא עובד ציבור" אולם, מותר לעובד ציבור לקבל מתנה בשל חברות. מסקנה זו נתמכת גם בהצעת החוק שקידם משרד המשפטים (חוק העונשין (תיקון - מרמה והפרת אמונים), התשס"ט-2009) – לתיקון עבירת הפרת האמונים הקבועה בחוק העונשין במסגרתה פורטו המקרים העשויים להקים עבירה של הפרת אמונים. על פי לשון הצעת החוק – קבלת טובת הנאה על ידי עובד ציבור אסורה באשר הוא עובד הציבור.

658. הדברים נלמדים גם מהחלטת היועץ המשפטי לממשלה בעניין התלונה שהוגשה נגד ראש הממשלה דאז אולמרט בגין קבלת עטי יוקרה במתנה. התיק בעניינו של אולמרט נסגר תוך שנקבע כי "גם איש ציבור רשאי לקבל מתנות מידידים, ולא כל מתנה מקימה את החשד לקבלת טובת הנאה בלתי כשרה".

659. דברים דומים נלמדים מהחלטת היועץ המשפטי לממשלה בקשר לחקירה שהתקיימה בעניינה של פרקליטת מחוז תל אביב לשעבר, רות דוד. הטענה הייתה שבמהלך עבודתה ותוך כדי שהיא מילאה את תפקידה כפרקליטת מחוז תל-אביב קשרה קשרים חברתיים עם עורך דין שניהל תיקים מול הפרקליטות שבראשה עמדה; ושבמסגרת החברות ובמהלך כהונתה כפרקליטת מחוז, קיבלה ממנו פרקליטת המחוז מתנות. גם שם נקבע כי "המתנות אשר נתן פישר לרות דוד יכולות לשמש אינדיקציה לחברות עמוקה" (עמוד 5 להחלטת הסגירה מיום 1.3.2016).

660. אין ברור מזה. אסור לאיש ציבור לקבל מתנות באשר הוא עובד ציבור; מותר גם מותר לאיש ציבור לקבל מתנות מידידים וחברים.

661. לכך יש להוסיף, כי בזמן אמת, ראש הממשלה קיבל מספר חוות דעת משפטיות שהתירו לו לקבל מתנות מחברים. חוות דעת אחת נתנה על ידי היועצת המשפטית של משרד ראש הממשלה, עו"ד ברנע-פרגו. הדברים

נאמרו על ידה הן בכתובים, הן בפגישות שקיימה עם ראש הממשלה. הגורם המשפטי המוסמך הסביר לראש הממשלה, בכתובים, שהחוק, התקנות והוראות התקשי"ר אינם חלים על מתנות אישיות הניתנות לו על ידי חברים.

662. חוות דעת משפטית דומה ניתנה לראש הממשלה גם על ידי עו"ד ד"ר יעקב וינרוט ז"ל במספר הזדמנויות, הן באופן כללי, הן במקרים ספציפיים. הנה כי כן, ראש הממשלה פעל בהקשר של המתנות שקיבל ממילצ'ין ופאקר על פי חוות דעת שקיבל מהיועצת המשפטית של משרדו ומעורך דינו, ד"ר יעקב וינרוט, המומחה לדין הפלילי.

663. לאור האמור, אפילו היה אסור לראש הממשלה לקבל סיגרים במתנה ממילצ'ין, הרי שלאור חוות הדעת המשפטיות שקיבל קמה לו הגנת ההסתמכות.

ביחס לאמור בסעיף 61(ב) לאישום השלישי

664. כפי שפורט לעיל, ראש הממשלה לא פעל במסגרת תפקידו הציבוריים כדי לקדם עניינים הנוגעים לאינטרסים כלכליים של מילצ'ין.

665. הפעולות שביצע ראש הממשלה נעשו על פי תפיסת עולמו ועל בסיס שיקולים ציבוריים ופוליטיים, ולא בשל מערכת היחסים החברית בינו לבין מילצ'ין.

666. בנסיבות אלה, ראש הממשלה לא פעל בניגוד עניינים, בוודאי לא כזה החוצה את הרף הפלילי ומקים עבירה של הפרת אמונים.

ביחס לאמור בסעיפים 62-63 לאישום השלישי

667. מוכחש האמור בסעיפים אלה. ראש הממשלה יפנה לאמור לעיל בתשובתו.

לאישומים הראשון והשני

דקלה סירקיס, עו"ד

ישראל וולנרמן, עו"ד

בעז בן צור, עו"ד

אסנת גולדשמידט-שריר, עו"ד

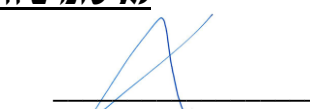

כרמל בן צור, עו"ד

ממשרד בן צור ושות', עורכי דין

לאישומים השני והשלישי

יאיר לשם, עו"ד

אביחי יהוסף, עו"ד

נועה מילשטיין, עו"ד

עמית חדד, עו"ד

ממשרד חדד, רוט ושות', עורכי דין